LATVIA
Latvian Newspaper
Nr. 20 (464), March 10, 1951
Publisher: Jānis Niedra, Augustdorf b. Detmold, Lager, Bl. 9—7, Phone Augustdorf 02.
Printer: Weilheimer Druckerei, G. m. b. H., Weilheim, Obb.
Editorial Office: Grafenaschau, Obb., Lager.
Published twice weekly.
Circulation 11.000.
Sponsor — International Refugee Organization.

LATVIJA
LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 20 (464)
Sestdien, 1951. g. 10. martā
Iznāk trešdienās un sestdienās. Izdevējs: Latviešu Centrālā Komiteja. Galvenais redaktors: Maksis Čulītis, galv. red. vietn V Lesiņš. Redaktori: G. Grīnbergs, P. Klāns, E. Miesnieks, L. Švarcs. Apgāda saimniecības vadītājs P. Balodis. Apgāda un redakcijas adrese: (13b) Grafenaschau, Obb., Lager. ASV redakc. vad.: A. Klāvsons, 319 N. 22nd Ave W, Duluth, Minn., USA. Austrālijas redakc. vad.: A. Smits, 21. Linden Avenue, Wendouree, Ballarat, Vic., Australia.

Atlantika armija pie Elbas?

Sākušies plaši pārkārtojumi Rietumvācijas aizsardzības sistēmā

Parīze (ig). — Šīs nedēļas sākumā panākta plaša vienošanās triju rietumvalstu militāro lietpratēju starpā par radikāliem pārkārtojumiem Rietumvācijas okupācijas techniskā izkārtojumā un reizē ar to visas Rietumeiropas aizsardzībā. Nākotnē lielā mērā vienas okupācijas valsts karaspēks ne tikai stacionēs citās joslās, bet iespējami plaši Vācijā novietos arī pārējo Atlantika pakta valstu karaspēku, rīkojot kopīgus manevrus un tā jau tūlīt aiz Elbas izveidojot apvienoto armiju.

Ievadot jaunos pārkārtojumus, vispirms nolīgumu par okupācijas spēku jauktu stacionēšanu Frankfurtē parakstīja ASV un Francijas pārstāvji, un jau šajās dienās franču joslas daudzās pilsētās ierodas amerikāņu okupācijas karaspēks, papildinot vai aizstājot franču garnizonus, kas savukārt līdzīgā veidā pārvietojas uz amerikāņu joslu.

Pēc ASV gaisa spēku vadītāja Eiropā ģenerālleitnanta Norstada datiem oficiālā deklarācijā Frankfurtē, Eiropai līdz šī gada beigām būs apm. 30 divīziju aizsardzībai pret komūnistu iebrukumu. Aizsardzības kodolu veidos gan tikai 12 divīziju, no kurām ik pa trīs būs Anglijai un Francijai, bet 6 ASV. Kā zināms, četru solīto jaunu amerikāņu divīziju ierašanās Eiropā sagaidāma jau vistuvākā laikā.

Bez tam Atlantika pakta valstīm kopā savās zemēs būs daudz vairāk divīziju nekā tikai 18 — Francija un Italija vien sola dot kopā 24 divīzijas resp. katra 12. Vismaz pa vienai divīzijai kaujas gatavībā varētu sagaidīt līdz gada beigām arī no pārējām, mazākajām Atlantika pakta zemēm — Beļģijas, Holandes, Norvēģijas, Dānijas un Portugales.

ASV gaisa spēku šefs ģen. Norstads īpaši uzsvēra amerikāņu centienus pavairot savu aviācijas vienību skaitu Eiropā, līdz gada beigām to, salīdzinājumā ar pagājušo pavasari, divkāršojot. Vadoties no pag. gada datiem, tas nozīmētu, ka amerikāņiem vien Eiropā būtu 96 gaisa spēku vienības.

Kā zināms, nesenās ASV militāro speciālistu deklarācijas senāta ārlietu un militārajā komisijā visumā bija par spēcīgu gaisa spēku izveidošanu, savienotu ar iespējami plašiem sauszemes spēkiem, kuriem, pēc Eizenhauera vērtējuma, vajadzētu aptvert ap 60 divīziju.

Amerikāņu joslā IRO aprūpē vēl tikai 3641 latvietis

Minchene (md). — Februāra beigās IRO galvenā mītne Vācijas amerikāņu joslā publicējusi statistikas par tās aprūpē esošo DP skaitu dažādajos apgabalos. Statistika attiecināta uz 1. februāri. Tai laikā DP kopskaits amerikāņu joslā, ieskaitot Bremeni, bijis 39.722, no tiem nepilni 3000 Bremenes izceļošanas centrā. No šī skaita latviešu bijis 3641, lietuviešu 1647 un igauņu 1096. Pati lielākā DP grupa vēl joprojām bija žīdi — 7805, bet divas nākošās lielākās ukraiņi (6881) un poļi (7515). Latvieši tātad ir ceturtā lielākā aprūpēto DP grupa amerikāņu joslā. Pārstāvēti vēl Čechoslovakijas pavalstnieki (1148) un jugoslavi (1050), bez tam vēl sīkākas grupas — baltkrievi, krievi, ungāri, rumāņi, bulgāri, austrieši, viens italis, kā arī dažādas citas tautības, bezpavalstnieki un nansenisti.

No visa DP kopskaita 24.540 dzīvoja IRO 7. (Minchenes) apgabalā. Turpat atrodas arī lielākais skaits latviešu — 1758; 5. apgabalā (Augsburgā) uz 1. februāri vēl dzīvoja 1042 latviešu DP, bet 2. apgabalā (Ludvigsburgā) tikai 401. Bez tam pāri par 400 latviešu reģistrēti IRO Šveinfurtes birojā. Tātad apmēram puse visu amerikāņu joslas latviešu DP tagad mīt Minchenes apgabalā, kur vispār novietojušies 62 proc. visu pārvietoto personu amerikāņu joslā.

Rietumvācijā 900 DP apmetņu vietā vairs tikai 59

Minchene (md). — IRO galvenā mītne ziņo, ka kopš 1947. g. jūlija Rietumvācijā nodoti atpakaļ okupācijas iestādēm pāri par 840 ēku kompleksu, kurus līdz tam apdzīvoja DP. Te ieskaitītas agrākās vācu armijas kazarmas un baraku nometnes, dzīvokļu bloki, viesnīcas un slimnīcas. 1947. g. vasarā IRO rīcībā Vācijas trīs rietumu joslās bija pavisam 900 visdažādākā veida ēku kompleksu, kuros bija nometināti 585.000 bēgļu un DP. Turpretim šī gada 1. februārī IRO izmantoja vēl tikai 59 ēku kompleksus, kur dzīvoja 53.000 bēgļu. Aizvadītajos 43 mēnešos IRO palīdzējusi izceļot no Rietumvācijas pāri par 632.000 pārvietotām personām; šai laikā repatriējušies 46.000 DP.

Ēku atpakaļnodošana okupācijas iestādēm izskaidrojama ar pārvietoto personu izceļošanu un pakāpenisko IRO likvidācijas plānu. IRO pārstāvji uzsver, ka ēku nodošana pēdējos mēnešos īpaši pasteidzināta, ievērojot vajadzību pēc jaunām karavīru mītnēm, kāda radusies, palielinot sabiedroto karaspēku Vācijā.

Patlaban vairākās vietās pasāktas būves, kuras vēlāk paredzēts nodot Rietumvācijas valdībai vāciešu novietošanai. No šiem projektiem minamas 11 jaunas barakveida ķieģeļu ēkas Minchenes Funkkazarmās, kas izmaksās ap 6 milj. marku. Tikpat daudz izmaksās jaunā Bremenā (Vegesack) ceļamā nometne. Tāpat jaunu dzīvojamo ēku būve pasākta Ludvigsburgā. Daudzos gadījumos IRO atjaunojusi vai remontējusi ēkas, ko okupācijas spēki vēlāk paredz atdot vāciešiem. Pie tādām pieder slimnīca Regensburgā, veco ļaužu mītne Berchtesgadenā-Štrubā un otra veco ļaužu mītne Dordštatē. Daudzas no ēkām, ko savā laikā pārņēma IRO, karā bija daļēji izpostītas; arī tās sakārtotas lietojamā stāvoklī. IRO lietošanā esošo ēku kompleksu skaits minētajā 43 mēnešu periodā līdz šī gada februārim atsevišķajās Rietumvācijas joslās samazinājies šādi: amerikāņu joslā no 421 uz 42, britu — no 426 uz 6, bet franču joslā no 59 uz 6.

Bonna ar okupācijas statūta revīziju apmierināta,

BET SPD UN VĀCU PRESES NOSKAŅU IZSAKA MOTTO — PAR VĒLU UN PAR MAZ!

Bonna (al). — Sabiedroto augstā komisija otrdien paziņoja, ka stājušies spēkā jauni grozījumi okupācijas statūtā. Galvenais grozījuma punkts atļauj Bonnas valdībai nekavējoties izveidot ārlietu ministriju un tā sekmēt Rietumvācijas iekļaušanos brīvo nāciju saimē, kā arī ievadīt diplomātiskās attieksmes ar draudzīgām nācijām un apmainīties vēstniekiem. Otrs svarīgākais grozījums atceļ sabiedroto augstās komisijas iebildumu tiesības vācu likumdošanā. Līdz šim visi likumi, ko sagatavoja Rietumvācijas valdība, iepriekš bija jānosūta augstajai komisijai uz Petersbergu. Turpmāk augstā komisija tikai zināmos gadījumos varēs celt iebildumus pret Rietumvācijas valdības izdotajiem likumiem pēc to stāšanās spēkā, — ja šie iebildumi apdraudēs sabiedroto drošību vai runās pretī principiāliem starptautiskiem līgumiem. Reizē ar minētiem grozījumiem okupācijas statūtā, otrdien parakstīja arī komunikē par Vācijas sabiedriskiem un privātiem ārzemju parādiem.

Rietumvācijas valdības aprindas ar pirmo sabiedroto okupācijas statūtu revīziju apmierināti. Valsts kancelejas ārlietu daļas vadītājs Dr. Ditmans paskaidroja: „Galvenie psīchologiskie šķēršļi tagad novērsti, lai visā drīzumā varētu sekot jauna okupācijas statūta revīzija." Jau notiekot sagatavošanās jaunām sabiedroto un vācu sarunām šai plāksnē. SPD aprindas norāda, ka revīzija esot jūtami nokavēta. Tomēr tā jāatzīst un jāvērtē kā pirmais solis pilnīgai okupācijas statūta atcelšanai.

Par Vācijas priekškara un kara laika parādu atzīšanu ļoti neapmierināta Austrumvācijas valdība. Padomju joslas preses šefs Nordens otrdien deklarēja, ka šis komunikē esot „no

(Turpinājums 8. lpp.)

„Klementisa sazvērniekus" tiesās teātra prāvā

Minchene (el). — Jaunākās ziņas no Prāgas vēstī, ka bij. Čechoslovakijas ārlietu ministru Klementisu un pārējos pēdējā laikā apcietinātos tiesās īpašā „teātra prāvā". Ar atbaidošiem sodiem grib mazināt pretestību, ko izraisījusi Čechoslovakijas tālākā boļševizēšana. Visā drīzumā sagaida pilnīgu zemes kollektīvizēšanu.

Klementisa un pārējo „sazvērnieku" grupas galveno līdzdalībnieku apcietināšana notikusi pēc Maskavas pavēles. Vairāk nekā 200 personu, to vidū daudzi augstāki partijas un valdības funkcionāri apcietināti gandrīz vienlaicīgi visā Čechoslovakijā.

Pret bij. ārlietu ministra dzīves biedri Ludmillu Klementisu, kas apcietināta 24. februārī, Čechoslovakijas valdība nekādu apsūdzību neceļ. Tādēļ pieņem, ka teātra prāvas rīkotājiem nepieciešamas Klementisas liecības pret savu vīru un pārējiem apsūdzētiem.

Mēģina novērst miljonu streiku draudu

PREZIDENTA NEPIEKĀPĪBAS IEMESLS — NEVĒLĒŠANĀS VAIRS KANDIDĒT

Kijvestā (ip). — Kā pirmo oficiālo apmeklētāju sava daļējā atvaļinājuma laikā prezidents Trumens pieņēma aizsardzības mobilizācijas pārvaldes direktoru Čārlzu Vilsonu, lai apspriestos par soļiem draudošās amerikāņu strādnieku „masu revolūcijas" novēršanai. Sagaida, ka prezidenta Trumena personīga iejaukšanās strīdū jau tagad panāks abām pusēm pieņemamu atrisinājumu un novērsīs vismaz 15 miljonu strādnieku neapmierinātību, kas varētu izraisīt streikus un nelabvēlīgi ietekmēt arī bruņošanās rūpniecības darbu.

Jau vairākus mēnešus ilgstošais strīdus guva akūtu formu mēneša sākumā, kad sēdē sanāca apvienotā arodsavienību komiteja un, protestējot pret Trumena aizsardzības mobilizācijas plāniem, gandrīz vienbalsīgi nolēma atsaukt savus pārstāvjus gan no aizsardzības mobilizācijas, gan arī cenu un algu stabilizācijas komitejas. Radās nopietnas briesmas, ka poziciju stiprināšanai notiks streiki galvenajās rūpniecības nozarēs.

Īstenībā opozicija nav pret jaunajiem kontroliestādījumiem, bet gan pret personām, kuras prezidents izraudzījis par vadītājiem resp. nacionālās aizsardzības mobilizācijas pārvaldes direktoru Čārlzu Vilsonu, kura vietā prasa iecelt arodsavienību sekretāru Tobinu, un saimnieciskās stabilizācijas direktoru Eriku Džonstonu. Prezidents Trumens tomēr bija paskaidrojis, ka boikots neietekmēs viņu mainīt politiku un noraidījis apvainojumus, ka iecelšanas stabilizācijas organos būtu notikušas aiz prezidenta savtīgiem apsvērumiem vai, pakļaujoties zināmu lielrūpnieku aprindu spiedienam.

Prezidenta Trumena nelokāmo nostāju attiecībā uz Vilsonu, kuram tas uzticējis svarīgu daļu no paša pienākumiem, kā arī citos jautājumos, kompetentas aprindas Vašingtonā tagad izskaidro ar prezidenta ciešo apņemšanos nākamajās vēlēšanās 1952. gadā uz prezidenta amatu vairs nekandidēt, kādēļ viņam vairs nav svarīgi, kā uz viņa rīcību reaģē kongress, arodsavienības vai citas aprindas. Vienīgi miljonu streika draudi prezidentu spiedis savā nepiekāpībā pieļaut izņēmumu.

Atentātā nogalināts Persijas ministru prezidents

Teherana (la). — Trešdienas rītā Teheranā trīs fanātiski islamiešu sektes locekļi uzbruka un ar vairākiem šāvieniem nogalināja Persijas ministru prezidentu Ali Razmaru.

Persijas valdības galva atradās ceļā uz kādām bērēm, kad karaliskās mošejas tuvumā no ļaužu drūzmas izskrēja trīs pistolēm apbruņoti vīri un raidīja uz viņu vairākus šāvienus, kas trāpīja pakausī un kaklā. Razmare mira pēc nedaudzām minūtēm slimnīcā. Vainīgos policija apcietināja. Ministru prezidentam tuvās aprindās stāsta, ka viņš iepriekš brīdināts par atentātu. Pagaidām Persijas šachs valdības galvas pienākumus uzticējis Halilam Fahimam, kas līdz šim bija ministrs bez portfeļa.

Ali Razmara 1946. g. kā Persijas ģenerālštāba šefs ar stingru roku padzina no Aserbeidžanas padomju dumpiniekus, iemantodams savas tautas un ārpasaules simpātijas, bet ministru prezidenta pienākumus uzņēmās pag. g. jūlijā. Tauta viņu dēvēja par „stipro vīru".

MAROKĀ VALDA NEBIJIS MIERS — APGALVO ĢEN. ŽUENS

Parīze (el). — Arabu valstīs jau kopš ilgāka laika notiek organizētas protesta akcijas pret franču Marokas politiku. Trešdien Parīzē ieradās Francijas ģenerālrezidents Marokā ģen. Žuens. Preses pārstāvjiem viņš paskaidroja: „Nekad nav Marokā valdījis tāds miers kā patlaban." Neraugoties uz šo apgalvojumu, stāvoklis Marokā kļuvis tik draudīgs, ka ASV ārlietu ministrija ieteikusi tiklab Francijai, kā Marokai būt piekāpīgākām savās prasībās.

Gromiko nepiekāpība izgaisina cerības panākt saprašanos Parīzē

Parīze (el). — Četru valstu ārlietu viceministru konference Parīzē bija nokļuvusi strupceļā jau četrās pirmajās apspriežu dienās. Rietumu pārstāvji joprojām pastāvēja pie saviem priekšlikumiem, lai galvenais lielās četru valstu sanāksmes darba kārtības punkts katrā ziņā būtu starptautiskais saspīlējums Eiropā un tikai pēc tam varētu pārrunāt Austrijas mierlīguma jautājumu, Vācijas remilitārizāciju un mierlīgumu.

Gromiko ar lielu neatlaidību par galveno darbu kārtības punktu ieteica Potsdamas nolīguma reālizēšanu un Vācijas apbruņošanas noliegumu, bet par otro mierlīgumu ar Vāciju un okupācijas karaspēka izvākšanu, un par trešo — Eiropas saspīlējuma mazināšanu un bruņoto spēku ierobežošanu.

Trešdienas sēdē Gromiko negaidot pieskārās Triestas jautājumam, norādīdams, ka Pad. savienība ir ar mieru četru valstu sanāksmē pārrunāt Austrijas mierlīguma problēmas, ja rietumu valstis gatavas runāt par Triestas klauzulu Italijas mierlīgumā. Šai sakarībā padomju ārlietu viceministrs atkārtoja vecos Kremļa apvainojumus, ka ASV un Lielbritānija pārkāpušas mierlīguma noteikumus ar Italiju, pārvērzdamas Triestu par savu armiju un flotes atbalsta punktu. Rietumu valstu pārstāvji atspēkoja Gromiko apgalvojumus.

(Turpinājums 8. lpp.)

Agresora vietas aizstājēji dumpojas

Līdztekus miera ofensīvām turpinot rosīgu aukstā kara darbību, Pad. savienība visu laiku liek lietā t. s. netiešo uzbrukšanas metodi, pati paliekot drošā aizsegā. Tikpat labi kā Grieķijā, tā arī Ķīnā, Korejā un Indoķīnā — visur Kremļa kara kungiem izdevās savervēt kara kalpus, kas lētticības dēļ, vai, lētas propagandas suģestēti, brīvprātīgi lēja asinis krievu imperiālisma labā. Āzijā šai vervēšanai par drošāko ieganstu varēja izmantot krāsaino tautu apvainotās un aiztūrētās nacionālās jūtas. Eiropā bija jārīkojas ar demagoģiju un vienas nācijas uzkūdīšanu pret otru.

Tagad, liekas, šis paņēmiens kļuvis neiedarbīgs. Pēdējā laikā parādības aiz dzelzs priekškara, kā arī Korejā liecina, ka propagandas samulsinātais cilvēks kādreiz spēj atmosties un atraisīties no ideoloģiskiem murgiem. Tumsonību tirranijas stiprināšanai, izrādās, nevar iesēt masās tik lēti, kā vieglas dziesmas melodiju vai spārnotu saukli.

Spilgts pierādījums tam ir Čechoslovakijas komūnistu partijas atzīšanās, ka bijušais ārlietu ministrs Klementiss amerikāņu uzdevumā organizējis pretestību pret Maskavai paklausīgo partijas kodolu. Vai tiešām ideoloģisks cīnītājs, kaut arī ar vakareiropeisku ievirzi, kas visu savu mūžu ziedojis sociālisma idejai, būtu pēkšņi kļuvis par ķeceri un pārdevies amerikāņu naudiniekiem? To jau var viegli apgalvot Maskavas propaganda, bet vai kāds tai ticēs? Apvainotais, liekas, nav ne mazākā mērā atkāpies no sava pasaules uzskata, tikai viņš atteicies kapitulēt Kremļa metodēm, kas Čechiju no ziedošas brīvas zemes padarījušas par nožēlojamu izmantošanas un nopličināšanas objektu. Klementisa, Tito un Gomulkas gadījumi liecina, ka arī sociālistiskais pasaules uzskats nespēj iznīcināt nacionālās jūtas. Šo iespēju, liekas, staļinieši Kremlī nebija paredzējuši savos tālejošos plānos. Vai citādi sarkano siseņu midzenī būtu tāds uztraukums? Tagad atklājas, ka izdaudzinātās komūnistiskās pāraudzināšanas metodes nav visspēcīgas. Kremļa izreklamētais „jauna tipa cilvēks" vēl arvien eksistē tikai politbiroja deklarācijās un masu demonstrāciju „liesmainos" lozungos. Īstenība ir tāda, ka komūnistiskā partija, tāpat kā visas citas partijas, sastādās ar karjēristiem un pārliecības cilvēkiem. Ja pirmie arvien un visur uzgavilēs savam patronam, jo tas ir izdevīgi, tad otrie ir jāiznīcina, ja to pārliecība visur neseko varkārības apsēstiem politbiroja vasaļiem.

Tomēr visus nepaklausīgos iznīcināt nespēj arī Kremļa labi trenētie bendes. Atkārtotas tīrīšanas no vienas puses gan it kā ciešāk sacementē partijas paklausīgos kadrus, bet no otras puses katra tīrīšana iztīra galvenā kārtā godīgākos elementus, kas negrib slēpt savu īsto pārliecību un iebildumus. Tādēļ var droši teikt, ka katra tīrīšana partijas rindās palielina karjēristu un samazina idejisko biedru skaitu.

Tādā tempā „saimniekojot", Staļins, droši vien, ar bažām atskārtīs, ka partijas rindās ir vairāk žurku nekā lauvu. Bet ar žurkām vien neviens nevar pasauli iekarot.

Ja dumpīgās parādības līdz šim dominēja Eiropas komūnistu partijās, tad pēdējās ziņas no Korejas vēstī, ka paklausīgie ķīniešu miljoni arī vairs negribot gavilēdami doties nāvē, bet meklējot patvērumu amerikāņu gūstā... Vai ķīniešu sajūsma patiešām būtu pārdegusi?

Tas nozīmē, ka Staļinam tuvākā laikā jātaisa konsekvences. Vai nu jāmaina taktika un jāmeklē kompromisi ar apspiesto tautu jūtām, vai arī jāliek lietā riteņbraucēja technika, braucot pret kalnu — jāmin straujāk pedāļi, lai ātrāk likvidētu „kapitālistisko aplenkumu", kas inficē viņa satelitus. Kā viens, tā otrs apstāklis izraisīs jaunas metodes aukstajā karā, vai arī auksto karu tik tālu sakarsēs, ka tas kļūs par karsto, jo ar agresijas vietas aizstājējiem vairs nevarēs iztikt.

Šis apstāklis liek labi apsvērt krievu draudus rietumu demokratijām un miera kongresu divkosīgās rezolūcijas. Visas šīs parādības labi atklāj boļševiku spēku un arī nespēku. Komūnismu, liekas, tāpat kā visas cilvēcīgās aplamības un kaislības, var pazudināt tie paši spēki, kas to izraisīja.

P. A.

Aicina atbalstīt cīņu pret Maskavas tiranniju

BRĪVĀS PRESES APVIENĪBAS KOPSAPULCE MINCHENĒ

Šinīs dienās Minchenē sanāca Brīvās preses apvienības (Association of the Free Press of Central and Eastern Europe, Baltic and Balkan in Germany) kopsapulce. Tajā piedalījās 33 trimdas izdevumu licenciāti, atbildīgie vadītāji, žurnālisti, kā arī viesis — IRO publiskās informācijas nozares pārstāvis R. fon Bergs. Sanāksmi atklāja apvienības prezidija priekšsēdis V. Mosčinskis, uzsverot, ka organizācijas 5 gadu pastāvēšanas laikā gan daudz kas grozījies, taču apvienības nozīme nav mainījusies, un arī nākotnē tai paredzams plašs darba lauks.

Par kopsapulces vadītāju ievēlēja red. B. Begoviču. Ziņojumu par prezidija darbību pēdējos 6 mēnešos sniedza V. Mosčinskis. Viens no galvenajiem apvienības uzdevumiem ir komūnistu apspiesto tautu brīvās preses izdevumu atbalstīšana Vācijā. Še talkā nāk arī IRO publiskās informācijas nozare, gan morāliski, gan materiāli sekmējot DP periodisko izdevumu iznākšanu. Bez ciešajiem sakariem ar IRO pēdējā laikā nodibināts arī kontakts ar vadošajām vācu iestādēm un regulārās konferencēs iztirzāti jautājumi, kas radušies ar nometņu pāriešanu vācu saimniecībā. Tāpat ievadīta apvienības legalizēšana vācu iestādēs un akreditēts organizācijas pārstāvis bēgļu komisāriātā. Apmeklēts ASV augstā komisāra padomnieks austrumu jautājumos Stīvenss, kas atzinīgi izteicies par DP preses nostāju pret komūnismu. Nodibināts kontakts ar Brīvās preses federāciju Londonā, kuras locekļi dažādās valstīs vāc materiālu Brīvās Eiropas raidījumiem. Apmeklējot šo raidījumu pārstāvību Vācijā, norādīts uz psicholoģiskajām kļūdām, kas dažkārt pamanītas Brīvās Eiropas raidījumos.

Ilgākā darbā apvienība sagatavojusi un izdevusi brošūru Apspiesto nāciju brīvā prese (The Free Press of the Supressed Nations), kur ar statistiku un ilustrācijām papildinātos rakstos sniegta informācija par apvienībā ietilpstošo tautību trimdas izdevumiem, šo tautu kultūras dzīvi trimdā Vācijā un DP problēmu. Prezidija uzdevumā izstrādāts arī uzsaukums pasaules brīvajai presei, aicinot pareizi izprast komūnisma briesmas, neielaist kļūmīgos kompromisos un atbalstīt apspiesto tautu cīņu pret Maskavas tiranniju. Pēc vispusīgām pārrunām uzsaukuma tekstu principā pieņēma, un pēc galīgās redakcijas to jau drīzumā izplatīs ārzemju presei un radio aģentūrām.

Organizācijā patlaban apvienoti 29 trimdinieku laikraksti un periodiskie izdevumi, pie kam uzņemšanu lūguši vēl 8 jauni. Apvienības individuālo biedru skaits ir 132. Sapulce pieņēma pusgada budžetu 14.717,15 DM apmērā. Par prezidija priekšsēdi ievēlēja V. Mosčinski, par pirmo vicepriekšsēdi Dr. V. Dumitresku, otro vicepriekšsēdi Dr. J. Pedaku, sekretāru Dr. Makru, kasieri M. Odincovu; revīzijas komisijā — Dr. Herpu, Horachu un Stankoviču.

Darba sēdes beigās IRO publiskās informācijas nozares pārstāvis R. fon Bergs sanāksmes dalībniekiem apliecināja, ka IRO līdz pat savas darbības beigām centīsies sniegt iespējamo atbalstu brīvās preses organiem, tāpat kā to darījusi līdz šim.

V. L.

Francijā nodibināta DV nodaļa

25. februārī Forbachā, Francijā, nodibināja DV nodaļu; pagaidu valdē ievēlēti A. Apse, R. Šenbergs, E. Hochfelds, A. Miglinieks un J. Bucinieks, bet revīzijas komisijā J. Dzenis, P. Zilberts un J. Petrovičs. Nodaļa aicina visus Francijā dzīvojošos latviešu bij. karavīrus un pārējos tautiešus iestāties nodaļā par biedriem, tā atbalstot DV mērķus un centienus. Iestāšanās noteikumi publicēti Latvijas 16. numurā. Lai varētu uzsākt aprūpes darbu, nodaļa aicina reģistrēties visus Francijā dzīvojošos latviešu karavīrus-invalidus, uzdodot vārdu, uzvārdu, dzimšanas datus, dzīves vietu, nodarbošanos un darba spēju zaudējuma procentu. Pieteikumi sūtāmi vēstulēs uz adresi: A. Apse, 4-a, Route de Schoeneck, Forbach/Mos.

a

Tā bija, un tā ir . . .

600 tautieši „mazās Latvijas" bijušajā galvaspilsētā Eslingenā

Prieks bijušam eslingenietim iegriezties tur, kur viņš piecus gadus vadījis savas trimdinieka gaitas. Tur vēl šodien latvieši dēvē Eslingenu par „mazās Latvijas" galvaspilsētu.

Tur trimdas laiku vada Latvijas ev. lut. baznīcas archibīskaps, tur kādreiz 12 mācītāju bagātīgi kaisīja Dieva vārdus eslingeniešu sirdīs; tur rektori V. Burkēvics un J. Kuga vadīja tālāk latviešu zinātnes un mākslas studijas; divās gaismas pilīs izglītojās vairāk par tūkstoti audzēkņu; Latvijas konservātorijas darbība turpinājās brīvmākslinieces E. Mekšas vadībā, bet drāmatiskos baudījumus sniedza Eslingenas latviešu teātris režisora K. Veica un J Lejiņa vadībā, ar Tēvzemes balvas laureātes Lilijas Štengeles viesizrādēm; latviešu baleta mākslas augstos sasniegumus rādīja M. Tillaka un baletmeistars O. Lēmanis, kas reizē bija arī Stutgartes operas baletmeistars un iestudēja tur vācu baletu In scribo satanis. Bez viesiem daudzos garīgos un laicīgos koncertos piedalījās arī pašu mājas mākslinieki — Vēra Vilka-Dzediņa, Ksenija Brante, Tēvzemes balvas laureāts Ād. Kaktiņš uc. Daiļamatniecības skola rūpējās par skaistiem koka, ādas, dzelzs uc. izstrādājumiem. Dora Svīkule ievadīja namamātes latviskā kulinārā mākslā, dedzīgi ieteicot tautiskos ēdienus, zaļbarību un dzērienus. Tai pašā laikā Eslingenas Paradīzē piena un medus vietā Bakchus pielūdzēji baudīja švābu gaumē darinātus ēdienus un dzērienus. Arī politiskā dzīve sita augstu vilni, jo tur mājas vietu bija atraduši daudzi Latvijas laiku un trimdas saimes politiskie darbinieki. Kongresi, konferences, sesijas un sēdes mijās viena ar otru, tā kā Eslingena tautas mutē guva Kongreslingenas vārdu.

Tas bija toreiz. Pirms gada uzsāka Eslingenas latviešu kolonijas likvidēšanu. Bet arī vēl tagad Eslingenai ir savs administrātors, tas pats laipnais un enerģiskais Andris Bērziņš. Viņa pārvaldībā ir divi blokmājas — Štutgartes un Breites ielā, kurās vēl dzīvo 274 latvieši. Daļa tautiešu izvietoti vācu dzīvokļos, bet citi iemītnieki jaunbūvētās barakās Nellingenā. Pavisam Eslingenā un tuvākā apkārtnē vēl dzīvo ap 600 latviešu. Rosīgā Latviešu biedrības priekšnieka plkv. V. Skaistlauka vadībā eslingenieši saglabājuši kolonijas inventāru un darba rīkus un meklē telpas jaunu darbnīcu iekārtošanai. Rūpe turēta arī par bij. teātra dekorācijām un kostīmiem.

Latvijas Sarkanais krusts bij. Rīgas pilsētas lielvecākā R. Liepiņa vadībā arvien vēl darbojas Ūlanda ielā. Turpat sev biroju iekārtojis LCK 7. apgabala pilnvarotais. Aktīvi strādā arī Prezidija konventa kopa, kas 3. martā rīkoja Kalpaka piemiņas dievkalpojumu un atceres vakaru.

Eslingena turas joprojām. Latvijas ev. lut. baznīcas archibīskapa rezidēšana šai pilsētā ir drošākā ķīla tam, ka bijušajā „mazās Latvijas" galvaspilsētā nebeigs skanēt latviskais vārds.

A. L.

Nometņu dzīve

NEISTATEs (Holšteinā) nometnes iedzīvotāji februāra vidū atvadījās no angļu komandanta Mr. Gila. Atvadīšanās svinībās bija lūgti visu tautību nacionālo komiteju priekšsēži, vācu iestāžu pārstāvji un darbinieki. Mr. Gila darba posms Neištates ārzemju bēgļiem paliks labā atmiņā, jo angļu komandants, nometnei savā laikā nonākot vācu saimniecībā, atstāja 4000 DM sadalei pabalstu veidā trūkumā nonākušajiem. — Ar aprīli nometnes tautskola pāriet pilnīgi vāciešu rokās, jo no darba atbrīvoti arī latviešu skolotāji. — Vācu bēgļu organizācija Bund der Heimatvertriebenen uzaicinājusi arī šogad baltiešus līdzdarbībai cīņā pret komūnismu. Latviešus šai organizācijā pārstāv agr. J. Daģis. — DV valdē ievēlēti J. Rūmnieks, J. Zariņš, V. Mundirovs, J. Krauze un viens pārstāvis no Heiligenhafenas tbc slimnīcas. — Kāds uzņēmīgs vācu bēglis šinīs dienās nometnē atvēra moderni iekārtotu pirti. Līdz šim pirts trūkumu jo sevišķi izjuta latvieši, kas dzimtenē ik sestdienas bija paraduši mazgāties un nopērties ar bērzu slotu. Vācu uzņēmējs sevišķu pretimnākšanu parādījis kara invalidiem, kas varēs mazgāties par stipri pazeminātu cenu.

Darbs vilnas apstrādāšanas fabrikā

VĒSTULE LATVIJAI NO ANGLIJAS

Ceļš uz fabriku iet šķērsām visām satiksmes līnijām, tādēļ veicams kājām caur rajoniem, ko angļi sauc par „slums". Šie „slami" ir šauras ielas ar mazām un netīrām mājelēm, saspiestām vienā blokā visas ielas garumā. Durvis no ietves ved tieši istabā. Ķieģeļi nav žēloti vienīgi garajiem dūmeņiem. Šādā šaurībā savu bērnību vada nākošā strādnieku audze.

Angļi ir sportisti no šūpuļa līdz kapam. Kājbumbu spārda ar lielu dedzību, kriketu sit arī meitenes. Neuzmanīgs gājējs ātri vien dabū pa stilbiem, bet to neviens ļaunā neņem. Iespaids, ka bērniem nav nekādu ierobežojumu. Nosmulējušies, noskrāpētām ausīm, sejām, noplīsušiem bikšu stilbiem un atrautām pazolēm tie skrien, lec, met kūleņus, izcīna dūru un brīvās cīņas, bļaudami cik mazās rīkles spēj dot ārā. Tikai acis mirdz, un vaigi kvēlo — skaistākais visā mežonīgajā jucekli. Divas meitenītes dejo Vīnes valsi un dzied ar tādu aizraušanos, kā to var tikai bērni un putni. Nākošie talanti, vai vienkārši „slamu" upuri?

Fabrika. Cilvēku plūsme, bet bez steigas. Vēl atliek dažas minūtes laika laikrakstu pārlasīšanai, tad jāsāk mašīnu eļļošana. Nelabi iedārdas „gilbokši", visgrūtāk apkalpojamās mašīnas, kas rada ellišķu troksni. Tās ir pirmās, kur iekšā plūst pāris īkšķu resnais vilnas pavediens, kas tur tiek stiepts. Šī stiepšana turpinās vēl 6—8 citās mašīnās, līdz pavediens ir tik tievs, ka to var vērpt. Šādu mašīnu grupu ir laba tiesa. Dažreiz jāstrādā pie mašīnām, kas strādā labu vilnu, citreiz ar mašīnām, kas apstrādā „spalus". Šāda maiņu sistēma prasa lielu piepūli, jo mašīnas jātīra, jāpārliek spoles un jāver pavedieni. Sliktas kvalitātes vilnas pavedieni bieži trūkst, tad jāaptur mašīna un jāattin spole tik tālu, kamēr atrod, kur pavediens norauts. Tas pats notiek arī ar labas kvalitātes vilnu. Fabrikā sakrājas daudz bojātas vilnas, kuru tad šķiro, mazgā, krāso un atkal pārstrādā.

Apmācība vilnas stiepšanā notika pie „gilbokšiem", bet apmācītājs bija ukrainis. Spēcīga uguma, inteliģentu izskata un tik angliski atturīgu stāju, ka pat angļi jutās pagodināti par katru viņa smaidu un vārdu. Tikai tad, kad viņš sāk runāt krieviski, atklājas dižā vīra bērnišķā sirsnība, kas tik raksturīga slaviem un tik patīkama savā labākā izpausmē. Pēc divām nedēļām apmācība bija veikta, un vajadzēja sākt patstāvīgu darbu nakts maiņā. Gadījās mašīna, kurai vienmēr notika visādas ķibeles, ko bez meistara palīdzības nevarēja novērst. Dažreiz sanāca pat trīs meistari kopā un nostrādāja vairākas stundas, bet pacietību viņi nekad nezaudēja. —

Ja iestrādājas, atliek laika pārlasīt avīzes un grāmatas. Kāds anglis tā prata lasīt, ka ik nakti „aprija" pa grāmatai, lielāko tiesu gan tikai mīlestības un kriminālromānus. Meistari nav pret to, ja vien darbs veicas. Arī paēst ikviens cenšas pa „kunga laiku".

Angļu darba biedri ļoti izpalīdzīgi. Ārzemnieki gan cenšas tikt ar darbu galā saviem spēkiem. Svešiniekus reprezentē vai visu Austrumeiropas valstu ļaudis. Tikai žēl, ka ar daļu lāga zēnu nevar sasprasties citādi, kā vien ar zīmēm, jo tikai retais prot pāris teikumus angliski. — Mums visiem taču tik daudz likteņa kopības un nākotnes pienākumu, ka ir neattaisnojama gara kūtrība nemācīties šo starptautiski nozīmīgo valodu. Asimilācija? Kāds tautietis apprecēja anglieti, prazdams labi ja simtu vārdu viņas valodā. Un tādu būs laba tiesa. Asimilējas tie, kuriem tauta ir svešs jēdziens, kuriem dzīves saturs ir uzturā, apģērbā, materiālā vidē. Bet cik ir to, kas materiālām vērtībām prot ierādīt viņu īsto vietu, lai tās būtu ierocis cīņā par cēlākiem mērķiem, par dzimtenes brīvību, par cilvēces laimīgāku nākotni?

J. U.

Bredfordā, februārī.

Memorands par ārzemju strādnieku stāvokli Anglijā

Latviešu nacionālās padomes Lielbritānijā prezidijs savā pēdējā sēdē pārrunāja Kanadas latviešu nacionālās apvienības piesūtīto informāciju par darba un dzīves apstākļiem Kanadā, jo daudzi no Anglijas vēlas izceļot uz Kanadu. Kanadas akcija nav īslaicīga, bet plānota ilgākam laikam. LNPL prezidijs atzina, ka izšķiršanās par izceļošanu uz Kanadu ir katra personīgā lieta. Pirms izceļošanas jāapsver tiklab labvēlīgā, kā arī negātīvā informācija, neaizmirstot arī nacionālo momentu.

Nolēma kopā ar lietuviešiem un igauņiem iesniegt trēdjūniju kongresam un darba ministrijai memorandu, kurā objektīvi būtu attēloti iemesli, kāpēc ārzemju strādnieki Anglijā nav apmierināti un kas viņus mudina domāt par tālāku emigrāciju.

Izglītības komisijā apstiprināti V. Bērziņa, A. Ozols, V. Makovska, Z. Bukovskis, J. Andrups, prāv. E. Bergs, prāv. J. Savickis un K. Ivanans. Komisijai uzticēta skolu programmas un mācības līdzekļu jautājumu kārtošana. LNPL sniegs materiālu atbalstu katrā konkrētā gadījumā.

Aprūpības padomē piedalās Daugavas Vanagu fonds, Latviešu biedrība Lielbritānijā, Lielbritānijas latviešu katoļu biedrības pārstāvji un visu konfesiju mācītāji. LNPL prezidijs piešķīra pabalstus vairākiem trūkumā nonākušiem tautiešiem. Tautas kopības kartes izsniedzamas visiem, kas tādas vēlas. Trūkuma dēļ prezidijs no nodevas maksas var atbrīvot. LNPL līdz šim reģistrējušās 16 latviešu organizācijas Lielbritānijā.

—as

PĀVILS KLĀNS

Vilciens nāk

ROMĀNA FRAGMENTS

(Beigas)

„Paldies Dievam, ka tas notika tik tuvu stacijai," kāds no iepriekšējiem piemetināja. Klusums iestājās no jauna, grabēja tikai kāda metalla sprādze, gar sienu trīdamās, un klusi džinkstēja un žvadzēja patšautenes un šauteņu metalls, brauciena ritmā saskaroties un beržoties. Trim jaunpienācējiem un leģionāra latviski izmestai piezīmei neviens nepiegrieza vērības. Neredzamie braucēji bija vēl pārāk tieši savu pārdzīvojumu varā, varbūt viņi šai apgabalā bija pieraduši dzirdēt lietuviešu valodu.

„Kreicbergs nupat nomira," atskanēja no vagona kakta. Daži pagrieza galvas turp. Bet neviens nepiecēlās. Noguruma un atslābums pēc kāda liela, jaunpienācējiem nezināma sapīlējuma, bija liels. Kareivji tupēja, gulēja vai tāpat kvernēja, uz savām mugursomām un municijas kastēm atmetušies, un nodevās katrs savām domām un murgiem, miegam un bezsamaņai, ko blīvā un smagā tumsā šais četrās kustīgajās sienās iespieda kāds ārkārtīgs, kāds briesmīgs notikums.

„Es esmu ārsts," sacīja Dr. Sabile pēkšņi.

„Tad panāciet šurp," no kakta atsaucās vīrišķīga balss, un Dr. Sabile, četrrāpus pār mantām un ķermeņiem līzdams, taustījās turp.

„Sāp?" jautāja Mikus, pret svešo latvieti sev blakus pagriezies. „Tu teici — tu esi ievainots?"

„Celī. Sāp gan. Bet tā veca lieta. Gulēju lazaretē Silēzijā, kamēr dabūju kātot. Krievs nāca virsū kā mēris."

Mikus palūkojās. No tumsas vīdēja balts apsējs ap leģionāra celi.

„Tad tev ir suņa laime," viņš piebilda. „Tu būtu palicis guļam, ja ne šis vilciens."

„Ej nu sazini" svešais nodungoja. „Tādi, kam suņa laime, nekad nepaliek guļam."

„Un uz kurieni tagad dodies?"

„Man teica — uz Halli. Bet es domāju — pie savējiem drošāk. Kurzeme taču kādu laiku vēl turēsies, ko?"

„Droši! Bet saki taču, kā tevi īsti sauc?"

„Kā mani sauc?"

Mikum likās, ka cauri tumsai viņš manītu svešā seju savelkamies smaidā — tik jautra bija viņa balss pieskaņa: „Mani sauc tik skaisti, kā nevienu citu latvieti pasaulē," leģionārs teica.

„Nu?"

„Ne tik strauji. Tas maksā vienu cigareti."

„Še, uzpīpē."

„Vai tev ir zīmulis un papīrs? Pieraksti."

„Ko tas nozīmē?"

„Vecāku stulbumu. Klausies: mans vārds ir Laimonis Ilgvars Gundabis Zilgme..."

Mikum gribējās iesmieties un viņš to būtu darījis, bet nepaguva. Pēkšņi vagona iekšpusi apgaismoja ārkārtīgi spoža blāzma. Tie, kas bija tuvāk durvīm, pielēcās un vērās naktī, kas bija kļuvusi gaiša kā diena. Vilciens šajā brīdī meta līkumu, atklādams skatu uz staciju, kas nu bija palikusi tālu aizmugurē: tiešs trāpījums bija aizdedzinājis degvielu tvertni, kas dega milzīgām, trakojošām liesmām. Ap pašu cisternu tās plosījās dzelteni baltas un bija saskatāmas tik skaidri, it kā viņi nekur nebūtu paguvuši aizbraukt. Bet augšgalā pret debesīm tās vērtās sarkanas un apgaismoja pašas savus dūmus, kas spēcīgos, melnos mutuļos milzīgiem blākiem gāzās debesīs. Stacijas ēka cisternas pakājē likās sarukusi maza un nožēlojama — ko darīja apstulbušais dzelzceļnieks šajā brīdī? Vēl pavīdēja stacijas koki — melni un stingi liesmās verotiēs, tad vilciens aizgriezās — kā tīšu prātu pēdējās šausmas parādījis, kā apzinīgi aklās bailēs projām drāzdamies, un drīzi spalgi baltā blāzma kļuva sarkana, saplaka un, nemierīgi drebēdama un pēkšņiem vēzieniem uzšaudamās, plātījās debesīs un vagona valējās durvīs.

Kļuva redzami paši braucēji saplēstos frenčos un kreklos, baltos pārsējos un segās ietinušies, un no ugunsgrēka asiņainās gaismas viņu acis spīdēja drudžaini un pārdabīgi.

„Mēs karojam uz vācu zemes," teica kāds.

„Vai jūs ar' zināt, vai jūs ar' saprotat, ko tas viss nozīmē?" pēkšņi piecēlās kājās kalsns, mēteli ap pleciem apmetis augums. Viņš grīļojās un izlikās vairāk piedzēries, nekā vilciena kratīts, kad turējās pie municijas kastes, ļaudams mēteļa piedurknēm brīvi plandīties ap zemē tupētāju galvām. „Ja viņus vēl šonakt neatsviedīs atpakaļ... ja tūlīņ nebūs pie rokas spēku, kas to spēj — tad no rīta viņi būs sasnieguši jūru!"

Blāzma drebēdama dzisa, un tās nemierīgajā gaismā likās, ka ikviens no viņiem, kas tur kvernēja, rokas uz ceļiem sakrustojuši, cits pie cita piespiedušies, ka ikviens no viņiem piekrizdams kratītu galvu — jā, — jā, — kā tad... kā tad... kā tad...

„Tā nav nekāda Amerika," viņam asi un strupi atteica aizsmakusi balss. Mikus pievēra plakstus un redzēja karti, — tādu, kādu bija ieradis to uzlūkot savā istabā pie sienas — ar sarkano robežlīniju un zaļi iekļātu Zemgales līdzenumu, ar Rīgu un Narvu ziemeļos un Klaipēdu un Kuršu jomu dienvidos, Rīga un Klaipēda. Tur tagad krievu spēki bija vistuvāk. Un vidū starp šiem punktiem palika telpa, maiss, milzīga, no pārējās pasaules atšķelta territorija, kam nule, tikko vēl tikai pirms kādām stundām, daži tanki aizvilka ciet pēdējo spraugu.

„Kāds datums šodien?" viņš jautāja leģionāram, kas vēl cilāja pie lūpām viņa doto cigareti.

„Ja ir pāri pusnaktij, tad 8. oktobris," tas atteica. Kādu brīdi viņi klusēja.

„Kā mēs tagad tiksim mājās?" uzreiz Mikus sacīja atkal.

„Es arī par to domāju."

Šinī brīdī atgriezās Dr. Sabile. Neviens no abiem viņam neko nejautāja. Viņš atlaidās pusguļus tuvu durvīm un lūkojās naktī.

Vilciens turpināja skriet, raudams viņus arvien tālāk no nelaimes vietas, arvien dziļāk klajumos, garām pilsētām un aizmigušiem ciemiem, ko svešu kareivju kņada vēl nebij aizsniegusi — kopš kādiem laikiem? Bet Mikus to nepārdzīvoja ar tādu atvieglojumu kā ievainotie un sakautie vācieši. Viņa acu priekšā brīdi pa brīdim iznira Berlīnes ainas un kāds cits, mierīgi stāvošs vilciens uz strupceļa sliedēm. Un kluba sarkanu segu izklātās kāpnes, un Bertila Svanberga smalkā, kalsenā seja. Un tam visam pretim šī Dieva pamestā stacija ar jēgu zaudējušo dzelzceļnieku, ar degošo cisternu, un ievainoto krampjainā locīšanās vagona tumsā.

Viņš redzēja postu, kas vēl tikai nāca. Viņš devās tam pretim. Un brīnījās, cik neiespējami taisni tagad bija domāt par kādu glābšanos, izvairību, nolešanu malā. Kaut gan to varētu, pavisam vienkārši un drīz. Viņš pētīja sevi un atskarta, ka neviena cita vēlēšanās viņā nav tik stipra kā tā — drīz, jau tūliņ sajust pazīstamos ielu akmeņus zem kājām. Bet viņš arī nemeloja sev un zināja, ka šajā acumirklī tā nebija nekāda pienākuma apziņa, nekāda patētiska vēlēšanās steigties palīgā tēvu zemei. Tā bija vienkārša un ļoti īsta noguruša cilvēka vēlēšanās pēc iespējas drīzi būt mājās.

Viņš dzirdēja, kā Dr. Sabile uzsāka sarunu ar Ilgvaru Gundabi Laimonu Zilgmi, dzirdēja, kā leģionārs kāsēja un splaudījās, un, zodu plaukstās atbalstījis, pameta viņus abus un nošķīrās no tiem murgainā, smagā snaudā.

Kas traucē latvisko šūniņu izveidošanos?

VĒSTULE LATVIJAI NO AUSTRĀLIJAS

Pateicoties baznīcas palīdzībai aizdevumu veidā, un pašu latviešu centībai, jauno namsaimnieku skaits Adelaidē ar katru dienu palielinās. Lielākais latviešu centrs izveidojies pilsētas daļā, ko sauc par Prospektu. Daudzi būvē sev mājas paši, bet pēdējā laikā „nācis modē" pirkt gatavas mājas 1000—3000 mārc. vērtībā. Šie darījumi, protams, notiek uz nomaksu, iemaksājot 500—600 mārc., bet pārējo pēc vienošanās — parasti 5—8 mārc. nedēļā. Katrs interesents, kam ir šī summa, uzmeklē aģentu; tas viņu laipni iesēdina mašīnā un aizved uz pārdodamajām mājām to apskatīšanai. Adelaides aģenti jaunaustrāliešiem visumā labvēlīgi, bet vecie īpašnieki dažreiz ceļ iebildumus. Tādēļ gadās, ka par kādu māju iemaksāto naudu pēc dažām dienām atdod atpakaļ, un ne viens vien tautietis pāris mēnešus braukājis ar aģentu mašīnām, līdz ticis pie sava kaktiņa un stūrīša.

Jāpiezīmē, ka pircēju ir daudz vairāk nekā pārdevēju; pērk nevien latvieši, bet arī pārējās tautības. Lielais dzīvokļu trūkums — iezemieši arī nevēlas izīrēt telpas — ir viens no galvenajiem iemesliem, kas strauji attīsta pirkšanas drudzi.

Tomēr ne visiem laimējas iekrāt naudu. Vēl ļoti daudz tautiešu dzīvo teltīs un karavānās, vai ar lielu meklēšanu atrod istabas pie austrāliešiem, kur īpatnējo nosacījumu dēļ dzīve bieži kļūst neciešama. Tādēļ daudzas acis vēršas uz jaunajiem māju īpašniekiem — tautiešiem un ne veltīgi. Zinu vairākas latviešu mājas, kuru saimnieki paši stipri sašaurinājušies un uzņēmuši īrniekus. Šādas mājas varētu kļūt par mazām latviešu vienībām, kur mēs būtu pasargāti no nevēlamas ārējās ietekmes, bet, diemžēl, nācies dzirdēt arī šādus vārdus: „Es savā mājā labāk ņemu poli nekā latvieti!" Kādēļ šāda nostāja, arī tas vairs nav noslēpums. Daudzi, kas izīrējuši tautiešiem, sevišķi vieniniekiem, piedzīvojuši nepatīkamus pārsteigumus, jo viņu īrnieki sarīkojuši trokšņainas dzeršanas, nerēķinoties ne ar likumu, ne pieklājību. Dzirdēti pat gadījumi, ka saimnieks, lai savaldītu piedzērušos mājas ļaudis, bijis spiests izsaukt policiju. Nākošais jaunais mājas īpašnieks, to uzzinādams, bieži vien vairs negrib domāt par telpu izīrēšanu, ja vien uz to viņu nespiež naudas grūtības. Un tas, lūk, traucē latvisko šūniņu izveidošanos.

R. Dambītis

Adelaidē, februārī.

Ir tikai vienas rūpes

VĒSTULE LATVIJAI PAR JAUNZĒLANDI

Tautietis Dāvids Plesovs, kas Vācijā čakli darbojās latviešu sabiedriskajā dzīvē Hesepē un Mellē, bet vēlāk par tulku Falingbostelē, kopā ar ģimeni pag. gada oktobrī iecelojis Jaunzēlandē. Pirmos iespaidus un piedzīvojumus viņš apraksta šādi:

Kad Vācijā sākām kārtot izceļošanas formalitātes, par Jaunzēlandi pat nesapņojām. Vispirms gudrojām tikt uz Kanādu vai ASV, bet tā kā gaidīšana uz tām vilkās gausi un allaž gadījās pa sarežģījumam, kādā izdevīgā brīdī pieteicāmies Jaunzēlandes akcijā. Un, liekas, nebūsim vīlušies.

Galvenais, kas mūs, ieceļotājus, šeit pārsteidz, ir neliekuļota jaunzēlandiešu laipnība. Visā pilnībā to izjutām, kad, atstājuši kuģi Vellingtonā, vilcienā devāmies uz pirmo uztveršanas nometni pie Pahiatnas (netālu no Ziemeļpalmerstonas). Mūsu transporta ierašanās bija izziņota visā valstī, un tā gar dzelzceļa līniju, kur vien bija skolas, pulcējās skolēni un, rokas vicinādami, apsveica mūs skaļām gavilēm. To pašu darīja gandrīz vai katrs strādnieks tīrumā un saimnieks mājas pagalmā. Stacijās, kur vilciens apstājās, mūs apciemoja dažādu organizāciju pārstāves un bērni, pasniegdami ziedus un saldumu saiņīšus. Mums, savukārt, cik atļāva valodas zināšanas, vajadzēja atbildēt uz jautājumiem par mūsu dzimtenēm, par komūnismu, bēgļu dzīvi Vācijā u. t. t. Uzņemšana tiešām bija tik aizkustinoša, ka dažam labam no mums acīs parādījās asaras.

Nometnē katrai ģimenei ierādīja atsevišķu istabiņu ar balti klātām gultām, bet vieniniekiem lielākas telpas — pa astoņi kopā. Ēdamzālē uz galdiem uzturs bija bagātīgs, netrūka pat piena un medus. Šinī ziņā visi pieaugušie nometnes iemītnieki, kas gaida uz izvietošanu darbā, reizi nedēļā saņem kabatas naudu, pa 10 šil. katrs. No mūsu transporta (900 cilv.) tādu vēl palicis ap 250. Pārējie visi jau strādā un, cik dzirdams, ir apmierināti. Ģimenēm ierāda atsevišķas mājiņas, kuras līdz noteiktam laikam jāatmaksā. Man, pagaidām, tādas vēl nav, bet neskumstu. Dzīvot var labi. Strādāju nometnes bibliotēkā, izpelnīdams 8 mārc. nedēļā, bet sieva nometnes slimnīcā ar 4 mārc. atalgojumu.

Ir tikai vienas rūpes un sāpes: tā ir dzimtene; un šīs sāpes nespēj remdēt ne svešu ļaužu smaidi, nedz viņu vispatiesākā līdzjutība. Vakaros, kad mūsu mazā Mārīte sāk šķirstīt pirmās lapas latviešu ābecē, tad tāļumiem cauri dzirdam Mātes-Latvijas vaidus un nopūtas...

Tiktāl D. Plesovs par Jaunzēlandi. Beidzot gribu pavēstīt latviešiem Jaunzēlandē, ka viņu saimē ieradusies viena no tām tautas darbiniecēm, kas ir nomodā par latviešu valodu. Tā ir D. Plesova dzīves biedre baltu filoloģe Erna Plesova. Viņas zināšanas derētu likt lietā. Tāpat viņa būs pateicīga par katru vēstuli no bijušiem vidusskolas audzēkņiem Vācijā. Tas dos viņai jaunu sparu, lai palīdzētu cīņā par latviešu valodas saglabāšanu svešumā. E. Plesovas adrese: Pahiatna Camp, Nr. Wellington, New Zealand.

E. Šulcs

Oksfordā, februārī.

LATVIEŠI VISĀ PASAULĒ

Francijas latviešu palīdzības komitejas kopsapulcē ievēlēja jaunu valdi un revīz. komisiju. Konstruēšanās sēdē amatus sadalīja šādi: priekšsēdis H. Pestmalis, vietn. māc. Edg. Lappuķe, sekr. R. Frīdenbergs, kasieris O. Zaķis, mantzinis J. Bajārs; revīzijas komisijā — T. Ķeniņš, K. Ārenss un G. Vološinskis. Komitejas 5 gadi pastāvēšanu atzīmēs 1. apr. ar dievkalpojumu, aktu-koncertu un sekojošu kopmielastu.

★ Melburnas latviešu organizāciju pārstāvji saskaņojuši sarīkojumu kalendāru 1951. gadam. Pieņēma arī rezolūciju, principā nostāties pret dažu privātpersonu rīkotām viegla rakstura izpriecām, kas notiek zem latviešu organizāciju vārda. Pārrunājot nama iegūšanu, vienojās, ka še nebūtu dibināma īpaša paju sabiedrība, bet nams iegūstams par savāktiem ziedojumiem. Melburnas latviešu draudžu mācītāju lūdza rūpēties par īpaša latviešu nodalījuma ierādīšanu kādā no pilsētas protestantu kapsētām.

★ Trenktonas un apkārtnes latvieši nodibinājuši savu kopu. Tās vadībā — A. Krēsliņš, A. Ūdris, M. Krieva un H Meirons

★ Filadelfijā nodibināts latviešu jaunatnes pulciņš, lai apvienotu pilsētas un apkārtnes jauniešus pašdarbībai un latviskā gara izkopšanai. Valdē ievēlēti — G. Tobisens, V. Kārkls un M. Mednis.

★ Toronto latviešu biedrība pasākusi vakarēšanu un pārrunu sanāksmju rīkošanu. Tos ievada ar īsiem praktiskas dabas referātiem, kam seko debates.

★ Korporācija Letigallia 24. febr Ņujorkā atzīmēja 52 gada svētkus. Korporācija dibināta 1899. g., Tērbatā, un devusi mūsu tautai daudz rosīgu darbinieku valsts, sabiedriskajā un izglītības laukā.

★ Pirmais Čikagas apvienības latviešu skautu-gaidu Staburaga vienības mītnes vakars bija pulcinājis 41 dalībnieku. Vakara vadmotīvs bija pastaiga pa Latvijas kalniem un lejām ar dziesmām un rotaļām. Vakaru vadīja E. Mežulis.

★ Francijas latviešu biedrības Strasburgas nod. sapulcē bija ieradušies arī mūsu vecie ļaudis no Strasburgas mītnes. Sirmgalvji apliecināja, ka, pateicoties latviešu gādībai, viņu stāvoklis jūtami uzlabojies. Sanāksmei sekoja literātūras stunda, kur savus jaunākos darbus lasīja I. Leimane, A. Apse un E. Straupe.

— Montreālas latviešu trīsvienības ev. lut. draudze ar Kanadas ev. lut. sinodes prezidenta Dr. J. H. Rebla un Board of American Mission sekretāra Dr. P. N. Kirša palīdzību tagad ieguvusi patstāvību. Par draudzes pr-ku uz trim gadiem ievēlēs prof. Dr. A. Tauriņš, kas draudzes vadībā darbojas jau kopš sākuma. Par valdes locekļiem ievēlēti: R. Goba, A. Spūrmanis, J. Asaris, K. Ozols, N. Baumanis, K. Hartmanis, K. Peize, A. Mednis, N. Zoldners, A. Apse, G. Apinis un L. Cenne; revīzijas komisijā: V. Ziemelis (priekšsēdis), D. Zušmanis, Fr. Romans, J. Veismanis un A. Tīcmanis; dāmu komitejā E. Landovska (priekšniece), J. Medne, A. Ķikule, L. Zoldnere, M. Kauliņa, A. Kraule, E. Gaudiņa, A. Apse, E. Spure, A. Lasmane, M. Baumane un A. Tirzīte. Par draudzes mācītāju ievēlēts līdzšinējais A. Gaudiņš. Darbojas arī bēru fonds, kur apvienota puse draudzes locekļu. Svētdienas skolā 25 audzēkņi, un to vada M. Kauliņa. Draudze noorganizējusi regulāras tautiešu sanāksmes, un notikuši arī zinātniski priekšlasījumi, koncerti, piemiņas vakari un filmu izrādes.

— Erī un apkārtnē (Mičiganā) dzīvojošie latvieši nodibinājuši savu kopu, par kuras priekšsēdi ievēlēts V. Lazdiņš; valdes locekļi — E. Reņķis un A. Stomeris. Marta vidū darbu sāks svētdienas skola.

— Māc. Dr. L. Vārna, kas darbojas par palīgmācītāju pie Salinas katedrāles (Kanzasā), sācis priekšlasījumu ciklu par apstākļiem okupētajā Latvijā un mūsu valsts liktenī. Divi referāti jau notikuši un vēl paredzēti Salinas kolledžā, kā arī Kenkordijas, Abilenas un Heringtonas pilsētā.

— Čikāgas biedrības nolēmušas saskaņot savu darbību tā, lai vairāki sarīkojumi nesakristu vienā reizē. Tāpat nolemts iekārtot kartotēku, kas būtu pieejama visām organizācijām.

— Ņujorkas latviešu ev. lut. draudze, kopā ar Amerikas apvienoto ev. lut. baznīcu, nolēmusi aicināt otru mācītāju latviešu garīgai aprūpei Ņujorkā. Draudzes gada sapulcē par kandidātu izraudzīja māc. Albertu Ozolu, kas patlaban strādā Pitsburgā. Māc. A. Ozols aicinājumu pieņēmis un drīzumā pārcelsies uz Ņujorku.

Automobilī caur Donkichota un Trīs musketieru zemēm

KAS IR „ESTRAPELLO" — CIVĒKI IET AR SVECĒM PLAUKSTĀS UN BUMBĀM PIE KĀJĀM — VĪRIEŠI BRUNČOS, KOKA TUPELĒS UN CILINDRU GALVĀ

SPĀNIJA UN FRANCIJA LATVIETES SKATĪJUMĀ

— Mēs bijām divas dāmas pie Spānijas robežas, bet ne Donkichots, nedz Sančo Pansa mums nesteidzās pretī, — atver savu ceļojuma iespaidu vāceli mūsu tautiete Ērika Krītiņa de Tortorelli Buenosairesā. Gadu ilgajā ceļojumā pa Eiropu tai sakrājušies raibu raibie ceļa vērojumi.

— Sākumā šķita pavisam grūti: ceļi vienās grambās un krāteros — auto lāga pat netiek no vietas. Arī ceļa uzrakstu nekādu. Pirmie desmit kilometri bija ļaunākie, bet vēlāk jau kļuva labāk. Tā esot bijusi tikai „stratēģija kaŗa gadījumam", lai ienaidnieks tik ērti nevarētu iebrukt.

Bet Spānija ir skaista. Tikai nez' vai paši spāņi to redz. Vienkāršais mirstīgais te dzīvo, lai cīnītos par dienišķo maizi. Tā ir pelēka, neizskatīga, un to pārdod uz ielām. Daudz tās še nav: bieži pārdošanā var redzēt tikai 5—6 maizes gabaliņus. „Brīvajā tirgū" saplakušas maizītes maksā 2 pesetas, kamēr caurmēra strādnieks pelna 14—15 pesetu dienā. Un tādēļ ļaudis spiesti strādāt 20 stundu dienā, lai kaut kā izsistos.

Gandrīz visi pārtikas produkti ir uz kartītēm, un tikko kaut ko noracionē, tas tūliņ pazūd no veikalu plauktiem. Toties visu var pirkt melnajā tirgū, ko še sauc par „estrapello". Cukurs, piem., tur maksā 60 pesetu kg. Iemīļota maiņas tirdzniecība; maina visneiedomājamākās lietas, piem., vecu kurpju pāri pret gabalu maizes vai pāris riekšavas rīsa pret lāsīti eļļas. Un tomēr — ļaudis nav komūnisti: viņi grib tikai paēst. Protams, viņi nav noskaņoti arī savas valdības dievināšanai, un vienīgais, kas visus spāniešus patiesi vieno, ir reliģija. Tai vēl piemīt kaut kas no viduslaiku fanātisma. Protams, — baznīcu atbalsta arī valsts.

Svētajā nedēļā bijām Barselonā, kur notika ticīgo procesija. Tās priekšgalā iet vietējie varasvīri un orķestris. Garā virknē seko melni tēli aizsegtām sejām un talāros līdz pat zemei. Daudziem plaukstas aiz muguras, un tanīs katrā pa degošai svecei; citi stiepj varenus koka krustus, gandrīz vai no apaļiem baļķiem, un vairākiem nopakaļš velkas pie kailām kājām piestiprinātas resnas važas, dažiem pat ar dzelzs bumbu galā. Visas ietves ļaužu pieblīvētas, un lielā svētbijībā tie noraugās uz procesiju. Arī mūsu sirdīs kaut kas ietrīcas: varbūt tās bažas — vai no 20 g. s. neesam pārcēlušies tai pagātnē, kad vēl dedzināja raganas. Zinātāji mums paskaidro, ka šie pašmocītāji ar savām izdarībām grib pielabināties un iegūt Svētās Madonnas labvēlību. Tā kāds vīrs savā laikā iecerējis zināmu veikalu un, lai izdošanās būtu droša, devis svētu solījumu sekmju gadījumā staigāt procesijā ar divi bumbām pie kājām. Cits aiz prieka, ka piedzimis ilgotais dēls, stundām ilgi staigā ar svecēm plaukstās aiz muguras...

Lūk, atkal province. No vecuma pilnīgi sagruvis ciems: sienas atbalstītas mietiem, bet jumti piestiprināti kokiem, lai vējš tos neaizrautu. Gluži kā pasakā par Ali Babu un 12 laupītājiem. Bet pašā ciema vidū — liela, jauna un žilbinoši grezna baznīca.

Lauku ļaužu tendence — plūst uz rūpniecisko Barselonu. Tur saradušies tūkstošiem darba meklētāju ar

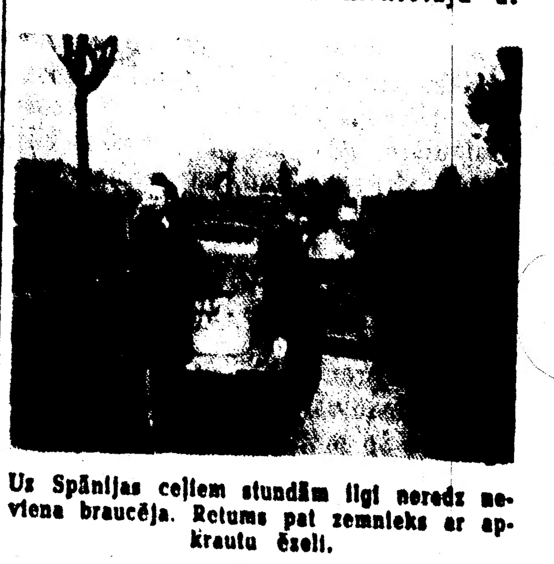

Uz Spānijas ceļiem stundām ilgi neredz neviena braucēja. Retums pat zemnieks ar apkrautu ēzeli.

visām ģimenēm. Ārpus pilsētas tie sacēluši savas būdas un dzīvo tur nedēļām, pat mēnešiem. Netīrība un putekļi, ļaudis — sevišķi bērni — ar izsitumiem, bāli, izdiluši un noskandusi. Sākumā visi atturīgi, bet, kad sakām, ka esam no Argentinas, tie atplaukst un kļūst pati sirsnība. Viņi saka: „Ja Spānijā būtu brīva emigrācija — še vairs nepaliktu neviena spānieša."

Turīgā šķira dzīvo ārkārtīgi lepni un plaši, un šķiet, ka tiem, kam labi klājas, pārāk maza interese par pārējiem. Še arī ļoti daudz cilvēku ar vairākiem amatiem. Tā kādā mazā ostas pilsētiņā sastapām vīru ar 10 amatiem; no tiem vēl atceros — pilsētas valdes loceklis, juriskonsults, visu vietējo banku prokurists u. t. t. Lielākā daļa zemes pieder muižniekiem. Viņu rokās arī olīvu plantācijas, rīsa lauki, apelsīnu, mandarīnu un vīnogu dārzi. Bet to kopējiem un apstrādātājiem nekas liels nepaliek pāri. Zemes apstrādāšanas metodes ļoti atpalikušas. Var gandrīz teikt, ka zemnieks še ar rokām uzplēš zemi, lai tikai kaut ko dabūtu laukā. Spānijas nelaime ir arī lielais sausums. Salīdzinot ar pārējo Spāniju, basku zeme ir tīrais parks; tur netrūkst zaļumu, lopu, ne zirgu — tur ir viss, kas vajadzīgs bagātā zemē.

Nonākot Francijā, pusnevilšus izsprūk atvieglojoša nopūta: „Paldies Dievam!" Spānijā bijis pārāk daudz sveša un neizprotama. Parīze, tāpat kā pirms kaŗa, tūristu pārpildīta, — visvairāk ir amerikāņu. Taču — ne jau nu tūristu vainas dēļ vien — šķiet zudis Parīzes īpatnējais smalkums. Izpriecas vietu tikpat daudz kā agrāk, un Folies Bergere strādā joprojām. Otra modes lieta Parīzē ir eksistenciālisms, kuŗa piekritējiem pašiem savi lokāli. Tur katrs grib būt savāds un tāpēc ģērbjas ērmīgi. Kāds uzvelk koka tupeles un brunčus, bet galvā uzliek cilindru, jo tāds, lūk, viņš pēc savas būtības esot. Vienkāršie cilvēki — tāpat kā visi latīņi — sūdzas, cik ļoti viņi cietuši, kā vācieši tos postījuši un mocījuši. Zied spekulācija: algas aizvien ceļas, taču dzīves dārdzībai līdzi netiek.

Franči dzīvo no savas bijušās slavas; pat viņu valstsvīri ir veci, bez garīga svaiguma un sprieguma. Francijas gara pasaulē agrāk bija daudz tīrāks gaiss; tagad to sabojājis lētais tūrisms un pēckaŗa bagātnieki. Rodas pārliecība, ka Francijas slavas laiki jau garām un nekā varenu tā vairs nedos. Varētu teikt, ka šodienas Parīzē valda komersants. Šai ziņā Itālijā šķiet vairāk smalkuma: franči kļuvuši proziskāki, materiālistiskāki; toties itāļi vairāk sentimentāli. Pat krāpjot un melojot, itālis tik mīļi un nevainīgi skatās acīs, ka nav grūti tam piedot. Franči pirms kaŗa bija arī laipnāki, bet patlaban še sevišķi skaļi kliedz par grūtībām, tikai nav neviena, kas spētu tās pārvarēt. —

K. Zvirgzdiņš

Buenosairesā, martā.

Venecuēlas latvieši organizējas

VĒSTULE LATVIJAI NO VALENSIJAS

Valensijas latvieši bija pirmie, kam netrūka labas gribas paklausīt dažu tautiešu aicinājumam un ierasties pirmajā sanāksmē. Tās ierosinātājs J. Henkuzens uzrunā paskaidroja, ka sanāksmes mērķis — rast vienotu domu pašiem un palīdzēt jaunatnei augt latviskā garā, ko darba u. c. apstākļu dēļ nav iespējams izkārtot katram atsevišķi. Saziņā ar archibīskapu Dr. T. Grīnbergu rasta iespēja sagaidīt mācītāju, kas dzīvotu līdzi Venecuēlas latviešu priekiem un bēdām. A. Lazdiņš iepazīstināja klātesošos ar biedrības turpmāko izveidojumu, izsakot cerību, ka Valensijas tautiešu priekšzīme pamudinās arī pārējos latviešus apvienoties, lai neizpaliktu kopējais atbalsts mūsu invalidiem un vecajām mātēm un tēviem, kam gadu nasta neatļauj izceļot no Vācijas.

Pagaidu valdē ievēlēja: par priekšsēdi J. Henkuzenu, sekretāru A. Lazdiņu, kasieri E. Vicinski un kartotēkas vadītāju I. Ozolu (Calle Indepencencia 52, Valencia, Venezuela). Venecuēlas latvieši lūgti iesūtīt viņam savas adreses, kā arī pieprasīt vajadzīgās izziņas.

Viesmīlīgās mājas mātes Ozola un Leča kundzes bija klājušas galdu sanāksmes dalībniekiem, kur dziesmas darīja līgsmas kā veco, tā jauno sirdis.

J—s

Valensijā, martā.

Jauni personības dokumenti ieceļotājiem ASV

DP komisija Vašingtonā publicējusi jaunus noteikumus par personības dokumentu izsniegšanu ieceļotājiem — bij. pārvietotām personām. Pirmajam laikam tie saņems pagaidu ārzemnieku pieteikšanās karti (Temporary alien registration card), kam būs oficiāla dokumenta nozīme. Tie, kas jau atrodas ceļā uz Sav. valstīm, jauno dokumentu saņems iebraukšanas ostā. Šī kārtība pastāvēs tik ilgi, kamēr nokārtos šā dokumenta izsniegšanu jau Eiropā — Gronas emigrācijas nometnē. Reģistrācijas karti tur izsniegs DP komisija, tā novēršot stāvokli, ka ieceļotājs pirmos 2 vai 3 mēnešus ASV dzīvo bez dokumentiem, jo attiecīgo baznīcas organizāciju izsniegtai apliecībai, ka NN ar ģimeni ir pārvietotās personas un ieceļojušas ASV, ir tikai informātīva nozīme. Tāpēc DP komisija ieteic visām personām, organizācijām, iestādēm un eventuelliem darba devējiem ASV uzskatīt jauno dokumentu par pilnvērtīgu vēlāko dokumentu atvietotāju.

Pieteikšanās karti ieceļotājs saņem jau no Tieslietu departamenta imigrācijas un naturālizācijas sekcijas. Šis 10×6 cm lielais, celofānā ietvertais dokuments ar ģīmetni noder kā pierādījums, ka NN likumīgi ieceļojis uz DP imigrācijas kvotas konta. Tāpat dokuments norāda, ka imigrantam katra dzīves vietas maiņa 5 dienu laikā jāpieteic Imigrācijas nozarē, Vašingtonā. Bez tam 1940. g. likums (Alien Registration Act) nosaka, ka visiem ieceļotājiem, ne tikai DP, katru gadu no 1.—10. janvārim rakstiski jāpieteic sava dzīves vieta imigrācijas iestādei.

Līdz ar pieteikšanās karti imigrants saņem Imigrācijas nozares vēstuli, kas apsveic viņu jaunajā dzimtenē un ieteic nekavēties iegūt ASV pavalstniecību. Tā nav uzspiesta, taču saimnieciskā un sabiedriskā ziņā atvieglo ieceļotāju stāvokli. Starpposmā līdz pavalstniecības iegūšanai ieceļotāju iekļauj tā saucāmo „pirmo papīru turētāju" grupā. 3 mēnešus pēc pieteikšanās kartes saņemšanas imigrants var iesniegt pieprasījumu pēc šiem pirmajiem papīriem, kā tautas un pat iestāžu valodā sauc dokumentus. Bez pirmajiem papīriem ASV pilsonība nav iegūstama, bet ar tiem še var dzīvot, strādāt, iegūt īpašumus, ceļot uz ārzemēm u. t. t. Lielumliela daļa veco latviešu imigrantu vēl tagad dzīvo ar šiem dokumentiem.

Par ASV pilsoni var kļūt katrs imigrants, kas jaunajā zemē nodzīvojis 5 gadus, pietiekami prot angļu valodu un ir iepazinies ar valsts satversmi, vēsturi un valsts vadības pamatjautājumiem, kas jāpierāda īpašā pārbaudījumā. Ja imigrants šo piecu gadu laikā sodīts, ja pierādījies, ka viņš par sevi sniedzis nepareizas ziņas, ja par viņu iesniegta kāda ASV pilsoņa sūdzība vai ja tas ieceļojis nelegāli — pilsonību var arī nepiešķirt. Ieceļošanas likumības pierādīšanu vēl tagad nosaka kāds sens likums, kas prasa, lai pavalstniecības pieprasītājs uzrāda, kad un ar kādu kuģi un kādā ostā viņš iebraucis, pie kam jāuzrāda kuģa kapteiņa vārds un vēl divu citu imigrantu vārdi, kas iebraukuši ar to pašu kuģi un var šo faktu apliecināt. Tāpēc jaunieceļotājiem, kas domā kādreiz iegūt Sav. valstu pilsoņu tiesības, jau laikus jāsavāc minētās ziņas.

Neraugoties uz iegūto vai neiegūto pavalstniecību, katrs ieceļotājs noteiktā vecumā ir pakļauts ASV likumam par valsts aizsardzību. Tā arī DP, vecumā no 18—25 gadiem var tikt iesaukti bruņoto spēku dienestā un tiem jāpiedalās tās valsts aizsardzībā, kuŗas viesmīlību viņi bauda.

Vdn.

PIRMĀ LATVIEŠU SANĀKSME VALENSIJĀ

Uzņēmumā no labās: pr-dis J. Henkuzens, kasieris E. Vicinskis, sekr. A. Lazdiņš un kartotēkas vad. I. Ozols

Zaudētā ilūzija

Bij. komuniste par padomju „paradizi"

Kādreizējā Anglijas strādnieku partijas un vēlākā Anglijas komūnistu partijas locekle Freda Utleja piedzimusi un uzaugusi Anglijā un apceļojusi daudzas valstis, iepazīdamās ar to politisko un saimniecisko dzīvi. Viņa nodzīvojusi 9 gadus arī Maskavā un grāmatā Zaudētā ilūzija (Lost Illusion), kas izdota 1949. g. Londonā, raksturīgos vilcienos attēlo savus novērojumus Pad. savienībā.

Maskavu viņa atstājusi 1936. g., kad viņas vīrs Arkadijs Berdiševskis, kas bijis Pad. savienības pilsonis (pēc tautības Polijā dzimis žīds), apcietināts un vēlāk notiesāts par to, ka, strādājot Japānā, esot izteicis „kaut ko tādu, ko viņam nevajadzēja teikt." Citādu iemeslu vīra apcietināšanai un vēlākai notiesāšanai autore nav varējusi sameklēt, un viņas nemitīgie pūliņi Maskavā dabūt kādu tuvāku informāciju palikuši bez panākumiem. Pad. savienību atstāt viņai izdevies tikai tādēļ ka tā bijusi Anglijas pavalstniece. Pēc atgriešanās Anglijā visi viņas mēģinājumi dabūt vīzu iecelošanai Pad. savienībā, lai vēlreiz mēģinātu ko uzzināt par savu vīru, nav sekmējušies; toreizējais padomju vēstnieks Londonā Maiskis, ko autore pazinusi personīgi, vīzu gan solījis, bet savu solījumu nav pildījis.

Autores vīrs nav bijis partijas biedrs. Pēc studijām Cīrichē, viņš 1914. g. emigrējis uz ASV, bet, sākot ar 1920. g., strādājis padomju tirdzniecības misijā Anglijā, no kurienes vēlāk izraidīts un atgriezies Maskavā. 1928. g. autore ar viņu „Civsarā" salaulāta. Pēc tam Berdiševskis kādu laiku strādājis Pad. savienības tirdzniecības misijā Japānā un Ķīnā.

AIZVĀC TAUTU, LAI NETRAUCĒTU PARĀDI

Pirms braukšanas uz Maskavu, autore jūsmojusi par komūnismu, iepazīdama šo mācību no tālienes — pēc grāmatām un propagandas literātūras. Pacilājoša bijusi arī viņas iebraukšana Maskavā, kad tai nācies vērot parādi Sarkanā laukumā pie Ļeņina mauzoleja — Polijā nonāvētā komūnistu dižvīra Voikova apbedīšanas gadījumā. Bet gluži pretēji kļūst autores ieskati par šo režīmu, tā „fasādes politiku", terroru un partijas vadošajiem vīriem vēlāk, kad viņa tieši iepazinusies ar padomijas īstenību.

Lai 1933. g. novembra revolūcijas svētku parādē ārzemnieki un sarkanās prominences neredzētu Maskavas badā mirstošo un skrandās ģērbto bezdarbnieku un bezpajumtnieku tūkstošus, šīs masas savāktas un izsūtītas tik tālu ārpus pilsētas, ka līdz parādes dienai tās vairs nevarēja atgriesties. Autores vārdiem runājot, „kā apkārtklejojoši suņi un kaķi tie pamesti badam un nāvei ceļmalā, salā un trūkumā".

Maskavā pavadītajā laikā Utleja strādājusi dažādās ministrijās un iestādēs un pati novērojusi nemitīgās „tīrīšanas". Vēl biežāk nekā darba vietas autorei un viņas vīram nācies mainīt dzīvojamo istabu, jo dzīvokli šī vārda tiešā nozīmē viņi dabūjuši tikai uz īsu laiku. Tajos dzīvojot tikai partijas cilvēki, kamēr pārējiem jāapmierinās ar kopmītnēm. Parastā parādība esot, ka vienu virtuvi un ateju lieto kopīgi daudzi iedzīvotāji. Kādā gadījumā šis skaits pat bijis 35 personas.

PADOMJU SOCIĀLAIS REĢISTRS

Partijas biedrus, kam piešķirtas tiesības iegādāties preces un pārtiku īpašos veikalos, autore nosauc par cilvēkiem, kas ierakstīti „padomju sociālajā reģistrā". Šajos veikalos preču vienmēr bijis bagātīgi, turpretī ārpuspartijas strādnieki un ierēdņi stāvējuši pēc maizes un siļķes garu garajās rindās pie citiem mazāk apgādātiem veikaliem. Arī „reģistrētie" savukārt iedalīti vairākās grupās pēc ieņemamā stāvokļa un partijas staža.

Arī algas partijas biedriem bijušas desmit līdz divdesmit reižu augstākas par „oficiālajiem" 300 rubļiem mēnesī, kas dēvēti par visu strādājošo „nominālo algu".

Apskatot kollektīvizāciju, iekšzemes pasu atcelšanu un „kulaku" izsūtīšanu „uz citām savienības republikām", autore to pareizi apzīmē par jaunu dzimtniecību. Vēsture nepazīstot tik brutālu apiešanos ar „likvidējamo iedzīvotāju šķiru", kā tas noticis Pad. savienībā ar labāk pārtikušajiem zemniekiem. Šī akcija radījusi nepiedzīvotu badu un postu.

Pilnīgā sabrukumā nonākusi arī medicīniskā palīdzība. Prostitūcija sasniegusi kalngalus, ko autore apzīmē par „dzīvošanu no komerciālām cenām". Starp daudziem grāmatā atstāstītajiem anekdotiem ļoti zīmīgs ir sekojošais: Kāds izteicies, ka prostitūcijas apkarošanu vajadzētu nodot iekšējās tirdzniecības komisāra Mikojana ziņā. Otrs izbrīnējies jautājis: „Kāda gan darīšana Mikojanam ar prostitūciju?" — „Tāpēc, ka katra lieta, kas nonāk viņa kompetencē, pazūd," bijusi atbilde.

NĀKOTNES IZREDZES PĒC VAJADZĪBAS

Kad autore strādājusi Vispasaules ekonomiskajā un politiskajā institūtā Maskavā, tās vadītājs bijis pazīstamais ungāru marksists Eižens Varga. Partija Vargam uzdevusi sastādīt ziņojumu par ekonomisko stāvokli Eiropā, un jau pēc īsa laika viņš atbildējis: „Dati savākti, — lūdzu paziņot, kādas nākotnes izredzes ziņojumā paredzēt." Tas lieku reizi pierāda, kā padomija operē ar skaitļiem un cik viņu atskaitēm un statistikai var ticēt.

Katram darbiniekam Pad. savienībā vienmēr vajagot būt gatavam teikt un pierādīt pretējo tam, ko viņš tikko teicis, jo „partijas līnija" bieži un strauji mainoties. Lai kaut cik glābtu savu ādu, vecu vecā padomju recepte esot: „Ja domā — nerunā; ja runā — neraksti; ja raksti — nepublicē; ja publicē — tūlīt atsauc..."

Beidzot autore konstatē, ka Pad. savienība šādā stāvoklī novesta Staļina personīgas izrīcības dēļ. Pēc Utlejas domām, šo noziedzīgo nejēdzību būtu mazāk, ja partijas līniju noteiktu kāds cits. Taču kopsavilkumā autore komūnismu apzīmē par „vienvirziena ielas strupceļu, kurā tautu un valsti noved politiskās policijas terrors, inteliģences un vadošo tautas darbinieku iznīcināšana un plašu tautas masu ieslodzīšana spaidu darbu un koncentrācijas nometnēs".

Šī grāmata ieteicama tautiešiem kā labs propagandas materiāls cīņai pret komūnismu. Grāmata pieprasāma: Kanadā — 91. Wellington Street West, Toronto; Austrālijā — 55. York Street, Bradbury House, Sydney, N. S. W.

J. K.

Juridiskais padomnieks

ATMAKSA PAR NODOTIEM LOPIEM

1944. g. rudenī, kad bēgļu straumes no visām Latvijas malām saplūda mūsu ostas pilsētās — Rīgā, Liepājā un Ventspilī, lauciniekі pirms kāpšanas kuģī tur atstāja arī savu dzīvo inventāru un citas mantas. Šo inventāru pārņēma attiecīgas sabiedrības — Zentral Handelsgesellschaft Ost — ierēdņi, izdodami īpašniekiem attiecīgas kvītis. Parasti uz šīm kvītīm bija arī minētās sabiedrības nosaukums ar atzīmi, kāds inventārs nodots un par kādu summu.

Nesen noskaidrojās, ka minētā sabiedrība vēlāk arī pati evakuējusies uz Vāciju, un tās valdes sēdeklis tagad atrodas Minchenē. Šo sabiedrību sauc tāpat kā toreiz — Zentral Handelsgesellschaft Ost fuer landwirtschaftlichen Absatz und Bedarf m. b. H. i. L., un tās adrese ir: Muenchen 22, Kaulbachstr. 29-a, II, Gartenhaus.

Ieinteresētiem tautiešiem ieteicams rakstiski griezties pie minētās sabiedrības visās prasību lietās. Lai vēlāk nerastos kādi pārpratumi, kvīšu oriģinālus ieteicams paturēt, bet sabiedrībai iesniegt rakstisku pieprasījumu, vajadzības gadījumā pieliekot klāt apliecinātu kvīts norakstu vai arī fotokopiju. Tā kā šī prasība radusies pirms valūtas reformas un tai ir civīltiesisks raksturs, jārēķinājas ar prasības summas aprēķināšanu kā 10:1.

Mag. iur. J. Klucis

ĀRKĀRTĒJĀS PALĪDZĪBAS LIKUMS (Soforthilfe)

Pag. gada 20. okt. n-rā īsos vilcienos jau aprādīju ārkārtējās palīdzības likuma (Soforthilfe) būtību, tā veidus, pabalsta apmērus un iestādes, kas šo likumu resp. palīdzību pārzina, izteicot arī domu, ka ar DP pārskaitīšanu vācu saimniecībā šis pabalsts būtu jāsaņem arī mums. Pēc tam daudzi tautieši lūguši paskaidrot, ko darīt, ja vācu iestādes neatzīstot šī likuma attiecināšanu arī uz DP, jo mums, lūk, neesot bēgļu apliecību — Fluechtlingsausweis.

Tagad arī šinī ziņā vairs nebūtu šķēršļu sakarā ar Bonnas valdības izdotu deklarāciju par DP pielīdzināšanu vāciešiem. (Skat. manu š. g. 20. janv. rakstu — Mūsu tiesiskais stāvoklis Vācijā.) Šinīs dienās kādā Vācijas pilsētā britu joslā vairāki lūgumu iesniedzēji saņēmuši pozitīvu atbildi. Viņi atzīti par bēgļiem Soforthilfe likuma izpratnē, un tiem arī piešķirts uztura pabalsts likumā paredzētā apmērā (Unterhaltshilfe) — DM 70.— mēnesī. Pagaidām šis pabalsts piešķirts tiem, kam pašlaik nav iespēju iziceļot lielā vecuma dēļ. Principā, kā jau aizrādīju agrāk, uztura pabalsts pienākas sievietēm virs 60 gadiem, vīriešiem virs 65 gadiem. Tas, ka šis pabalsts būtu saņemams tiem, kas nevar izceļot, izriet arī no augstāk minētās Bonnas valdības deklarācijas.

Vācu iestāde — Amt fuer Soforthilfe — savā paziņojumā raksta, ka lūgumu iesniedzējam šis pabalsts piešķirts sakarā ar Soforthilfe centrālās pārvaldes Rietumvācijā 1950. g. 4. 3. apkārtrakstu (Rundschreiben des Praesidenten des Hauptamtes fuer Soforthilfe).

Mag. iur. J. Klucis

Ungāru karavīrs padomju žņaugos

Ar miera līgumu Ungārijai, kā zināms, dotas tiesības turēt zem ieročiem 65.ooo vīru armiju. Bet jau tagad ar Kremļa gribu šī armija sasniedz 17o.ooo. Bez tam vēl ir militāri labi sagatavota politiskā policija 3o.ooo cilvēku sastāvā un 2oo.ooo t. s. strādnieku miliču, kas ir komūnistu partijas privātā armija. Pirms neilga laika presē un ar plakātiem aicināja arī ungāru jaunavas 17—22 g. vecumā brīvprātīgi stāties regulārās armijas rindās. Ungāru armijas apbruņojumā nav smago ieroču. Tāpat padomju vara tur savās rokās ungāru aviāciju. Par spīti padomju komisāru politiskās pārskološanas darbam, vēl nav izdevies pāraudzināt ungāru karavīru padomju garā. Vēl joprojām viņš palicis uzticams saviem miermīlīga zemnieka ideāliem, kas saistīts pie dzimtās zemes. Bet arī šādos apstākļos ungāru karavīrs nav bīstams sarkanajiem valdniekiem, jo viņa vadība ir komūnistisku virsnieku rokās. Pēdējos četri gados no ungāru armijas „iztīrīti" pāri par 1o.ooo virsnieku un instruktoru. Un lai būtu pavisam droši no iespējamiem pārsteigumiem, Maskavas stratēģi katrai no 22 ungāru divīzijām nolikuši blakus divus īpašus padomju bataljonus ar speciāli sagatavotu virsnieku un kareivju kadriem, kuru uzdevums turēt „draudzīgos" apkampienos savus ungāru „brāļus".

No Rīgas radiofona

Latviešu tauta sēru gājienā

Augstākās padomes „vēlēšanas" sadzīti 99,7 proc.

PA SKUJU CEĻU ...

Ilgi bazūnētās un ar lielu troksni notikušās augstākās padomes vēlēšanas bija Rīgas radiofona temats vairākas dienas no vietas. Lauksaimniecības akadēmijas vēlēšanu iecirkņa durvis atvērušās jau pl. 6 rītā. Pirmie savu pienākumu „ar sajūsmu" izpildījuši stud. Hokjānis un profesori Bērziņš, Bauce un Širons. Spēcīgi prožektori apgaismojuši akadēmijas fasādi, bet virs ieejas bijis milzīgs Staļina portrets. Vēlētāju ceļš otrā stāvā bijis nokaisīts skujām (kā jau sēru gājienam pieklājās). — Septītā vēlēšanu iecirkņa nams bijis apgaismots visu nakti. (Citādi gan „laimīgajiem pilsoņiem" jāgrābstas pa tumsu!) Daugmalē pl. 6 ieradušies jau 2000 vēlētāju, tāpat arī Ugāles iecirknī. Mīlgrāvī baiļu sadzītie vēlētāji sākuši pulcēties pat pl. 5, kamēr Aizputē „sabraukšana" sākusies jau trijos naktī un līdz pl. 6.50 visi jau nobalsojuši. Tāpat Aucē balsotāji ieradušies drīz pēc pusnakts.

APSOLA PAT TO, KAS VAIRS NEPIEDER PAŠAM

Pirmajā nakts stundā jūras radiocentrā sākušas pienākt telegrammas no kuģiem — Akademik Pavlov, Auseklis, Biruta, Turaida, General Bagramjan — kur arī visi nobalsojuši. (Uz jūras gan pavisam grūti izvairīties no šīs „lielās laimes".) — Kāds jauneklis atbraucis no Liepājas uz Rīgu, lai nobalsotu par Staļinu, apgalvodams, ka „par viņu esmu gatavs atdot ne vien savu balsi, bet arī dzīvību. (Tā gan jau sen ir Staļina rokās!) — 7. vēlēšanu iecirknī daudz vēlētāju pat parakstījušies uz balsošanu zīmēm: Marija Švedkova, Morozova, Vorobjova u. c. Liepājā pl. 10 beiguši balsot 27 iecirkņi, bet līdz pl. 12 gandrīz visi. Jelgavā vēlēšanu iecirknī organizēti ieradušies pat 56 balsotāji no pilsētas slimnīcas (taču jau laikam slimnieki!).

VAI BIJA VĒRTS?

Pl. 24 Rīgas 7. iec. bija ieradušies sabiedrisko organizāciju pārstāvji, kuriem vēlēšanu komisijas priekšsēdis Buks paziņojis, ka balsošana pabeigta. Urnu saturs izbērts uz galdiem un, biļetēnus pārbaudot, konstatēts, ka balsots tikai par Staļinu. (Cita kandidāta jau arī nebija!) Visu vēlētāju kopskaits bijis 1.365.358, vēlēšanās piedalījušies 1.364.928 vai 99,7 proc. Par komūnistu un bezpartejisko bloka kandidātiem balsojuši 1.364.275 vai 99,55 proc.; pret balsojuši tikai 568, bet 85 biļetēni atzīti par nederīgiem. (Vai tiešām bija vērts sacelt visu šo lielo jezgu — rezultāti taču būtu tie paši arī bez vēlēšanām!)

JAUNS SOCIĀLISTISKO SACENSĪBU VILNIS...

Pēc vēlēšanām Rīgas operā noticis mītiņš, kura norise uzņemta magnetofonā: Rīga, sovhozi un kolhozi līksmo, izteikdami savu saviļņojumu par boļševiku un bezpartejiskā bloka spožo uzvaru. Skatuves dibenā — ievēlētais Staļina portrets (pats Staļins Rīgā nav rādījies), bet goda ložās — Kalnbērziņš, Lietuvas komūnistu CK sekretārs Snečkus, Lācis, Bagramjans, Titovs, Ļitvinovs, Plūdons, Novikovs un Apīnis. Runāja Solenkovs, no ostas darbiniekiem — Gavriļenko, jaunatnes — stachonovietis Ozollapa, zinātņu akadēmijas — Pelve, bet beigās Rīgas part. kom. sekr. Novikovs. Pieņēma apsveikuma vēstuli Staļinam, kurā starp citu šādas frazes: „Pieņemiet, dārgais tēvs, mīlestības un dziļas pateicības vārdus, kas nāk no visas sirds... Visas pasaules godīgo cilvēku skatieni pievērsti jums... (Kā jau pasaules lielākajam noziedzniekam!) Apsolam ar darba sasniegumiem attaisnot jūsu uzticību..." Un tūliņ tālākos raidījumos arī dzirdam, kā par šo Staļina roklaižu uzticību smagi jāsamaksā nabaga strādniekiem: Sarkanās zvaigznes mītiņā, kur sadzīti 800 strādnieku, atslēdznieks Nikolajs Balodis (uz pavēli) paziņoja jaunu sociālistisko sacensību par godu Staļina ievēlēšanai un 1. maijam. Šis paziņojums „izsaucis visu klātesošo sajūsmu". Arī Rīgas vagonu depo priekšnieks Siņevs mītiņā uzaicinājis strādniekus „vēl augstāk pacelt sociālistiskās sacensības karogu". Kā Rīgas radiofons apgalvo, — sācies masveida jaunu sociālistisko sacensību vilnis.

FREIDELEI GAN TAGAD LABI...

Komūnistu un bezpartejisko bloka „uzvaras" skurbumā Rīgas radio stāstīja, ka buržuju Latvijas laukos dominējuši krogi un baznīcas, bet zemnieki dzīvojuši pusbadā. Tagad ziedot pat Kalnciema akmeņlauztuves, kur Ulmaņa bendes sūtījuši katorgā politiskos ieslodzītos. — Universitātes lektore Janina Freidele teica: „Mūsu dzīves uzplaukums liek nodrebēt visiem mūsu ienaidniekiem. (Redzot padomijas nelaimīgo upuru ciešanas, jānodreb pat akmenim!) Buržuju laikā Latvijas universitātes mechanikas fakultātē bija tikai divi sievietes, bet inženierzinātņu — 50. Tālāk par asistenti neviena sieviete netika. Tagad mācās 1707, no tām 58 mechanikas, 95 inženierzinātņu un 113 tautsaimniecības fakultātē. (Patiesībā 1939./40. g., par kuru Freidele sūdzas, LU bija 1973 studentes). Vēstures fakultātes dekāne tagad ir Balbiere, filoloģijas fakultātes prodekāne — Gaile, bet tās pašas fakultātes 5. kursā mācās 40 g. v. Lapsa — 3 bērnu māte."

9,5 REIZES VAIRĀK SLIMO UN...

Cīņa raksta, ka kopš 1945. g. strādnieku un kalpotāju skaits pieaudzis 1,8 reizes. Pensijās un slimības pabalstos izmaksāts 202 milj. rubļu, desmitreiz vairāk nekā 1945. g. Sanatorijās un atpūtas namos esot 9,5 reizes vairāk iemītnieku nekā 1945. g. (Atraduši par ko priecāties; tad jau tikpat labi būtu pateikuši, ka arī mirušo skaits pieaudzis desmit- vai divdesmitkārt!)

DEGOŠĀ ZEME (2)

Latviešu gaitas franču ārzemnieku leģionā

SASTAPŠANĀS KALNOS

Kad atgriežamies no patruļām, mūsu drēbes parasti ir vienās skrandās un caurumos. No ērkšķainajiem krūmiem, kas te aug visās malās, nav iespējams izvairīties. Tāpat te ir dažādi kukaiņi, kuru dzēlieni nepatīkami niez un rada izsitumus. Ūdens peļķes ir slimības dīgļu pilnas — galvenokārt venerisko; ar tām še slimo pat pērtiķi.

Vakar kāds leģionārs nopirka sev sievu — skaistu iezemiešu meiteni. Anamietes ir ne vien skaistas, bet arī līdz verdziskumam padevīgas un uzticīgas saviem baltajiem vīriem. Sievu piereģistrē, un leģionāram tai katru mēnesi jāmaksā alga. Ja jaunā sieva nepatīk, var pirkt jaunu, bet nekādā ziņā nedrīkst lakstoties ap citu; šāds solis bieži jāsamaksā ar dzīvību, par ko parūpējas pati pieviltā sieva.

Tikko esam paēduši brokastis, kad atkal traukeme, un jādodas patruļās uz kalniem.

— Muļķīgi, — saka kāds no vecajiem, — kauties ar iezemiešiem kalnos daudz bīstamāk nekā līdzenumā.

— Neko darīt, kādēļ tad nāci šurp, — tā cits.

— Savāds jautājums, — gribējās brīvības, tas viss...

Tad abi paķer munīcijas kasti un izmetas pa durvīm.

Pēc brīža mašīnas jau svaidās pa nelīdzeno ceļu un straujā gaitā tuvojas kalniem.

Parādoties pirmajām klintīm, mēs iebīdām stobros patronas un esam

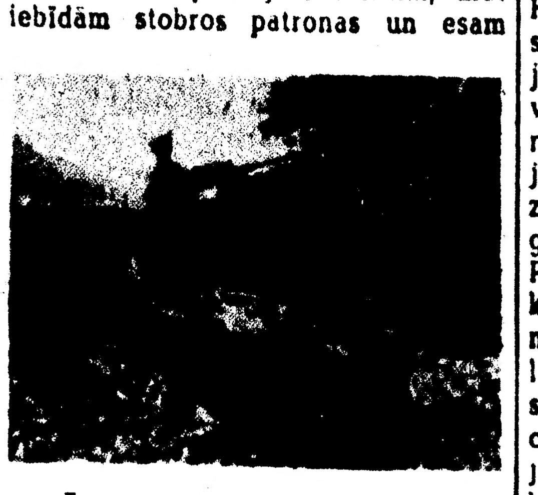

Ārzemnieku leģiona tankete kalnos

gatavi kuru katru mirkli no kāda aizsega vai spraugas saņemt uguni. Tas tomēr nenotiek. Toties aiz kāda strauja līkuma iezemieši mūs sāk apstrādāt akmeņiem: dūres lielumā un vēl smagāki tie birst mums visapkārt un uz galvām.

Sāk strādāt arī mūsu automātiskie ieroči, bet mēs šaujam vairāk uz labu laimi, jo mērķus redz parādāmies reti. Taču mūsu uguns ir tik iedarbīga, ka akmeņu lietus jūtami atslābst un beidzot norimst pavisam. Tas tomēr vēl nenozīmē uzvaru; anamītu cīnītāji tikai izmeklē sev izdevīgāku aizsegu. Un nav pagājušas ne desmit minūtes, kad viņu uzbrukums sākas no jauna. Taču arī šoreiz viņi paši nerādās.

— Tātad viņu nav daudz, — spriežam un sākam virzīties uz tumšajām aizām un alu caurumiem.

Kāda grupa jau vienam ir klāt. Tarkšķ mašīnpistoles, lido rokasgranātas. Tuvākais ar labo roku saķer krūtis un sāk slīdēt atpakaļ. Aiz viņa uz akmeņiem paliek asiņu svītra... Kāds cits lādēdamies apgriežas un sāk rāpot uz mašīnu pusi; arī viņu ķērusi lode.

Pēc brīža arī mūsu leitnantu ievaino kājā. Kamēr tuvākais vīrs pārsien ievainojumu, pats virsnieks vada kauju tālāk.

Jau izkvēpinātas un apklusinātas vairākas iezemiešu lizdas, un tie sāk atkāpties kalnos, kad ieraugām ko neparastu: uz kādas klints šķautnes izceļas vīrs ar bazuku — jauno amerikāņu tanku apkarošanas ieroci.

Mulsinošs klusums, pārsteigti pat vecie kaujinieki, bet tad atskan reizē vairāki šāvieni, un melnais ar visu bazuku nogāžas aizā.

— Nē, — domīgi saka leitnants, — kopš šīs dienas arī mūsu bruņu mašīnas un tanketes ir apdraudētas, un, izbraucot apvidū, jābūt sevišķi uzmanīgiem.

Kauja jau galā, bet mēs vēl ilgi spriežam, — kā jaunais ierocis varētu būt nonācis iezemiešu rokās. Taču ne legāli!

(Nākošajā numurā: **Nāves viesulis**)

Neizdevies komūnistu triks

Dānijas lietuvju kolonija savu valstssvētku svinības bija nolikusi uz 17. februāri, Prāgas bulv. nometnes zālē. Kad zāles uzpošanas darbi jau tuvojās beigām, nometnes komandants paziņoja, ka lietuvju svētku sarīkojums, varbūt, nevarēšot notikt, jo tajā pašā laikā un telpā padomju sūtniecība gribot demonstrēt propagandas filmu. Lietuvju pārstāvji enerģiski protestēja, pastāvot uz savām tiesībām, jo zāle bija iepriekš aizrunāta un apsolīta. Padomju pārstāvji tai pašā laikā Kopenhagenas ārlietu ministrijā centās panākt savu. Taču ārlietu ministrija nepiekāpās un beidzot ieteica kompromisu, piedāvājot filmas izrādei citas telpas. Redzēdami dāņu stingro nostāju, komūnisti kompromisu pieņēma un savu filmu nodemonstrēja — nometnes bērnu dārza telpās.

Pēc plāna strādājot, sapūdējuši ražu

Tallina (rs). — Padomju Igaunijas pag. gada kartupeļu raža daļēji palikusi uz lauka. Laikraksti neslēpj, ka arī daudz siena un maizes labības palicis nenovākts. Ražas laikā daudzu kolhozu vadītāji sūdzējušies par darba roku trūkumu, kāpēc sarīkota plaša izpalīgu akcija, kurā iesaistīti fabriku strādnieki, ierēdņi un skolnieki. Akcija nelīdzējusi, un padomju Igaunijas laikraksti tagad atklāj neveiksmes īstos cēloņus.

Partijas oficiozs Rahva Hääl raksta, ka lielākā daļa kolhozu vadītāju un strādnieku pārāk burtiski sapratuši un izpildījuši valdības rīkojumus un kolhoziem sastādītos darba plānus. Tie darījuši tikai to, kas katram mēnesim plānā paredzēts, bet citus darbus atstājuši novārtā. Piemēram, visas mašīnu un traktoru stacijas vienlaicīgi stājušās pie remonta darbiem, kaut gan daudzi traktori un citas mašīnas bijušas pilnīgā kārtībā. Tādējādi taisni ražas novākšanas laikā mechanizētais darba spēks izņemts no apgrozības un valstij sagādāti milzu zaudējumi.

PA JAUNĪBAS TEKĀM

Pēteris Aigars

Transitnometnes sejas (2)

Vecais saimnieks

Tērpies pelēkā lauku vadmalas uzvalkā, liels, kalsns un sirms viņš arvien staigāja pa garo kazarmas gaiteni. Poļu bērni klaigājot un rotaļājoties ķērās viņam pie rokām un svārkiem, pie reizes apšaudot viņu no muguras ar papīra un maizes lodītēm. Viņš labsirdīgi palūkojās uz draiskuļiem, pakratīja pirkstu un soļoja tālāk. Viņš staigāja, it kā nemaz nepiederētu pie nevaļīgās un satrauktās izceļotāju saimes, it kā dzīvotu citā vidē un citā gadusimtenī, — šķiet viņam ap galvu būtu gaišuma loks. Brīžam viņš likās sapņoja vaļējām acīm. Varbūt šajos brīžos viņš soļoja domās pa savu pagalmu?

Vakaros vecais saimnieks parasti iegriezās istabā, kur jaunie latviešu puiši un vīri, gaidot izceļošanu uz Kanadu, smēķēja, tērzēja un spēlēja kartis. Jauno spēlmaņu vidū viņš atplauka, krunkainā piere kļuva līdzenāka, vārdi raisījās raitāk. Viņš izmeta pat pa asprātībai, kam gan bija ironijas pieskaņa. Sarepējušiem pirkstiem viņš ņēma kartis, pārcēla tās vai dalīja un spēlēja. Pa spēles vidu viņš labprāt stāstīja par savu dēlu, kas tagad Anglijā strādājot kokzāģētavā. Drīz jau arī viņš būšot tur. Dēls tagad esot vienīgā bagātība. Sieva mirusi, bet otrs — vecākais dēls kritis Kurzemē.

Runājot par savu izputināto dzīvi, vecā zemnieka vārdos nebija rūgtuma, ne skumju. Viņš pārrunāja visu ar lielu iekšēju mieru. Šķiet — citādi nemaz nedrīkstētu būt. Viņš pieņēma labu un ļaunu, mīlestību un naidu kā Dieva dāvanu. Brīžam, kad kalsnie repeļainie pirksti aizķērās kartīs, viņš apslapināja tos pie lūpām un turpināja spēli. Tā bija karšu spēle, kur neviens nekā nevarēja zaudēt vai iemantot. Dalībnieki visi bija nabaga velni, ko liktenis nebija saudzējis. Spēlēts tapa tamdēļ, lai īsinātu nometnes garlaicību, nevis lai cits citu apspēlētu. Īsi pirms tam, kad blokos izdzēš gaismu, trumpotāji cēlās un izklīda.

Kādu vakaru, atkal ieraugot veco saimnieku spēlmaņu istabā, es tā vairs nepazinu. Kaulainā, grumbu klātā seja bija kā sastingusi, acis draudīgi spīdēja, bet vārdos viņš bija neparasti skops, kustības bija rimtas, pat miegainas. Arī iedomātais gaišuma loks ap galvu bija nodzisis. Tikai pie pašām spēles beigām vecais saimnieks ievilka dziļi elpu, ar sausajām lūpām tīši tverot piesmēķēto gaisu, un tad teica:

„Man nu jānomirst, dēlu neredzējušam."

„Kā tad tā?" vaicāja jauns puisis, tīdams cigareti.

„Izsijāja. Nederot. Sirds neizturēšot pārbrauciena."

„Nevar būt, — ārsti būs kļūdījušies!" iemetās starpā cits jaunietis brūni iedegušu, bet rētu pilnu seju. Viņš frontē pārcietis trīs ievainojumus. „Jūs jau vēl varētu celmus lauzt!"

„Kā — nevar būt! Šekur," viņš tvēra roku pie svārku iekšējās kabatas, „papīrs atpakaļ ceļam. Rīt agri braucu uz veco ļaužu mītni..."

„Un ko tad dēls?"

„Dēls paliks tajā, es šajā krastā. Tas nu ir cauri. Ārsts bija laipns un vēlīgs, izstāstīja, ka sirds bīstami paplašināta... Lai labāk nebraucot... Viņš jau labi domā... bet palikt bez dēla... šinī krastā... vācu nabagmājā... to jau viņš nevar saprast."

Vecā vīra balss pēkšņi pārlūza. Pāri repeļainajai sejai noritēja liela asara. Viņš pacēla kartis sev pavisam pie sejas, roka drebēja un tad, it kā nekas nebūtu noticis, dobji teica:

„Zole!"

Spēle turpinājās līdz pat divpadsmitiem. Viņš bija atkal mazrunīgs un mierīgs, kā sekojot arklam.

Otrā rītā mazā gaismiņā pie bloka piebrauca kravas mašīna, kas aizved izceļotājus. Mazu brūnu ceļojuma somu vienā, spieķi otrā rokā, viņš liels, kalsns un sirms iekāpa auto. Aizbraucot viņš pat neatskatījās. Viņš bija atkal nogrimis sevī, šķiet, dzīvotu citā gadsimtā. Neviens arī viņam nemāja ar roku, neviens neteica — uz redzēšanos.

KAROLA DĀLE

Slēgtie vārti

Saule lec, un dienas riet,
Ēnas metas garas.
Dārza vārti allaž ciet,
Atslēgt nava varas.

Vīd aiz dārza bērza birzs,
Vēji lapas šķirsta
Un tev šķietas: rasa birs
Drīz uz tēva šķirsta...

Satumst birzs un košais dārzs,
Kur tu saulē augi —
Svešās debesīs nu bārs
Rīta zvaigzni raugi.

N. FLEHERTIJS

Kaijas pirmais lidojums

Jaunā kaija bija gluži viena. Viņas abi brāļi un māsa jau iepriekšējā dienā bija pametuši klinti, uz kuras viņi piedzima, bet viņai bija bailes kopā ar tiem doties lidojumā. Ik reizi, kad jaunā kaija mēģināja ieskrieties līdz radzes malai, lai atplestu spārnus, viņu pēkšņi pārņēma bailes. Zem viņas izpletās jūra un aizstiepās tālumā, — jūdzēm tālu. Viņa juta, ka viņas spārni nespēs to panest. Viņa ievilka galvu spārnos un skriešus devās atpakaļ uz mazo iedobumu klintī, kur vēl arvien mēdza pārnakšņot. Kad viņas abi brāļi un mazā māsiņa, kuras spārniņi bija daudz īsāki nekā viņai, devās uz klints malu, izpleta spārnus un aizlidoja, — nevienu vienīgu reizi viņai nebija tik daudz drosmes, lai mestos gaisā; tas viņai likās briesmīgi. Viņas tēvs un māte jau vairākkārt bija aizlidojuši viņai garām un spalgiem saucieniem uzmudinājuši to, bija drošinājuši un draudējuši, ka pametīšot viņu uz klints pilnīgā badā, ja viņa nelidos. Bet viņa ne par ko pasaulē nespēja pakustēties.

Kopš šī brīža bija pagājušas divdesmitčetras stundas, un neviens vairs nerādījās viņas tuvumā. Iepriekšējā dienā viņa no rīta līdz vakaram nolūkojās savos vecākos, kas apmācīja viņas brāļus un māsiņu lidošanas mākslā, tie rādīja bērniem, kā jāplanē cieši virs viļņiem un kā zibens ātrumā jāmetas uz pamanītu zivi. Un tad viņa redzēja, kā viņas vecākais brālis noķēra savu pirmo siļķi un aprija to. Viņš stāvēja uz klints, un vecāki, lepni saukādami, riņķoja ap to.

Saule kāpa arvien augstāk, nu jau tā dedzināja klinti, kas bija pavērsta pret dienvidiem. Mazo kaiju karstums ļoti nomocīja, bez tam kopš vakarvakara viņa neko nebija ēdusi. Viņa gan sameklēja vēl kādu sausu reņģes asti, bet nu vairs nebija atrodams ne visniecīgākais barības gabaliņš. Ik stūrītis, ik sprauga bija pārmeklēta, un pat runio, netīro salmu lizdu viņa bija izjaukusi, lizdu, kurā viņa un viņas brāļi un māsas bija izperētas. Viņa bija mēģinājusi knābāt pat sausās, raibās olu čaumalas.

Tad viņa bija devusies atpakaļ un atkal skraidījusi no radzes viena gala uz otru, un viņas pelēkais ķermenis pilnīgi saplūda ar klinti. Viņa vārīgi cilāja savas garās, pelēkās kājas un mēģināja tādā kārtā nokļūt pie saviem vecākiem bez lidošanas. Bet abās pusēs radzes stāvās sienas nobeidzās jūrā, un starp viņu un abiem vecākiem palika dziļa aiza. Viņa lēni tekāja gar klints malu. Tad viņa palika stāvam uz vienas kājas, bet otru paslēpa zem spārna. Viņa aizmiedza vienu aci, pēc tam otru, un izlikās, it kā viņa būtu aizmigusi. Taču pārējie nepiegrieza viņai nekādas vērības. Tad viņa redzēja savus brāļus un māsu apmetamies uz lēzenas klints plāksnes un ierokam galvas kaklu spalvās. Tēvs izgludināja savu balto muguru. Vienīgi māte lūkojās pāri aizai uz viņu. Baltās krūtis izslējusi, viņa stāvēja uz klints paaugstinājuma un šad un tad noplēsa pa gabalam no zivs, kas gulēja pie viņas kājām. Pēc tam viņa katru reizi nospodrināja knābi gar klinti. Jaunā kaijiņa kļuva gluži tramīga, ieraugot ēsmu. Cik labprāt viņa gluži tāpat būtu plēsusi zivi un pa starpām nospodrinājusi knābi!

Viņa klusi iesaucās. Māte tūliņ atsaucās un lūkojās šurp.

„Gā — gā — gā," jaunā kaija sauca, barību ubagodama.

„Goo — iii — iii,' it kā izsmiedama atsaucās māte. Bet jaunā kaija turpināja sūdzēties. Pēc kāda laika viņa tomēr priecīgi iesaucās: māte bija paņēmusi gabaliņu zivs un lidoja šurp. Kārīgi jaunā kaija pastiepās uz priekšu, drebēdama aiz nepacietības. Viņa mēģināja pieklūt mātei tuvāk. Bet kad vecā kaija atradās viņai taisni pretim, cieši pie klints malas, tā apturēja lidojumu. Viņas kājas brīvi nokarājās lejup, spārni bija nekustīgi izplesti, un zivs gabaliņš viņas knābī atradās gandrīz vai tikai sniedziena attālumā. Pārsteigta jaunā kaija kādu acumirkli nogaidīja, un ļoti brīnījās, ka māte tomēr nenāca tuvāk. Un tad, kļuvusi gluži mežonīga no bada, viņa spārīgi knāba barības gabaliņā, kas šūpojās turpat viņas priekšā. Spalgi iesaukdamās, viņa krita uz priekšu un gāzās lejup, tukšumā! Māte pacēlās nedaudz augstāk, un jaunā kaija krizdama dzirdēja mātes spārnu vēdas. Viņu sagrāba ārkārtīgas bailes, viņas sirds apstājās pukstēt. Pēkšņi viņa arī neko vairs nedzirdēja. Bet tūliņ jaunā kaija arī pamanīja, ka viņas spārni izpletās. Vējš nospurdza gar viņas krūšu spalvām, tad gar vēderu un beidzot iegūlās spārnos. Viņa sajuta, ka viņas spārnu smailes šķēla gaisu. Nu viņa vairs nekrita. Viņa slīdēja uz leju un tad atkal cēlās augšup. Bailes bija rimušas, viņa bija vienīgi vēl tikai drusku noreibusi.

Tad viņa kādu reizi sasita spārnus un cēlās augstāk. Atskanēja priecīgs kliedziens. Viņa sasita spārnus vēlreiz un cēlās vēl augstāk. Viņa izslēja krūtis un pavērsa tās pret vēju. „Ga—ga—ga, goo—iii—iii." Māte aizlidoja cieši viņai garām. No viņas spārniem cēlās stipra šalkoņa. Jaunā kaija atbildēja ar prieka saucienu. Un tad uzreiz virs viņas lidoja viņas tēvs, spalgi ķērkdams. Un tad viņa redzēja arī savus brāļus un māsu. Arī tie, lejup krizdami un augšup šaudamies, lidoja ap viņu un skaļi brēca.

Jaunā kaija bija pilnīgi aizmirsusi, ka ne jau nu vienmēr viņa bija pratusi lidot. Gluži kā visi pārējie, arī viņa, spalgi kliegdama, metās lejup, šāvās atkal augšup un meta apļus. Un pēkšņi viņa bija virs paša ūdens. Viņa planēja cieši virs viļņiem, pavērsusi galvu pret okeana tālēm. Bet taisni zem sevis viņa redzēja vareno zaļo jūru, pār kuru skrēja mazi balti vilnīši. Viņa staipīja knābi uz visām pusēm un priecīgi ķērca.

Viņas vecāki un brāļi ar māsiņu pa tam bija jau nolaidušies uz zaļā ūdens paklāja un vilināja to saucieniem. Jaunā kaija ļāva kājām brīvi nokarāties, lai spētu atsperties pret jūru, taču tās iegrima ūdenī. No bailēm viņa iebrēcās un, spārnus vicinādama, mēģināja pacelties atkal gaisā. Bet viņa bija nogurusi un gluži vārga no bada, viņa nespēja pacelties un bija gluži bez elpas no neparastās piepūles. Kājas grima arvien dziļāk zaļajā jūrā.

Bet tad ūdens skāra arī viņas vēderu. Viņa vairs negrima. Viņa peldēja. Un apkārt viņai peldēja visa ģimene un spalgi kliegdama un ķērkdama, uzslavēja jauno kaiju, un knābjiem piedāvāja tai svaigu zivs gabaliņu.

Viņas pirmais lidojums bija izdevies.

Mazskautu un guntiņu šķēršļu gājiens

Jau pirms mēneša ieminējos, ka šodien iesim šķēršļu gājienā. Un te nu mēs esam: divi bērzi gaida Ņujorkā, viens ozols Liverpulē, kāds osis Grand Rapidā, mazs guntiņu kuriņš mums ir Sidnejā, un viena priede pat Parīzē. Jebšu Tu domā, ka mūsu dalībnieku skaits ir par mazu, un mums nekas neiznāks? Kad es tā labi padomāju, tad skaidri zinu, ka dūšīgais egļu pirmnieks Toronto tikai gaidīt gaida, lai mēs savu gājienu sākam.

Vai Tev arī viss ir līdzi, kas šķēršļu gājienā var ievajadzēties? Tu saki: mēs jau nekur neiesim — tā ir, bet ko var zināt? Un kārtīgam mazskautam un guntiņai vajaga būt gatavai un varēt visu. Tu taču esi dzirdējis, ko tavi lielākie brāļi un māsas saka: arvien modri!

Tagad sastāsimies kārtīgi pa salmēm un kuriņiem. Mūsu šīs dienas gājienā iesim pa dzimtenes Latvijas laukiem un ārēm. Visi pirmnieki pie manis! Tu arī, Janci, es vēl labi atceros no tiem laikiem, kad bijām kopā, ka Tu vienmēr man biji tāds patūļīgs. Toreiz nevarēju izšķirties un ilgi domāju, pirms iecēlu Tevi par pirmnieku. Neaizmirsti, ka tagad uz Tevi skatās arī dūšīgie Toronto mazskauti, un Tev jābūt veiklam.

Meklējiet — kurš acīgāks, tas vēstulīti atradīs pirmais.

Skat, Tev jau tā ir rokā, lieliski! Bet nu lasi, kas tajā rakstīts: —.—
.— .——. . —.—. / —— ..—
... ..— / .—.. .— — ...—
.. .——— .— / .. .—. /
...— .. .. —.— ,—
.. ... — .— —.— .— /
——.. . —— . /

Padomā labi, varbūt ka vari uz to atbildēt!

Tagad sāksim savu ceļojumu pa Latviju. Mēs visi sēžam mīkstos sēdekļos un raugāmies ārā pa logiem. Bet kas tas ir pa satiksmes līdzekli kurā mēs braucam? Vilciens? Nē! Šoreiz izvēlējamies ko citu, jo vilcienā mēs vienā dienā netiktu galā ar savu gājienu. Lidojam ar lielisku četrmotorīgu lidmašīnu, un zem mums parādās kāda pilsēta jūras krastā. Šai pilsētai ir liela osta, un netālu no tās stiepjas garens ezers. Vai tu, Janci, vari pateikt, kāds ir pilsētas nosaukums? — — — — Un mēs lidojam tālāk gar jūru. Nu redzam ciemu, kura ostā stāv daudz, daudz zvejnieku laivu. To buras ir nolaistas no mastiem, un motori klusi. Tu taču zini, kā sauc šo mazo zvejnieku pilsētiņu? — — — —

Nu pagriežamies uz austrumu pusi un lidojam pāri kādai upei, tās krastu tuvumā pirmajā pasaules karā krita mūsu pirmais armijas virspavēlnieks. Nemaz nešaubos, ka Tu ļoti labi atceries viņa vārdu. — — — —

Paiet tikai dažas minūtes, un jau esam virs kādas lielas un ļoti skaistas pilsētas. Tā ir Rīga, un kad mūsu zemē nebija ienākuši komūnisti, tad tā bija mūsu valsts galvaspilsēta. Rīga dibināta ļoti sen, — — — gadā. Vai Tu man vari pateikt kādu tautas dziesmu par to? — — — —

Tu laikam nezināji, ka Pēterbaznīcas tornis bija augstākā koka celtne visā Austrumeiropā. Kas tagad noticis ar Pēterbaznīcu? — — — — Vai Tu jau ievēroji skaisto pieminekli, kas pacelas pilsētas centrā? — — — Varu Tev pastāstīt, ka to kala tēlnieks prof. Kārlis Zāle no cietā Somijas granīta.

Cauri Rīgai tek Daugava, saki, cik tā gara? — — — — Pilots jau trīs reizes lidmašīnu slaidā lokā ir pārlaidis Rīgas namu jumtiem, un mēs lidojam tālāk uz austrumu pusi. Pretim mums steidzas kalni. Latvijas kalni nav tik augsti un klinšaini, kādus Tu redzēji Vācijas dienvidos un Kanadā. Tie ir daudz, daudz zemāki. Tā ir Vidzemes centrālā augstiene, pāri kurai mēs lidojam. Kāds bija tās augstākais kalns, un vai tas nebija arī pats lielākais visā Latvijā? — — —

Nupat saņēmām ziņu, ka ilgāk vairs nevaram kavēties virs mūsu mīļās dzimtenes. Lidmašīna pagriežas uz dienvidu pusi, un apakšā atkal plūst Daugava. Austrumu pusē, uz upes krastiem, paliek trešā lielākā Latvijas pilsēta. Tās vārds, Tev, Janci, arī nav svešs! — — — — Zem mums vēl plešas lielie Dundagas sili, un nu jau esam pāri robežai. Kas šī ir par zemi, virs kuras nu lidojam? — — —

Tagad esam atpakaļ mājās pie vecākiem, bet, pirms pilnīgi nobeidzam šķēršļu gājienu, es Tev gribēju pajautāt, kas ir sarakstījis mūsu tautas epu Lāčplēsis un stāstu Staburaga bērni? — — — — Nejautā savam vecākajam brālim, nemeklē literatūras vēsturi, bet padomā vien pats.

Man jāsaka ardievas līdz nākošajām nodarbībām. Mācies cītīgi skolā un neaizmirsti to zemi, kur mēs šodien bijām. Es to daru ik reizes, kad esmu noskaitījis savu skautu vakara lūgšanu.

Tavs Krāču Kiljāns

Mīklas un uzdevumi

(2)

Sajukušie burti

Ledonha — šajā valstī dzīvo Kārlis.
Vuļedes tipensu — šī grāmata Pēterim ļoti patika.
Krūmiņa kunga priekšvārds ir Dalovss.

Mīkla

Katra punkta vietā jāliek viens burts.

Līmeniski: 1. Sievietes vārds, 2. Stacija Vidzemē, 3. Ezers Latvijā, 4. Elastīga viela, 5. Pilsēta Latvijā, 6. Senlatviešu karavīru vadonis, 7. Slavena latviešu operdziedone.

Stateniski: I. Latviešu literatūras mēnešraksts. II. Liels rūpniecības uzņēmums Latvijā.

Mazais ģeografs

Sarindo šos ezerus pēc to lielumiem:
Bodenes, Peipusa, Ženēvas, Titikakas, Gardas;

šīs upes pēc viņu garumiem:
Ļena, Nigera, Parana, Volga, Amūra;

kalnus pēc viņu augstumiem:
Materhorns, Kazbeks, Fudžijama, Popokatepetls, Monblans.

ATRISINĀJUMI (1)

Sajukušie burti.
Ventspils — bezbols — guldenis

Vai vari pateikt pareizi?

Paulīne Bārda	—	dzejniece
Mārtiņš Prīmanis	—	profesors
Tatjana Vestena	—	baletdejotāja
Juris Benjāmiņš	—	fotografs
Maija Migle	—	sportiste
Vilis Lapenieks	—	filmrežisors

Balsieņu mīkla.
Sala — logi — zeme — kāvi — mēneši — vica — muša.

Pazīsti Latviju?
e — b — a

Pa Staburaga bērnu tekām

16. NODARBĪBAS

Nodarbību sākumā atcerēsimies Latvijas gaidu centrālās organizācijas dibināšanas dienu.

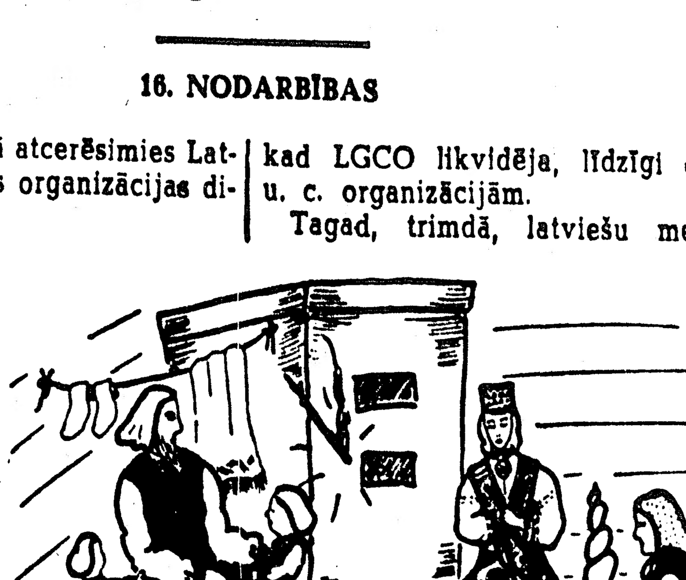

Konsuls Roberts Valdmanis, atgriežoties no ārzemēm, jau 1921. g. aprīlī ierosināja latvju meitenes uzsākt gaidu gaitas. Pirmo paspārni gaidām deva Latviešu jaunatnes savienība, un drīz vien nodibinājās pirmais gaidu pulciņš Rīgā. Šādu pulciņu skaitam pieaugot, radās vajadzība apvienoties organizācijā. Tas notika 1922. g. 15. martā, kad Rīgas apgabaltiesa reģistrēja organizācijas statūtus. Šo dienu uzskata par dibināšanas dienu. Gadu vēlāk Latvijas sūtnis Anglijā dāvināja organizācijai karogu, ko iesvētīja un pasniedza parādē 16. septembrī.

Nākošajos darba gados gaidām radās vairākas iespējas apmeklēt ārzemes, un 1925. g. gaidu priekšniece piedalījās vispasaules vadītāju konferencē ASV. 1927. g. nodibinājās guntiņas, un 1928. g. reģistrēts pirmais guntiņu pulciņš. Darbs ritēja spraigi, un tā sekmēšanai rīkoja dažādus kursus un nometnes.

1933. g. Latvijas gaidas apciemoja pasaules gaidu priekšniece O. Bēden-Paula. Apciemojums deva jaunu ierosinājumu darbam. Nākošajā gadā notika lielākā gaidu nometne. Gaidām iznāca arī savs žurnāls Gaida. Organizācijas darbs turpinājās līdz 1940. g., kad LGCO likvidēja, līdzīgi skautu u. c. organizācijām.

Tagad, trimdā, latviešu meitenes svešās zemēs atkal atsākušas gaidu darbu.

10. BRĪVLAIKA DARBIŅŠ

Sena latviešu dzīvojamā istaba

a) Kādi mājas ļaudis zīmējumā redzami, un ko tie katrs dara?

b) Kādā gada laikā?

c) Kādā dienas laikā (no rīta, pusdienā, vakarā)?

Tiem, kas piedalījās 7. nodarbībās (Latvijas 9. dec. numurā), šis uzdevums būs pavisam viegls.

Darbiņi iesūtāmi Ād. Artmanim, Am Zehnthof 77, (22a) Essen-Kray, Germany.

Izlozējot starp nodarbību dalībniekiem, trīs no tiem saņems laikraksta Latvija abonementu uz vienu mēnesi.

Pasaules tālēs augsim vienoti Latvijai!

Vientuļo mazskautu vadītājs

Tie stiprie, dziļie vārdi

Ciemos pie Veronikas Strēlertes

Vēl pirms Veronikas Strēlertes saslimšanas mūsu Zviedrijas līdzstrādnieks apmeklēja dzejnieci viņas Stokholmas mājokļī. Starplaikā Vienkāršu vārdu autores veselības stāvoklis uzlabojies, bet mainījušies arī viņas dzīves apstākļi. Sniedzam lasītājiem interviju negrozītu.

Veronikas Strēlertes vārds ir kļuvis kā zīmogs — kas paveras aiz šī vārda, tas zina, ka nevilsies, un zina, ka to nepievils. Sākot ar Kurzemes bēgļu gaitām, cauri Vācijas bumbu krusai atpakaļ uz Kurzemi, un nu jau piecus gadus Zviedrijā, Veronikas Strēlertes retie, skopi rakstītie dzejoļi ir atspoguļojuši mūsu bargo un

Vai mazais Pāvils, liels izaudzis, ies savu vecāku — dzejnieku Veronikas Strēlertes un Andrēja Johansona pēdās?

kroplīgo laiku, mūsu gaitas un mūsu bēdas ar stipru un dziļu vārdu skanēšanu, kas paliek sirdī un prātā, nepagaistot dienu kņadā. Veronika Strēlerte nekad nav bijusi patriotisko bungu rībinātāja, nekad atsevišķa brīža vai vienas dienas dzejniece — un tajā pašā laikā ir viena no mūsu vislatviskākajām, vislaikmetīgākajām dzejniecēm. Un pat Zviedrijas dubļu apmētātajā sabiedrībā, kur gandrīz katram ir pielipusi kāda netīra šļakata, viņas dzeja un viņas vārds palicis neskarts un stāv pāri visām politiskajām ķildām, personīgajām domstarpībām, ikdienas strīdiem.

Tā plašā lasītāju saime, kas atklājusi ceļu uz Strēlertes dzejas stingro, vīrišķīgo vārsmu apslēpto pasauli, skumīgi jautā, kādēļ gan aizvien retāk un retāk viņas vārds redzams periodikā, kur paliek jauni darbi, kur raksti, kur referāti? Atbilde ir gluži īsa un parasta, tāda pati, kā daudziem no mūsu radošo mākslinieku saimes: maizes darbs, pienākumi pret ģimeni paņem visu enerģiju un visu dienu, tik maz atlicinot pašai. Nav jau nekāds joks dienā atbildēt uz mazā Pāvila tūkstoš jautājumiem, savaldīt zeltgalvaino puisi, kas joņo pa istabu uz koka zirga vai rībina pa pagaldi automobili, vienā laikā domājot par mājsaimniecības pienākumiem, par visiem tiem nebeidzamajiem sīkumiem, kas jāveic katru dienu, lai mājās būtu patvērums un miers.

Apciemojot dzejnieci viņas valstībā, kur visapkārt var redzēt grāmatas, gleznas, manuskriptus, kur daudzas stundas katru dienu klab rakstāmmašīna un dzejnieces vīrs, redaktors Andrejs Johansons iegrimis papīros un tabakas dūmos — katrs viesis zina un jūt, ka šeit ir mājas, kur valda spraigs un darbīgs gars. Un tāpat kā tas ir

sabiedrībā un sarīkojumu starpbrīžos, kur ap Veroniku Strēlerti kā ap salu sastājas draugi un paziņas, tā arī šai dzīvīgajā namā allaž var redzēt Stokholmas māksliniekus un politikus, sabiedriskos darbiniekus un zinātniekus.

Bet visam centrā, saprotams, ir Pāvils — Pāvilam ir koši zilas acis, zeltains matu cekuls un veseli trīs gadi. Kad dzejniecei kāds jautā, vai arī Pāvils dienās kalpos daiļajām mākslām tāpat kā māte un tēvs, viņa noraidīgi purina galvu un saka:

„Nē — Pāvuliņš būs zemnieks. Kārtīgs arājs, nevis kaut kāds mākoņu stūmējs!"

To, ka Pāvuliņš izaugs par stipru puisi, droši var ticēt — jau no pirmā **dzīvības gada viņa mīļākais ēdiens** ir krietna rupjas maizes rika, kā jau **īstam zemes arājam klājas.**

„Būs iedzimušas senču labās asinis," **smaida Veronika Strēlerte, bet Pāvuliņš jau aizdrāž ar koka vilcienu pāri istabai, nebēdādams ne par tēva iecerēto ievadrakstu, ne par mātes dzejoļu atskaņām.**

Veicot mājas soli, Veronika Strēlerte dažas dienas nedēļā iet arī strādāt ārpus mājas zviedru ģimenēs, un nemaz tik sens nav arī tas laiks, kad Strēlerti, tāpat kā kuru katru no trimdinieku saimes, varēja sastapt aiz nebeidzamiem trauku kalniem restorāna virtuvē, pēc tam jau „uzstrādājoties" virtuves darbos, graizot kartupeļu salātus un tīrot vēžu ļipiņas, bet vēl pēc kāda laika — Stokholmas ielu dzelzceļu valdē, grozot dažādu rēķināmo un šķirojamo mašīnu kloķus.

„Es briesmīgi ienīstu mašīnas," ar nepatiku šo laiku atceras dzejniece. „Esmu ar mieru darīt visu ko — tikai lai mani atpestī no mašīnām! Man tās nepatīk, un jūtu, ka tās neierauga arī mani..."

Piecos gados apstākļi pamazām ir izkārtojušies tā, ka, izņemot rakstāmmašīnu, ar citām vairs nav jānodarbojas, bet arī ar to iznāk nodarbināt tikai augstākais divas stundas pievakarē, kad Pāvuliņš devies uz dusu, un nu arī Strēlertei ir mazliet miera padomāt par literāro darbu. Vēl necik sen šais īsajās vakara stundās Strēlerte veica Flobēra Bovarī kundzes

Pēc dienas darbiem Veronikai Strēlertei atliek dažas stundas dzejai, kādam tulkojumam un pa retam arī publicistikai.

tulkojumu. Taču darbs zviedru modernajās dzīvojamās mājās visai apgrūtināts — katrs solis skan cauri no pagraba līdz piektajam stāvam, paši vecie vīkingi šai gadsimtenī par visu vairāk ciena savu mieru un kafiju, un tā arī lai nedomā kāds klabināt **rakstāmmašīnu pēc desmitiem vakarā!**

Ar prieku dzejniece atceras ceļojumu uz PEN kluba konferenci Italijā. Kad jautāju, ko viņa domā par baiļu rēga apsēsto Eiropu, Strēlerte kļūst nopietna.

„Līdz šim es neesmu domājusi par bailēm. Vecā Eiropa taču ir mūsu pēdējā saite ar mājām, un ja tai lemts iet bojā, tad arī mūsu eksistencei nav vairs nekādas nozīmes."

Atvadoties no Veronikas Strēlertes un klausoties vēl viņas pēdējo vārdu atbalsī, nāk prātā kādas rindas no dzejoļa, ko viņa rakstījusi pirms gadiem, bet kas mūs pavadījis visu šo laiku:

Visos ceļos un likteņos kļūmos,
Jutīsim: asinīs, mokās un dūmos
Māj mums degošais Kurzemes krasts.

I. V.

KULTŪRAS CHRONIKA

Par Eduarda Dreņa pasteļu izstādi Lundā zviedru prese raksta, ka viņa darbus iezīmē sugestīvs spēks, un ka tikai reti redzēta tik izcila pasteļu glezniecība. Apceri par minēto skati sniegsim mūsu laikraksta nākamā numurā.

Uz ASV devušās dzejniece Klāra Zāle un Valda Mora. Vāciju atstājis prof. Jānis Siliņš, arī dodamies uz Jauno pasauli.

Žurnālists Kārlis Videnieks Ņujorkā dabūjis darbu kādā slimnīcā, kur viņam pa naktīm jākontrolē elektriskie pulksteņi.

Karikatūrists E. Rirdāns absolvējis Londonas mākslas skolu, kurā iestājies kā neklātienes students. Viņš ieguvis preses mākslinieka gradu un tagad pārgājis uz kino filmu zīmēšanas nodaļu tajā pašā skolā.

Novērtējot kādu Ksenijas Bidiņas koncertu Rašdenā, prese starp citu raksta, ka māksliniece atestējusies par pirmklasīgu dziedātāju, kuras balss kvalitāte vienlīdzīga technikas un mākslinieciskajiem dotumiem.

Ludmilas Sepes viesošanās Zviedrijā radījusi lielu interesi, un arī provincē jau pieteikti vairāki koncerti, kas turpināsies līdz marta beigām.

Baleta māksliniece Vija Vētra pēc atgriešanās no turnejas Jaunzēlandē atvērusi baleta studiju Sidnejā.

Baleta mākslinieki Valerija Riekstiņa, Marta Skujiņa, Eižens Mežulis un Rūdolfs Saule, kas labā atmiņā vēl no Latvju baleta ansambļa laikiem Vācijā, tagad Čikagā uzsākuši baleta mēģinājumus drīzumā paredzētai izrādei.

Žurnālista Jāņa Porieša 65 g. jubilejas svinības notika Bostonā, kur viņu apsveica Olģerts Liepiņš un Jānis Kājiņš, bet koncerta daļā dziedāja Ksenija Brante.

Osvalds Lēmanis ar Mirdzu Tillaku februāra beigās sarīkoja pirmo patstāvīgo baleta vakaru ASV. Programmā laba tiesa jau no Vācijas un pat Latvijas laikiem pazīstamu iestudējumu. Sarīkojumā piedalījās arī divas Lēmaņu pāra baleta studijas audzēknes. Programmu noskatījās ap 1000 apmeklētāju, kuru atzinība izcilajam mākslas sniegumam bija visai liela.

Viktors Kviesis un Ligita Caunīte šinīs dienās koncertēja Toronto un Hamiltonā, sarīkojuma ienākumus novēlot latviešu nama fondam.

Montreālā nodibinājies vīru dubultkvartets, kas pirmo reiz uzstājies DV svinīgajā aktā.

LPB cer atjaunot darbību globālā mērogā. Organizēšanas priekšdarbus uzņēmies Olģerts Liepiņš — 100, W. Canton St., Boston 18, Mass., U.S.A.

RŪDOLFA BLAUMAŅA DIENA BREDFORDĀ

MŪSU LĪDZSTRĀDNIEKA VĒSTULE NO BREDFORDAS

Ir savāda sajūta, kad Bredfordas angļu draudzes sarīkojumu zālē no tumsas pretī skan sen dzirdēta mūzika un vārdi — „Trīs dakteri, trīs slakteri..." Še DVF Bredfordas nodaļas drāmas sekcija veic Skroderdienas Silmačos ģenerālmēģinājumu. Uz skatuves dekorātora A. Kalniņa veidotā Silmaču saimes istaba, kur pie galda pulcējušies priecīgie ēdāji, bet tumšajā zālē, mēteļos tinušās, sēž ziedu vainadziņiem rotātas meitenes, kas sagatavojušās lugas pēdējai ainai — Jāņu dienai. Kā atspoles ap režisoru kustas aktieri un techniskie darbinieki. Stulmeņos, melnā naģenē un sarkanu kaklautu aizsteidzas Joske. Labi grimējies Ābrams ar kūju izrādās Anglijas latviešu skautu vadītājs M. Vētra. Visvairāk skatuves piedzīvojumu šķiet Elīnas lomas tēlotājai M. Mežģirtei; viņa spēlējuši Liepājas jaunajā teātrī, kādreiz Skroderdienās tēlodama Ieviņu. Viena pēc otras mijas ainas uz skatuves, protams, trimdas entuziastu ģenerālmēģinājums vēl prasa rež. F. Lintiņa norādījumus, un dažbrīd nemierīgs kļūst arī parasti klusais dziesmu iestudētājs dir. D. Vītols, likdams skanēt atkārtojumiem. Pie klavierēm jaunā pianiste T. Priedīte. Viņa strādā fabrikas birojā, nopirkusi klavieres un mācās pie sveštautieša — profesora, sagatavodamās konkursam Londonā.

„Ceram, ka šovakar pēc 26 stundām tiksim pie miera," ar gurdu smaidu saka režisors F. Lintiņš. Viņa pirmā saskare ar teātri bijusi pamatskolā Rīgā, kur aktieris Konrads Kvēps iestudējis Ziemsvētku uzvedumu. Vēlāk, strādādams par būvtechniķi, visu brīvo laiku veltījis teātrim, provincē iestudēdams ap 10 lugu. Arī Anglijā, pusotra gada strādājot laukeaimniecībā, iestudējis tautiskus uzvedumus un 1949. g. pavasarī uzņēmies DVF Bredfordas nodaļas drāmas sekcijas vadību, iestudējot No saldenās pudeles un Saulgriežu svētku uzvedumu.

„Šo lugu Anglijā izrādām pirmo reizi," stāsta rež. Lintiņš, „un mēģinājumus sākām jau pirms gada. Pats dzīvoju Līdsā un strādāju tekstilfabrikā, tāpat kā pārējie drāmas sekcijas dalībnieki. Tādēļ mēģinājumi varēja notikt tikai sestdienās un svētdienās un man personīgi prasījuši 50 braucienu no Līdsas uz Bredfordu, bet atsevišķi aktieri braukuši arī pie manis, lai veidotu savas lomas. Trūkst vīriešu lomu tēlotāju. Tā Alekša lomas tēlotājs (K. Imbriks) un Joske (V. Ortmanis) pirmo reizi kāpj uz skatuves, tāpat arī Zāra (V. Daudiša) un Antonija (E. Žagare). Jāapbrīno izrādes dalībnieku entuziasms — tikai tā varējām uzņemties šo lugu, kurā piedalās 42 personas."

DVF Bredfordas nodaļas priekšnieks A. Bīmanis priecājas par tautiešu lielo atsaucību: pirmizrāde jau iepriekš izpārdota. Izrādes atkārtojums notiks 27. martā, un drīzumā paredzēta arī vēl trešā izrāde. Ievadītas sarunas par izrādi Londonā, dziesmu svētku laikā.

Jau pēcpusdiena, bet mēģinājums vēl turpinās. Pa reizei pavīd arī teātra humors. „28 gadus neesmu novilkusi laulības gredzenu," pukojas Tomuļu mātes tēlotāja A. Bencone, „bet šovakar pašai bija jānovelk." — Dūdars (O. Aivars) savukārt bažīgi stāsta: „Veselu nedēļu vingrinājos klibot, un tagad iet tik labi, ka tik ātri vairs netikšu vaļā." Zālē nebeidz zibsnīt fotografi, jo ģenerālmēģinājumā ieradušies veseli četri. Fotografs A. Beķeris Vācijā beidzis foto kursus un ar lepnumu rāda pirmos uzņēmumus — tautu meitu krāsās. Līdzas fotografs A. Balodis īsi pirms izrādes jau varēja reprezentēties ar gataviem ģenerālmēģinājuma uzņēmumiem.

Tuvojoties pirmizrādes stundai, pie nama piestāj autobusi, atvedot tautiešus no Līdsas, Jorkas, Hullas, Hudersfīldas un Donkasteras. Goda viesu vidū arī tālu ceļu mērojušais Ziemsvētku kauju varonis ģen. Auzāns.

Kaut arī spēlētāji nav profesionāli aktieri, taču izrāde ievērojami pārsniedz parasto entuziastu-amatieru līmeni. Vērojot izrādi, neviļus nāk prātā — cik spoža lappuse Anglijas latviešu teātra vēsturē būtu ierakstīta, ja še jau pirms trīs gadiem būtu bijis rež. J. Zariņš.

No tēlotājiem ar savu krietno masku, brīvo iejušanos lomā un kustībās, kā viens no labākajiem ansamblī jāatzīmē Valdis Auers (Rūdis). Ja, tikai 4 reizes esot uz skatuves, var sniegt tik labu raksturlomas tēlojumu, tas neapšaubāmi apliecina talanta iezīmes. Īpatnējs, izveidots un brīvs savā spēlē bija M. Vētra (Ābrams). Labi savus uzdevumus veica arī O. Aivars (Dūdars) un M. Mežģirte (Elīna), kuras tēlojumā pavīdēja īsta skatuves rutīna. Pārējās lomās atzīmējama L. Jansone, A. Bencone, P. Lauris, I. Gubins, I. Ortmanis, U. Kiesners. Savās lomās iejutušās bija arī G. Roce, G. Vitkovska, E. Žagare un V. Daudišs. Režisoram jāveltī lielāka vērība aktieru dikcijai. Ar rūpīgu meistara roku dekorācijas un skatuves ietērpu bija darinājis gleznotājs A. Kalniņš. Mūzikālā daļa bija diriģenta D. Vītola rokās; viņš pēc atmiņas bija restaurējis arī vairākas dziesmas. Jāatzīmē arī augošā pianiste T. Priedīte.

Sveša skatuve, pieredzes trūkums, techniskie apstākļi, viss gluži dabīgi kavēja izrādes gaitu, un tā ilga 5 ar pus stundas. Deju cienītājiem vajadzēja iztikt bez dejošanas, kas bija solīta programmās. Izpārdotās zāles aplausi un ziedu klēpji bija 600 Ziemeļanglijas latviešu izjusta pateicība Bredfordas teātra trupai par vērtīgo uzvedumu un skaisto vakaru.

Juvars

Bredfordā, martā.

Ingrīda Vīksna

Mums jābrien jūrā

ROMĀNS

(55. turpinājums)

„Diemžēl..." Kapteinis sāka staigāt pa istabu, un viņa sejā katrs muskulis kļuva ciets un saspringdzis. „Labi," viņš pēkšņi teica apņēmīgi, „to mēs vēl pārbaudīsim. Izliksimies muļķi un pabāzīsim kādu slazdu pretī — varbūt izdodas noķert, kas aiz šīs lietas īsti slēpjas. Izvilināsim kungus uz medībām. Rīt es jums pateikšu tuvāk, kas darāms."

Izsmēķējusi cigareti, Dagnija atvadījās no Kapteiņa un izgāja uz pustukšās ielas. Gaiss bija drēgns un miglains, un no ostas atskanēja gari stiepts kuģa sirēnas kauciens. Nemiera un neziņas pilna, Dagnija sāka soļot uz ostas pusi, kaut arī bija maz cerības, ka tur varēs ieraudzīt šorīt aizdzītos gūstekņus. Kas to zina, kur tie bija ieslēgti — aiz kādiem mūriem, vai arī sadzīti jau kuģa kravas telpās.

Steigdamās Dagnija sastapa tikai retu gājēju vai vācu karavīru pulciņus, kas soļoja pa nelīdzeno bruģi. Smagiem, nevienmērīgiem soļiem tie vilka savu apnikumu, un sagumušajos plecos nebija vairs nekā no agrākā karotāju staltuma. Kāds noklīdis suns apostīja Dagnijas kurpes, brīdi riņķoja ap viņu smilkstēdams, tad gausi aizvilkās pa sānu ieliņu, un Dagnija viena soļoja tālāk.

Ostas ūdeņi kūļājās melni un nemīlīgi, un pāris pelēki kuģu rumpji tikko manāmi gāzelējās gar krastmalu. Pa straumi lodāja daži velkonīši, tālāk varēja saskatīt trīs smagas zvejnieka laivas, bet visu ieslēdza miglaina dūmaka.

Kāds vācu posteņis aizkrustoja Dagnijai tālāko ceļu, un gurdiem soļiem viņa pagriezās uz pilsētas pusi. Viņa jutās nosalusi un pamesta, un pirmo reizi visā Ventspils laikā izjuta skarbā patiesīgumā, ka viņai šeit nav neviena īsta drauga un tuvas dvēseles, kur piegriezties vājuma brīdī. Bet tad viņa norija rūgto sūrumu, kas bija sakrājies rīklē, un spītīgi sarauca uzacis — ar visu bija jāaprod, viss bija jāpārvar. Viņa bija jauna, stipra un viena. Baložu ielā to gaidīja četras mēmas sienas.

XVIII

Otrā rītā agri Dagniju uzmodināja ass klauvējiens pie loga rūts. Tur pazibēja Kapteiņa seja un pazuda gar mājas stūri.

Vienā mirklī Dagnija bija ārā no gultas un apģērbusies, un miegs, kas vēl pirms minūtes smagi bija gūlies acu plakstiņos, bija pazudis. Istaba vēl snauda pilna pelēkas krēslas, un rudenīgais rīts tikai pamazām spraucās cauri miglai un mākoņiem.

„Vai kas noticis?"

„Jā."

„Vācieši?"

„Jums ātri jāpazūd no šejienes. Šonakt apcietināti abi telegrafisti. Pienotavā bijusi kratīšana."

„Kas ar Fredi?" Dagnija jautāja satraukta.

„Tur nekas nav atrasts. Puiši ir pārāk veikli un uzmanīgi. Un Fredis, ko vācieši varbūt būtu uzzīmējuši kā senu bīstamu paziņu, nav bijis mājās. Bet nevar zināt, ko vācieši uzzina no telegrafistiem. Tādēļ vistiešākās briesmas pašreiz draud jums."

„Kas man būtu jādara?" viņa jautāja, steidzīgi vilkdama kājās slēpju zābakus. Likās, ka priekšā bija jauni ceļi un mājas.

„Pagaidām tikai jāpazūd un jānogaida. Būtu labi, ja jūs varētu tūlīt doties uz pienotavas sētu un ar pirmo mašīnu no pilsētas. Vispirms uz Avotiem. Tad redzēsim, kas būs turpmāk."

„Kā ar mantām?" Dagnija aplaida acis apkārt istabai, kur uz galda gulēja dažas grāmatas, kaktā soma ar drēbēm un maisiņis ar atlikušajiem produktiem.

Kapteinis brīdi domāja. Tad viņš īsi teica: „Ņemiet labāk līdz. Jums jau laikam nav pārāk daudz tās bagātības. Kas zina, vai uz Ventspili maz vairs iznāk pārvākties."

Klusēdama Dagnija sakravāja savas nedaudzās lietas un iegāja atvadīties no saimnieces. Tad viņi abi ar Kapteini izgāja dzestrajā rītā.

Palīdzēdams nest Dagnijai sarukušo iedzīvi, Kapteinis ātri soļoja uz puišu bunkuru un bija daudz klusāks un nemierīgāks nekā parasti.

„Es došos šodien jums līdz. Jānokārto arā dažas lietas," viņš ieminējās, bet Dagnija nevarēja apslāpēt sajūtu, ka arī Kapteinim pēc pagājušās nakts notikumiem zeme kļuvusi par karstu.

„Vai jums nav kādas jaunas ziņas par kurelieśiem?" Dagnija nenocietās.

„Pagaidām nekā īpaši nozīmīga. Bet paciešaties — to bēdu stāstu mēs vēl pietiekami ātri dabūsim dzirdēt."

Dagnija sarāvās. Kapteinis nekad nemēdza teikt tik drūmus vārdus.

Mašīna bija izbraukusi jau uz ielas stūra, un viens no bunkura puišiem, ko Fredis bija nosaucis par Mikiņu, sēdēja pie stūres.

Iespiedusies šofera būdā, lai nebūtu jākratās augšā blakus piena kannām, Dagnija ar Kapteini sāka ceļu.

Vienmērīgi un bez klizmām atstādama aiz sevis kilometru pēc kilometra, mašīna drīz sasniedza Kalnāju ceļa galu un iegriezās pagalmā.

Tikko Dagnija ar Kapteini izlēca no mašīnas, viss pagalms piebira pilns ļaužu, un ar rēgainu skatu Kapteini uzlūkoja Kundzes pelēkās acis.

Viņi devās uz istabu.

„Mēs brauksim šodien — uz krastu?" Kundze čukstēja.

Tā bija vienīgi Kundze, kas uzdrīkstējās izteikt skaļi šos vārdus, bet visi pārējie raudzījās Kapteinī mēmi kā parādībā vai spokā, un visās sejās, kas lēni apputēja un savīta Kalnāju istabā, redzēja atspīdam šo vienu vienīgo jautājumu.

Dažās sekundēs ar skatienu pārslīdējis pūlim, Kapteinis gausi paraustīja plecus, un teica:

„Nē, šovakar vēl uz krastu mēs nebrauksim. Bet es domāju, ka nu vairs ilgi jums nebūs šeit jānīkst."

„To mēs dzirdam jau divus mēnešus. Un dzirdēsim, droši vien, vēl tikpat ilgi," norūca kāda balss.

„Vēl katram ir iespēja doties uz Ventspili un tikt pāri uz Vāciju. Lūdzu, dariet to, kas jūtas nedrošs un šaubīgs. Es nevaru nevienam dot nekādas absolūti drošas garantijas, bet es ceru, ka mēs visi tiksim pāri."

Kapteinim neviens neatbildēja. Uz soliem, salmos pa kaktiem, uz maisiem un kastēm sēdēja nonīkušas un apnikušas būtes, uzlūkodamas Kapteini kā savu vienīgo glābēju.

Kundze parāva sāņus Dagniju un pieliecās tai pie auss:

„Vai ir kas jauns? Kad mēs brauksim?"

Atbildes vietā paraustījusi plecus, Dagnija pārskatīja telpu un ieraudzīja aiz galda Taivēnu, retiem bārdas rugājiem apaugušu, tālāk sēdēja Robis ar ģimeni, turpat ap stūri blenza Žaņa ķīļveida deguns, un blakus istabā viņa dzirdēja Elgas Pļavas balsi. Vēl daudzi citi gan redzēti, gan neredzēti augumi grozījās pa istabu, un Dagnijai šķita, ka tā piebāzta un piesmakusi.

„Es jums atvedu drusku cigaretes," ieminējās Kapteinis, un drūmās sejas pēkšņi atplauka. „Bez tam katram iznāks pa lāsei spirta — uz valsts svētkiem. Bērniem būs cukurs."

„Ka' tik tas spirtiņš neizgaro — traki ilgs laiks vēl līdz tiem svētkiem," ieminējās Taivēns.

„Vajag rūpīgi turēt ciet aizbāzni," Kapteinis teica smīnēdams.

„Sper ārā, maita!" piebilda Žanis.

Ļaudams izskanēt piezīmēm, Kapteinis pievirzījās tuvāk runātājiem un uzmetās uz sola gala.

„Ir tomēr kāda cita lieta, par ko es gribēju runāt un jūs brīdināt. Es nezinu, vai šeit līdz Kalnājiem būs atklīdusi ziņa, ka vācieši pašreiz tvarsta pa mežiem, mājām un ceļiem kurelieśus un dažādas aizsargu vienības, aizturēdami visus vīriešus, kas tiem šķiet mazliet aizdomīgi. Tādēļ es ieteicu neklejot bez īpašas vajadzības apkārt un nemētāties arī daudz pa pagalmu, — lai drusku iztīrās gaiss. Bez tam tie, kas vēlas, varēs pārvietoties uz divām citām mājām — šeit jau jūs esat saspiesti kā siļķes mucā."

„Vai visi?" atskanēja vairākas balsis.

„Nē, tie, kas vēlas. Kam šeit apnicis vai ir kādas īpašas neērtības."

„Ko nu par to," kāds teica, „viss toveris cūku kartupeļu jau izēsts."

Dažs iesmējās, Kapteinis raudzījās ārā pa logu, kur Mikiņš pagalmā locījās ap mašīnu, un teica:

(Turpinājums sekos)

Somietes varēs mācīties arī par ārstiem, bet turcietes vairs nedrīkst likt aiz arkla

SIEVIEŠU PANĀKUMU GADS DIVPADSMIT VALSTĪS

Divpadsmit valstu sievietes, atceroties aizvadītā pusgadsimta pēdējo gadu, var teikt: tas bija panākumu gads.

Spānietēm, kam ne politiskā, ne saimnieciskā dzīvē nebija tiesību oficiāli pacelt balsis pret seņoru lēmumiem, pag. gadā piešķīra vēlēšanu tiesības. Vai daudz apdziedātās seņoritas gribēs un pratīs šo „kaudiļo" dāvanu izmantot, to rādīs nākotne.

Demokrātiskajā Somijā, cik dīvaini tas arī izklausās, medicīnas un tieslietu fakultātē varēja mācīties tikai vīrieši. Pag. gadā to durvis atvērās arī sievietēm.

Grieķijas sieviešu pag. gada ieguvums ierakstāms stiprā dzimuma zaudējumu kontā. Adīšana, aušana un tepiķu gatavošana bija daudzu Helladas dēlu viegls peļņas darbs. Šos arodus, kas kaulus nelauž un tulznas nerada, Grieķijas valdība ar sevišķu likumu izsludināja par vīriešiem aizliegtiem.

Daiļajam dzimumam ļoti draudzīgais Ēģiptes Faruks pag. gadā izdeva dekrētu, kas aizliedz vīriešiem būt par darba uzraugiem fabrikās un darbnīcās, kur strādā sievietes, jaunākas par 20 gadiem. Sievietēm, turpretim, atļauts ieņemt uzraudžu posteņus uzņēmumos ar vīrieša darba spēku.

Īpats ir Īrijas sieviešu panākums. Pag. gadā visā valstī piedzimušo zēnu skaits par vairāk nekā 20 proc. palielinājās, bet dzimušo meiteņu skaits par vairāk nekā 30 proc. samazinājās. Reizē ar to Īrijā vairs nav sieviešu vairākuma, un, nākotnes perspektīvā, ievērojami cēlušās viņu izredzes apprecēties.

Persijā pēc šacha Pachlevi personīgi vadītās tautas skaitīšanas atklājās, ka valstī ir 12.800 vīriešu vairākums. Valdnieks nekavējoties izdeva likumu, kas aizliedz daudzsievību. Ap 2000 Irānas sieviešu tā zaudēja otrās, trešās vai vēl tālākas sievas „godu", bet ieguva cerības kļūt par pirmajām un vienīgajām.

Provizoriska tautas skaitīšana Indonēzijā atklāja vēl lielāku vīriešu vairākumu; pēc tam turienes sievietes kļuva ļoti izvēlīgas, un strauji samazinājās jaunu laulību skaits. Tāpēc arī valdība atzina par nepieciešamu spriest un dot padomus, kā pacelt meiteņu dzimstību. Vai šie padomi līdzēs, par to gan jāšaubās.

Dienvidafrikas ūnijas sievietēm ievērojamus panākumus sagādāja Dr. Malana valdības nelaecietība pret krāsainajiem valsts pilsoņiem. Noskaidrojuši, ka sievietes — uzņēmumu vadītājas ne labprāt pieņem atbildīgā darbā melnos vai brūnos, bet vīrieši nav šajā ziņā tik aizspriedumaini, valdības vīri nolēma sievietēm stipri atvieglot atļauju iegūšanu jaunu uzņēmumu dibināšanai. Šī lēmuma sekas bija tādas, ka pag. gada 1. oktobrī 20 proc. rūpniecības un 25 proc. amatniecības uzņēmumu vadība jau atradās sieviešu rokās.

Argentīnā, lai samazinātu bezdarbnieču skaitu, pag. gadā izdeva likumu, ka jaundibinātos un pārveidotos uzņēmumos nodarbināto sieviešu un vīriešu attiecībai jābūt vismaz 65:35, sievietēm par labu.

Itālijas sieviešu ieguvums ir sevišķu dzelzceļu policijas vienību nodibināšana ceļojošo sieviešu aizsardzībai.

ASV trīspadsmit austrumu štatos pag. gadā nodibināja palīdzības organizāciju, kam jāatbalsta un jāpasargā no izmantošanas tur iecelojušās sievietes — vietējo apstākļu nepazinējas.

Zinot turku īpatās paražas, jāsaka, ka vispārdrošāko likumu sieviešu labā pag. gadā izdeva Turcijas valdība, nosakot, ka vīriem nav atļauts nodarbināt sievas ārpus mājsaimniecības. Kā uz to reaģēs Turcijas zemnieki, kas jau kopš paaudžu paaudzēm visus smagākos lauku darbus uzkrāva sievu pleciem, vēl nav zināms. Valdības partiju zaudējums nākošās vēlēšanās tomēr tāpēc nav gaidāms.

Pretēji šo 12 valstu sieviešu ieguvumiem, ķīnietes arī pēc sarkano „atbrīvotāju" nākšanas pie varas par tādām tiesībām, kādas ir daudzu citu zemju sievietēm, var vēl joprojām tikai sapņot. Toties Maotsetungs pag. gadā nostādīja tās uz vienas pakāpes ar vīriešiem citā ziņā: ķīnietēm, gan kā vienkāršām kareivēm, gan virsniecēm, atļauts cīnīties un mirt kaŗa laukā (!). Rs

RAIBĀ PASAULE

* 1936. g. mira vientuļa filadelfiete Henriete Garrete. 36.000 pretendentu pieteicās viņas 17 milj. dolaru mantojumam. Vairāki desmiti juristu pārbaudīja pieteikušos mantinieku tiesības. Tad arī atklājās, ka tikai divi no pretendentiem ir vēl dzīvi, bet mantojums sarucis par trim ceturtdaļām, kas 14 gados „ieslīdējis" juristu kabatās.

* Piecas angļu mārciņas 82 stundās nopelnījis kāds īru laukstrādnieks, kas saderējis, ka atradīs siena kaudzē paslēptu adatu, bet 5 dolarus 25 gados nopelnījusi kāda spītīga kanadiete — viņa 1925. g. saderējusi ar savu meitu, ka 25 gadus neatstās gultu, ja meita neatsauks saderināšanos un precēsies ar kādu godīgu, bet nabadzīgu jaunekli. Pag. gada beigās spītīgā kanadiete saņēmusi nopelnītos 5 dolarus un sākusi mācīties staigāt, ko 25 gados bija aizmirsusi.

* Kāda londoniete ierosinājusi dzimtsarakstu nodaļā ietetovēt visiem precētiem vīriešiem uz labās rokas rādītāja pirksta gredzena zīmi, lai negodīgiem vīriem, uzdodoties par laulības nesaistītiem, nebūtu iespējams krāpt neprecētas sievietes.

* Marokas raidītāja sarīkotā skaistāko apgabala dziedātāju (dāmu) konkursā pirmā godalga piešķirta kādai Pamelas jaunkundzei. Vairāki ārzemnieku leģiona virsnieki bagātīgi pacienājuši uzvarētāju ar šampānieti. Kad tā „gars" jau bijis krietni sakāpis skaistajai Pamelai galvā, viņa aizsviedusi savus krāšņos matus un citus sievišķības atribūtus. Tad nu atklājies, ka Pamela nav sieviete, bet kāds leģionārs vārdā Destrojs. Kaut gan leģiona reglamentā par privāta tērpa neatļautu lietāšanu paredzēts sods, Destroja priekšniecība ierosinājusi viņa paaugstināšanu, jo „Pamelas" uzvara darot godu viņa pulkam. (rs)

Divi latvieši startēs Austrālijas meistarsacīkstēs

Sporta vēstule no Austrālijas

Šķēpa metējs Aleksis Hakelis un diskobols Jānis Ratass no 3.—5. martam Tasmānijas galvaspilsētā Hobartā startēs Austrālijas meistarsacīkstēs vieglatlētikā, kurās šogad piedalīsies arī daži franču atlēti. Pēdējie jau februāŗa beigās ieradās Sidnejā.

A. Hakelis nupat Sidnejā sekmīgi aizstāvēja pērn izcīnīto Ņūsautvelsas pavalsts meistartitulu šķēpa mešanā, uzvarot ar 208 p. 8 coll. (63,60 m) rezultātu. Tas ir arī jauns Ņūsautvelsas rekords. Līdzšinējais rekordsasniegums bija 206 p. ¾ coll. un piederēja kanadietim J. Kūrtvaitam.

J. Ratass februāŗa vidū Melburnā meta disku 42,62 m, bet otrs latvietis R. Kukēvics grūda lodi (12 märc.) 13,49 m, meta disku 30,96 m un veseri 26,47 m.

Austrālijas vieglatlētikas meistarsacīkstēs Hobartā A. Hakelis iedalīts Ņūsautvelsas izlases vienībā, bet J. Ratass reprezentēs Viktorijas pavalsti. Viens pret otru viņi cīnīsies Ņūsautvelsas-Viktorijas sacensībā 10. 3. Melburnā.

Arn. Šm.

Balaratā, februārī.

Trīsreiz padomju māksla — bez komentāriem

SĀKUMS

Londonas Spectator bija izsludinājis sacensību, piesolot 5 angļu mārciņu godalgu par katru tādu pirmo teikumu romānam vai stāstam, kas atturētu lasītāju no jebkādas tālākas lasīšanas.

Par vienu no iespaidīgākajiem žūrijas komisija atzina šādu teikumu: „Ivans Ivanovičs, mūsu stāsta varonis, bija stachanovietis."

TURPINĀJUMS

Drēzdenes valsts operā nesen notika plaši izreklāmētas padomju lugas Kremļa zvaniķi svinīga pirmizrāde, uz kuŗu bija ieradušies daudzi austrumjoslu valdības locekļi. Galveno lomu tēlotājiem bija atbildīgais uzdevums brīžos. Apzinīgi vai neapzinīgi aktieŗi savas tēlot Ļeņinu un Staļinu vēsturiski izšķirīgos lomas bja iestudējuši tik vāji, ka lieta izbeidzās ar lielu politisku skandālu. Operai pārmeta rupju nemākulību, operējot ar vēsturiskām patiesībām.

Beidzot aktieŗus apžēloja un piešķīra tiem divu nedēļu termiņu Ļeņina un Staļina tēlu „apgūšanai", pēc kam lugas izrādi atļauts turpināt.

BEIGAS

Pad. savienībā pašlaik izrāda Staļina prēmijas laureāta Šteina lugu Admirāļa karogs, kurā tēlota krievu admirāļa Ušakova veiksmes un neveiksmes 1787. g. kaŗā pret Turciju

Lugas beigās, kā to norādījusi arī Izvestija, skatītājiem rodoties stingra pārliecība, ka angļi ir Krievijai visai neuzticami, provocējoši un neīsti sabiedrotie.

„Lidojošais mācītājs" apņēmies pārspēt pasaules rekordu kārtslekšanā

Bobs Ričards pratis savienot reliģiju un filozofiju ar lieliskiem sasniegumiem sportā

Pasaules rekords kārtslēkšanā ar īsti fantastisku augstumu — 4,769 jau kopš 1942. g. pieder amerikānim Korneliusam Varmerdamam, kas bez tam 43 reizes lēcis augstāk par 4,57 m (15 pēdām). Liekas, ka neviens cits nevarētu pat sapņot veikt ko vairāk. Rekorda 9 gadu mūžs gandrīz jau apliecina, ka, lūk, šeit nu ir viena vieglatlētikas disciplīna, kur sasniegta cilvēka spēju robeža.

Varbūt tā ir, bet citādi domā Roberts Ričards, kas, lai lūzt vai plīst, apņēmies Varmerdama varējumu izdzēst no rekordu sarakstiem. Un ja kādam ir izredzes veikt šādu „spēka darbu", tad tādas tiešām vienīgi varētu būt šim 24 g. v. brāļu draudzes mācītājam kādā Kalifornijas draudzē un reliģijas un filozofijas skolotājam Lavernes koledžā.

„Lidojošais mācītājs", kā viņu dēvē sportistu aprindās, pagājušā sezonā ar 4,56 m bija pasaules kārtslēcēju priekšgalā un šogad jau janvāŗa pēdējā svētdienā Ņujorkā sacīkstes telpās veica 4,585 m augstumu, ko bez Varmerdama neviens cits nav spējis.

„Es vēlos pārspēt Varmerdama rekordu un ceru to izdarīt jau šogad. Un ja ne šogad, tad man vēl ir savi labi seši gadi laika, jo tagad man tikai 24," teica Ričards, dodamies atpakaļ uz Kaliforniju, savā mācītāja un skolotāja darbā.

—abo—

PAR SIEVIETĒM

Modernai meitenei uz ielas ir mazāk apģērba nekā viņas vecmāmiņai bija gultā.

*

Agrāk tas bija apvainojums, ja jaunai meitenei piedāvāja reibinošus dzērienus, bet tagad viņa šo apvainojumu mierīgi norij.

*

Arabu zemēs sieva nekad neredz savu vīru pirms kāzām, bet pie mums bieži vien tas tā ir pēc kāzām. (erb)

Krustvārdu mīkla

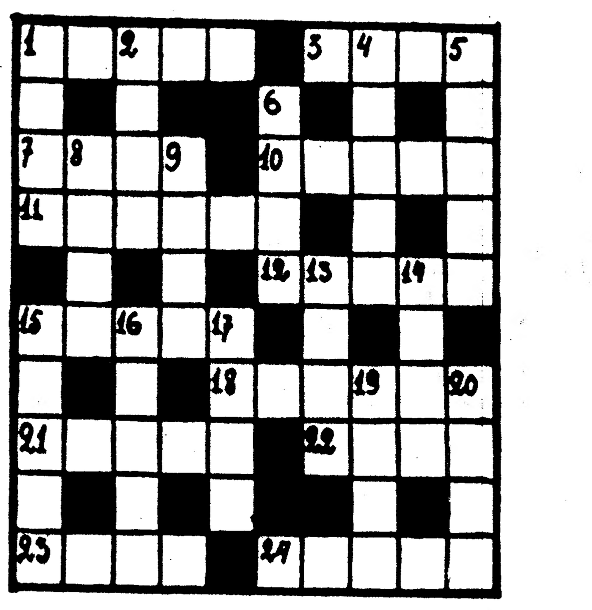

Līmeniski: 1. Latviešu dzejniece. 3. Kalni Eiropā. 7. Tilpuma mēri. 9. Upe Kurzemē. 10. Poruka stāsts. 12. Upe Kurzemē. 15. Arāja darba rezultāti. 18. Sievietes vārds. 21. Krievu palama. 22. Latviešu rakstnieks. 23. Stop! 24. Zivs.

Stateniski: 1. Gaismeklis. 2. Persona Blaumaņa Skroderdienās. 4. Sievietes vārds. 5. Valsts Tuvajos austrumos. 6. Latviešu stāstnieks, tagad dzīvo Brazilijā. 8. Ezers Kurzemē. 9. Sievietes vārds. 13. Runga. 14. Pļāvēja darba rezultāts. 15. Latviešu aktieris un režisors. 16. Leja. 17. Gulēt. 19. Taisīt caurumu. 20. Dziets.

Iepriekšējās krustvārdu mīklas atrisinājums

Līmeniski: 6. Ievas. 7. Kims. 8. Īra. 9. Elš. 11. Neceļš. 12. Pa. 13. Okte. 14. Rēta. 15. Is. 16. Adatas. 17. Asa. 19. Ota. 20. Agrs. 21. Ināra.

Stateniski: 1. Zīle. 2. Avis. 3. Asina. 4. Akačos. 5. Smiltis. 10. Liedags. 12. Patoss. 14. Ra. 15. Īsais. 17. Akas. 18. Alas.

Valters Vinčels komentē avīžu virsrakstus

Apvienotās nācijas grib apbruņot vāciešus. — Kāpēc gan nē? Mēs taču apbruņojām arī Krieviju un Ķīnu.

*

Vašingtonas valdība piešķīrusi 61 miljardu dolaru ieroču ražošanai. — Nu, tagad jūs zināt, kāpēc Staļins nīst kapitālistus.

*

Ilzei Kochai piespriesti mūža spaidu darbi. — Pirms kāda laika likās, ka viņa dabūs ordeni.

*

Londonas Loids der 50 pret vienu, ka kaŗa šogad nebūs. — Kas tam par bēdu, tā taču tikai amerikāņu nauda.

Mūsu cīņu draugs,

Kalpaka bataljona Cēsu rotas kapteinis, L. k. o. k.

AUGUSTS VOLDEMĀRS OZOLS

1951. g. 17. februārī pievienojies kalpakiešu aizsaules cilts saimei.

Ar draudzīgām un sirsnīgām ardievām atvadās

pulkv. Kalpaka bataljons

1951. g. 22. febr. Dīpholcas slimnīcā šķīrās no mums mans vīrs un mūsu tēvs

dārznieks-biškopis

OSKARS BUŠS

dzim. 1888. g. 13. martā, Cirgaļu pag. Apbedīts 26. febr. Dīpholcas (Diepholz) vācu kapos.

Jūs, jaunie, kad dzimtenē aizejat,
Mūs, mirušos, līdzi paņemiet.

Pēc viņa sēro
sieva, dēli Vācijā un māsa Latvijā

1951. g. 22. februārī miris

Triju zvaigžņu ordeņa kavalieris, vecais strēlnieks, Latvijas atbrīvošanas cīņu dalībnieks, atv. seržants, Latvijas brīvības cīnītāju biedrības Ziemeļnieki mūža biedrs, aizsargs, policijas darbinieks un LAB DV Dīpholcas nod. revīzijas komisijas priekšsēdis

OSKARS BUŠS

Apbedīts 26. februārī Dīpholcas (Diepholz) vācu kapos.

Pār kalniem, lejām daudz es gāju,
Sirds pagura un apstājās . . .
Es aizeju uz Tēva māju,
Jo maldos šeit bez dzimtenes.

Viņu piemiņā paturēs
Dīpholcas nometnes latviešu saime,
latviešu komiteja un
Daugavas Vanagu nodaļa

Šī gada 22. februārī pl. 8 aizgāja Dieva mierā mūsu mīļā

Jevgenija Raikovskis, dzim. Greiško

skolotāja

Dzim. 1916. g. 17. jūnijā, Rēzeknē. Apbedīta 1951. g. 24. febr. Zalcburgas komunālkapos, Austrijā.

Pēc viņas sēro
vīrs, meitiņa, tēvs, māsa Anglijā
un radi Austrālijā, Kanadā un Latvijā

JAUNS

ILUSTRĒTS MĒNEŠRAKSTS BRĪVAJIEM LATVIEŠIEM

MŪSU DOMAS

Nr. 1 iznācis.

SATURĀ: Dr. Zentas Mauriņas Rakstnieki par sevi, Elvīras Kociņas jaunā romāna Eiropas vārtos fragments, K. Raudīves Traģiskais liktenis, Hugo Krūmiņa Pa trimdas rakstnieku gaitām, Martas Vītrupes Trīs autori, Jāņa Veseļa un Hugo Krūmiņa dzejoļi, O. Akmentiņa Latviešu kultūras dzīve Bostonā, Arnolda Šmita Latvietis saules zemē — Austrālijā, Juŗa Mucenieka Viņi nezināja, Jāņa Druvieša Ardievu, Zviedrija, Alberta Kalniņa Lielie krustceļi, Mārtiņa Skudras Mēneša ļaudis, Romana Gula Latvietis ar cara briljantiem, Pārdomas par sportu, Toronto sporta parāde, Šachs, Zinātnes gaismā, Lielās mīklas, Kas uzvarēs, Kanadas latvieši darbā un atpūtā, Jaunatnes takas, Jaunākās grāmatas, Ko viņi saka par dzīvi (Hamsuns, Omars Heijams, Špenglers, Sofokls, Seneka, Kjerkegords, Sillanpē, Paskāls), Anekdotiski nostāsti, Ko zvaigznes stāsta par jūsu likteni, Latvju rūpnieka spriedums, Kādreiz februārī (Staļingradas kapitulācija, Ibsens, Mendeļejevs, Džordžs Vašingtons, Auseklis, Janševskis, Kronvalds, Krievijas revolūcija, Lietuvas un Igaunijas neatkarības proklamēšana, P. Ērmanis u. c.), Latvju šuvējas stāsts un daudzi citi raksti, kā arī ap 100 ilustrāciju, to skaitā: māksl. Jāņa Dekšņa daudzkrāsains vāka zīmējums (Atcerieties Baltijas valstis!) un J. Dekšņa un Br. Ingeleviča zīmējumi, J. Soikana un G. Zilberta darbu reprodukcijas, E. Keiša šarži un Rūsiņa Kaufmaņa karikatūras.

Izdevējs un atb. redaktors — mag. jur. Alberts Kalniņš.
Redaktors Savienotās valstīs — Hugo Krūmiņš.
Redaktors Austrālijā — Arnolds Šmits.

Numurs maksā: 60 centi; DM 2.50; Zv. kr. 2.50; Fr. fr. 350; B. fr. 20; Šil. 4.
Abonenti un sludinājumi pieteicami:

apgādā un redakcijā — 240, Grace St., Toronto, Canada

vai arī pie pārstāvjiem:

Sav. valstīs — 1) Mrs. Marta Krūmiņš, Newhall Conv. Home Nr. 2, Tr. 1. Morley, Mich.;
2) Mr. P. Dubovics, Quaker Lane, Hyde Park, New York;
3) Mr. A. Eglītis, Pocahonta, Iowa;
4) Mr. J. Porietis, 600, Tremont St., Boston;
5) Mr. R. Krūklītis, 1201, E. Grand River Ave, East Lansing, Mich.

Vācijā — LATVIJAS apgāds, Grafenaschau/Obb., Lager, US-Zone.
Zviedrijā — DAUGAVAS apgāds, Garvargatan 11, Stockholm.
Francijā — Mr. V. Baumanis, 56 rue Mchal Foch, Lorient.
Beļģijā — Mrs. Erika Valtere, 25, rue Jacques Jordaens, Bruxelles.
Austrālijā — Mr. A. Šmits, 21, Linden Ave, Wendouree, Ballarat, Vic.

Abonēšanas maksu var iesūtīt naudā vai starptautiskos pasta kuponos.

Iepazīstaties ar šo jauno izdevumu!

Pieprasiet no apgāda paraugnumurus!

MŪSU DOMAS Nr. 2 iznāks marta otrā pusē.

Izlietojiet iespējas

pasūtināt sev un saviem tuviniekiem laikrakstu

LATVIJA PA GAISA PASTU

uz sekojošām zemēm:

uz Amerikas Savienotām Valstīm un Kanadu — DM 8,50 mēnesī, saņemot avīzi 4—5 resp. 5—7 dienu laikā no iznākšanas dienas Vācijā; uz Austrāliju un Jaunzelandi — DM 11,— mēnesī.

LATVIJAS ātrais abonements pa gaisa pastu darīs prieku saņēmējiem un palīdzēs vienot izkaisītos latviešus trimdā.

Gaisa pasta abonements pasūtināms pie visiem mūsu pārstāvjiem Vācijā un tieši apgādā.

LCK APGĀDS LATVIJA
(13b) Grafenaschau/Obb.
Lager
US Zone, Germany.

AUSTRA CEMĪTE, ATSAUCIES!

(Agr. dzīves vieta Kastelmaine, District-Hospital, Vic., Australia). Tevi meklē brālis Andrējs Cemītis, dzim. 1917. g. 28.11 IRO Resettlement Center, Ludvigsburg, Messing office (75)

Divi vientuļi latviešu zēni

meklē laimi, kas mums zudusi. Latvju zeltenes, atsaucieties! Meklējam jautras zeltenes 25—30 g. vecumā. Vēlama īsa biografija un foto. Esam jautri dejotāji un mūzikas mīlotāji. Rakstīt Jaunākam un Vecākam š. av. kant. ar Nr. 90. (90)

Edgar Blank,

lūdzu, atsaucies. Tevi meklē Ansis Kalniņš, c/o H. W. Hardy, Rt. 1, Box 370 B, Centralia, Wash., USA. (81)

PAULU JAKABSONU

no Tukuma apr. Tumes pag. Kupšiņām lūdzu atsaukties. — R. Sproģis, 674, Harrison Ave, Peekskill, N. Y. U. S. A. (68)

19. div. leģionāru

ELMĀRU ROJU no Rīgas

meklē māte M. Roja, Southwick Hall, Oundle, Peterborough, England. (73)

Latvietel

Ja nav izredzes izceļot, atsaucies 25 g. v., 173 cm, blondam tautietim. Tevi vēlos ar nep. vai piln. vidusskolas izglītību. Vēst. ar īsu dzīves aprakstu adresēt š. laikr. kant. ar Nr 83. (83)

Hallo, tautietes!

Tikai īss teksts, foto un — Jūsu ilgas piepildīsies vēl tuvākā nākotnē. Ja atzīstat šo iepazīšanās veidu, tad atsaucieties. Esmu 30 g. vecs, vidēja auguma. Jūsu vēlamais vecums līdz 30 g. Saprašanās gadījumā izceļošana uz Angliju. Of. adresēt š. av. kant. ar „Vientulis". (86)

Vai ir kāda latviete, kas vēlas braukt uz Zviedriju?

Esmu 43 g. v., slaidu augumu, ar augstskolas izglītību un labu vietu. Nopietni domātas vēstules ar foto, ko pēc vēlēšanās sūtīšu atpakaļ, lūdzu rakstīt A. Martinsonam, fack 44, Ultuna, Upsala 7, Schweden. (88)

LATVIJA

Nr. 20 (464), 1951. g. 10. martā

Neizlietotos manuskriptus uzglabā un sūta atpakaļ vienīgi, ja tiem pievienota apmaksāta un autoram adresēta aploksne. Redakcija patur tiesības manuskriptus vajadzības gadījumā īsināt. Ar autora vārdu vai iniciāļiem parakstītos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā arī redakcijas domas.

Abonements Vācijā,

pasūtinot individuāli (līdz 3 eks. uz vienu adresi), maksā ar piesūtīšanu DM 4,— par eks. mēnesī, pasūtinot kollektīvi (vairāk par 3 eks.), DM 3,50 mēn., uz ārzemēm DM 4.80 mēn., atsevišķā numura cena DM 0,50; uz ASV un Kanadu pa gaisa pastu DM 8,50 mēn., uz Austrāliju un Jaunzēlandi pa gaisu pastu DM 11,—.

Sludinājumi Vācijā

maksā DM 0,90 par vienslej. nonpareille iespiedumrindas aizņemamo telpu; vienreizīgs 10 iespiedumrindu slud. DM 5,—; vienreiz. 5 iespiedumr. slud. DM 3,—. Grāmatu apgādu un tirgotāju sludinājumiem, piesūtot tos tieši apgādam, aprēķinām 50% atlaidi.

Abonementu pieteikumus, sludinājumus un iemaksas Vācijā pieņem mūsu pārstāvji nometnēs, kā arī apgāds tieši.

Abonementa un sludinājumu maksu ārzemēs un turienes pārstāvju sarakstu izziņojam vairākas reizes mēnesī īpašā sludinājumā.

LCK APGĀDS LATVIJA
(13b) Grafenaschau/Obb., Lager
US-Zone, Germany.

Vismaz 400 milj. dolaru Tito glābšanai

NOPIETNI BADA DRAUDI JUGOSLAVIJAI

ASV apsver steidzamu palīdzību

Vašingtona (gg). — ASV pašlaik apsver steidzamu palīdzību Jugoslavijai, kur draudošais bads var izvērsties par lielākām briesmām rietumvalstīm, nekā varbūtējais padomju vasaļvalstu iebrukums. Pēc saimniecisko lietpratēju aptuvena vērtējuma, minimālā summa Tito glābšanai būtu 400 milj. dolaru trīs gadu laikā. Galīgo palīdzības lielumu noteiks pēc ASV ārlietu viceministra Perkinsa atgriešanās no sarunām ar maršalu Tito.

Jugoslavija ar savu aicinājumu pēc steidzamas saimnieciskas palīdzības griezās pie rietumvalstīm pirms dažām dienām, kad bija saņēmusi ne tikai ASV un Anglijas, bet arī Francijas oficiālu deklarāciju, ka šīs valstis lielā mērā ieinteresētas Jugoslavijas liktenī, sakarā ar padomju satelītu agresijas draudiem. Bez tam Tito saņēma netiešu palīdzības piesolījumu pat militārā plāksnē.

Sagaidāms, ka tuvākajā laikā arī Anglija un Francija apsvērs iespējas par tālāku palīdzību Tito, lai viņš bezizejas stāvoklī nebūtu spiests ķerties pie pēdējā glābiņa — atkalpieslīešanās austrumu blokam. Jugoslavijas ārējās tirdzniecības ministrs Popoviča ar gandarījumu konstatējis, ka ASV un Anglija solījusi saimniecisko palīdzību nesaistīt ar iejaukšanos zemes iekšējās lietās.

Zīmīgi tomēr, ka tai pašā laikā Jugoslavijas parlaments pieņēmis jaunu sodu likumu, kas gan nemaina pamatos pašreizējo komūnistisko tieslietu sistēmu, taču, paredzot visai smagus sodus par jebkādiem varas aktiem no komūnistisko ierēdņu puses, lielā mērā sola ierobežot politiskās policijas varu un tās terrora metodes.

Pašreizējai saimnieciskai krizei Jugoslavijā pamatā ir lielā neraža pagājušajā rudenī, kas īpaši piemeklēja novadus Grieķijas pierobežā. Rietumvalstu prese plašu ievērību veltī tiešas dzelzceļa satiksmes atjaunošanai starp Jugoslaviju un Grieķiju, kas dos iespēju paātrinātā veidā piegādāt ASV pārtikas sūtījumus trūkuma visvairāk piemeklētajiem apgabaliem. Izmantojot tranzītam Grieķiju un Saloniku ostu, jugoslavu eksportsūtījumi no Trepkas ogļraktuvēm spēs sasniegt ASV nedēļu ātrāk. Belgrades-Atēnu ātrvilcienam turpinot tālāk Parīzes Orienteksprešа maršrutu, savukārt arī Grieķija no jauna iesaistīta Eiropas dzelzceļa tīklā.

Daily Mail speciālkorespondents raksta:

Orienta ekspreša izmēģinājuma brauciens noritēja sekmīgi. Atēnu stacijas priekšnieks, norādīja, ka vilciena lokomotīve nāk no Glazgovas, vagoni no Turcijas un pašas Grieķijas, bet par luksa kupejām parūpējusies Jugoslavija, deva signālu brauciena uzsākšanai. Uz perona, ardievas mājot, palika grieķu karavīri, labi apģērbti un apbruņoti, ar entuziasmu runājot par cīņu plecu pie pleca ar jugoslaviem, ja Pad. savienība sāktu agresiju.

Arī braucot cauri grieķu kalniem, sarunas visā vilcienā risinājās tikai ap jautājumu, vai karš ir neizbēgams. Kāds bulgārs, kas atradis patvērumu Grieķijā, deklarēja: „Bulgāri ir revolūcijas stadijā pret Staļinu, un ir tikai laika jautājums, kad viss sāks vārīties. Bet kad sāks, vai Anglija un citas zemes šo trumpu izmantos?"

Salonikos grieķu ministrs ziemeļu apgabaliem Jasonidis, brīvā grieķu laikraksta Londonā redaktors, savukārt uzsvēra milzīgo nozīmi, kāda dzelzceļsatiksmes atjaunošanai būs saimnieciskajā dzīvē Ziemeļgrieķijā. — radīsies jauna dzīvība Saloniku ostā, jaunas izredzes bezdarbniekiem, tai pašā laikā ceļot arī grieķu cīņas garu uzbrukuma gadījumā.

Tad Grieķijas karalienes portretus nomainīja maršala Tito un Ļeņina lielfotografijas.

Vilciens bija iebraucis Jugoslavijas robežstacijā Djevdjelijā, un stacijas priekšnieka darba telpas apgaismoja tikai eļļas spuldzīte — saimniecisko apsvērumu dēļ elektrību deviņos vakarā izslēdz Tito vīri. Šeit vilcienu svinīgi sagaida amerikāņu vēstnieks Belgradē Ellens. Kafejnīcās un restorānos par kopējo cīņu pret krieviem neizsakās tik entuziastiski, kā viņu grieķu biedri. Tālākā braucienā par lielāko „naglu" visam vilcienam kļūst mans Londonā pirktais „kugelschreibers" Ļaudis pulcējas bariem un skatās uz to kā uz brīnumu.

Visapkārt redzamas jaunbūves — fabrikas, dzīvojamās mājas, ceļi. Kāda pasažiere ar sajūsmu runā par Belgrades kino teātros redzamajām amerikāņu un angļu filmām, un serbu jauneklis, ieliejot restorānā vīnu, pārliecinoši deklarē labā angļu valodā: „Ko jūs tagad redzat Jugoslavijā, tas ir jaunais komūnisms. Drīz tas izplatīsies pa visu pasauli, ieskaitot pat Angliju. Ar savu atteikšanos bloķēties tiklab ar rietumiem, kā ar austrumiem, mēs saglabājam savu morālisko spēku, un komūnisti visās zemēs mums sekos."

Var tikai nožēlot

PAR CIGAREŠU KONTRABANDAS MĒĢINĀJUMU SODĪTS LATVIEŠU VICEKONSULS H. RĀCENIS

Pēdējā laikā uz Šveices un Vācijas robežas par kontrabandu aizturētas vairākas personas, to vidū, kā ziņoja vācu prese, arī Latvijas vicekonsuls Beļģijā H. Rācenis, kuram inkriminēja mēģinājumu nelegāli pārvest pār robežu 80.000 amerikāņu cigarešu. Pēc lietas izmeklēšanas, H. Rācenis tagad sodīts ar DM 22.200 naudas soda. Cigaretes un automobilis, kurā tās vestas, apķīlāts.

Vācu prese min, ka pēc aizturēšanas H. Rācenis uzdevies par „latviešu ekzīlas valdības Londonā pārstāvi" un paskaidrojis, ka cigaretes esot vedis latviešu bēgļiem.

Latviešu centrālās iestādēs noskaidrots, ka par šādu H. Rācena uzdevumu tām nekas nav zināms. Latviešu centrālās iestādes un tautieši Vācijā dziļi nožēlo, kā šo bēdīgo gadījumu, tā arī visus citus, kad dažas bijušās vai esošās amatpersonas bez mazākās atbildības sajūtas un apdoma uzdodas par to, kas tās nav, vai arī ielaižas darījumos, kurus pastāvošie likumi vairs lāga nesedz.

Tikpat dziļi jānožēlo arī Zviedrijas latviešu kreisās preses pārliekā centība no šī gadījuma iztaisīt milzīgu sensāciju, lietas apstākļus izpūšķojot un pārspīlējot līdz fantastiskiem apmēriem. Par ko gan apzinīgam tautietim šeit priecāties, vai ap ko šeit tīksmināties? Šis gadījums taču vienādi un nepatīkami skar visus latviešus, kur arī tie atrastos, un tas nav kvalificējams ne sliktāk, ne labāk par daudziem citiem kur arī dažādi mūsu „pārstāvji" un „diplomāti" pēc pašu iniciātīvas un pa lielākai daļai personīgās interesēs apbraukā zemes un pilsētas, dižodamies ar neesošiem titulіem un ielaizdamies trimdiniekiem grūti saprotamos pasākumos. N.

Britu kaučuks padomju kaŗa potenciāla celšanai

Ņujorka (pa). — Angļu kaučuka plantātori vēl arvien sīvi pretojas priekšlikumam — apturēt kaučuka izvešanu uz Pad. savienību, raksta The Christian Science Monitor. Viņi ļoti labi saprot, ko nozīmē šie tirdznieciskie darījumi, piezīmē amerikāņu laikraksts, bet angļi baidās, ka gumijas izvedumu aizliegums var tuvināt pasauli trešam kaŗam. Izrādās, ka 1950. g. no Malajas vien uz Pad. savienību eksportēts 70.000 t kaučuka. Laba tiesa kaučuka vēl arvien plūst arī uz Ķīnu. Malajā vien 1950. g. bija iekrautas 30.000 t sarkanajai Ķīnai. Angļi aizbildinoties, ka tirdzniecība ar Ķīnu esot nepieciešama dienvidaustrumu Āzijas saimnieciskai stabilitātei.

Tā netiešā kārtā, it kā darinot sev stiprākus saimnieciskus pamatus Tālajos austrumos, angļu firmas ceļ Pad. savienības un tās satelītu bruņošanās potenciālu, jo bez pietiekamām gumijas rezervēm neviena valsts nevar iedzīvināt savus militāros plānus.

Bonna ar . . .

(Turpinājums no 1. lpp.)

valsts un tautas tiesību viedokļa pilnīgi nepieļaujams." Par Vācijas ārzemju parādiem nevarot lemt ne Rietumvācijas valdība, ne Austrumvācijas republika, bet par tiem esot jāspriež vienotās Vācijas pārvaldei.

Ārzemju prese par statūta revīziju izsakās atzinīgi, vācu prese turpretī nav visai apmierināta. New York Times norāda, ka šis solis liecinot par rietumu sabiedroto stingro apņemšanos izveidot demokratisku valdību bij. ienaidnieka valstī.

Manchester Guardian saka, ka Rietumvācija praktiski savu neatkarību atguvusi, nemaz neparādot savu morālisks pārorientēšanās gribu. Vācu neatkarīgais Tagesspiegel pasvītro: „Jācer, ka šis nelielais ievadījums novedīs pie vispārējas augstās komisijas likvidēšanas," kas neesot funkcionējusi ar sevišķu smalkjūtību un gudrību. SPD aprindām tuvu stāvošais Telegraf apraksta „šo mazo revīziju" ar motto „par vēlu un par maz"!

Bonnā izlemta preču cenu paaugstināšana

Bonna (el). — Rietumvācijas vicekanclers Blīchers trešdienas preses konferencē paskaidroja, ka valdība nakts sēdē izstrādājusi noteikumus par preču cenu paaugstināšanu. Vispirms — ogles maksās turpmāk par DM 1 vairāk nekā līdz šim. Margarīns DM 2.40 vietā maksās DM 2.80 kg. Dzīvokļu īres tomēr paliksot pagaidām līdzšinējās. Tāpat paaugstināšot pensijas un atbalstu summas. Vispārējā algu paaugstināšana neesot sagaidāma, vienīgi laukstrādnieki var cerēt turpmāk uz labāku izpeļņu.

Baidās no komūnistu infiltrācijas Japānā

„PĀRSKOLOTAS" JAPĀŅU GŪSTEKŅU VIENĪBAS SACHALINĀ

Vašingtona (dp). — Vašingtonā vairojas pārliecība, ka Pad. savienība Sachalinas salā, ziemeļos no Japānas, noorganizējusi komūnistiski „pārskolotu" japāņu kaŗaspēku, sastādot to no vairākiem japāņu kaŗa gūstekņiem, kādu ir ap 300.000. Šī komūnistiskā kaŗaspēka vienības varētu nokļūt Japānā pāri Habomai salām, kuras Pad. savienība, kā jau ziņojām, nesen okupējusi, apgalvojot, ka tās pieder Kuriļu salu grupai, kas Jaltas nolīgumā nodotas padomju pārvaldei. Habomai salas atrodas nepilnus 3 km uz ziemeļiem no Japānas galvenās salas Hokaido.

Galveno draudu Japānai saskata nevis bruņotā invāzijā no Sachalinas, kaut gan tur krieviem ir diezgan prāvi spēki, bet gan iespējamā infiltrācijā un iekšēja apvērsuma sagatavošanā. Japāņu policijas spēki vēl ir organizācijas stāvoklī, nepietiekami apgādāti un nespētu šādām briesmām stāties pretim. Tādēļ ir svarīgi aizstāt to amerikāņu kaŗaspēku, kas no Japānas nosūtīts uz Koreju. ASV nesen nolēma uz Japānu nosūtīt daļēji apmācītas nacionālgvardu divīzijas.

Stājoties spēkā miera līgumam ar Japānu, amerikāņu okupācijas kaŗaspēka palikšanai Japānā vairs nebūtu likumīga pamata, bet Japānas valdība jau izteikusi gatavību pēc neatkarības atgūšanas parakstīt ar ASV līgumu par amerikāņu spēku stacionēšanu Japānā. Komūnistu spēki pašā Japānā patlaban diezgan vāji.

Par spīti panākumiem, Mekarturs prasa palīgspēkus

Tokio (le). — Neraugoties uz UN spēku labiem panākumiem visos frontes sektoros, Mekarturs pieprasījis steidzīgi jaunas papildvienības. Pretējā gadījumā Apvienotām nācijām jāatsakās no izšķirīgiem panākumiem Korejā, pamato savu prasību UN bruņoto spēku virspavēlnieks.

Patlaban vissmagākās cīņas Korejā notiek frontes vidussektorā, kur pēc komūnistu t. s. pārateiguma atvairīšanas, sekmīgi turpinās sabiedroto pretofensīva.

Amerikāņu 25. divīzija pārgājusi vairākās vietās Hanas upi un nostiprinājusies 3 km uz ziemeļiem no tās. Šai divīzijai pa labi un pa kreisi cīņās iesaistījušās jaunas sabiedroto vienības, veidojot platu un spēcīgu uzbrukuma fronti.

Mekartura jaunākajā virspavēlniecības ziņojumā teikts, ka komūnistu zaudējumi pēdējās dienās bijuši milzīgi, jo nevien aiz Hanas pie Seulas, bet arī frontes vidus daļā tie piedzīvojuši smagu sakāvi.

JAUNĀKIE AMERIKĀŅU TANKI KOREJAS FRONTĒ

Tokio (er). — Kā Mekartura štābs ziņo, jaunie angļu 52 tonnu Centuriona tanki izrādījušies par neuzvaramiem ne vien kaujās ar skaitā pārāku pretinieku, bet arī pret milzīgo, ar 122 mm lielgabalu bruņoto Josefu Staļinu III. Tiešās tanku cīņās nav gājis bojā neviens Centurions, lai gan Pusanas ielenkuma laikā angļiem bija daži jāpamet, un tie, kaut bojāti, krita krievu rokās kā noderīgs studiju materiāls. Pēc šādas klases tankiem bija liela nepieciešamība, jo 45 t smagais amerikāņu Peršings netika galā pat ar T 43. Lielākais Centuriona ienaidnieks ir Korejas mīkstie ceļi un dublainie lauki, kur tas sava svara dēļ bieži vien iestieg, tā nespēdams visās vietās operēt.

Līdzšinējo vieglo M 46 vietā amerikāņi paredz jau šī mēneša laikā uz Koreju nosūtīt pirmos T 41 tipa tankus, kas ieguva lielu ievērību nesenajā jauno ieroču skatē. Šis modelis, kam tagad dots kritušā bij. 8. armijas komandiera ģen. Vokera vārds, ir sevišķi piemērots staignu un ūdeņainu vietu pārvarēšanai, kādēļ tur, kur nevarēs darboties spēcīgie Centurioni, savā vietā būs veiklie T 41 tipa tanki.

Bikini veterāns — izmēģinājuma objekts jaunam slepenam amerikāņu ierocim

San-Francisko (Rx). — 10.000 br. t lielais lidmašīnu bazes kuģis Independence, kas savā laikā piedalījās Bikini pasākumā, pirms dažām dienām nogremdēts kāda jauna ieroča eksperimentā Klusajā okeanā. Operācija notika vislielākā slepenībā 500 km no Kalifornijas krastiem, nost no satiksmes kuģu ceļiem, un to personīgi vadīja operātīvas flotes šefs admirālis Šermons. Novērošanā piedalījās tikai daži augstākie flotes virsnieki un speciālisti. Jaunais ierocis nebija atomiskas dabas un bija novietots uz bazes kuģa. Tas nebija pirmais izmēģinājums ar jauno ieroci.

Lidmašīnu bazes kuģis Independence, kas kopš Bikini mēģinājuma bija nodots radioaktīviem pētījumiem, pēdējā kaŗa laikā drāmatiskā cīņā nogremdēja japāņu kreiseri Oyodo, un uz tā stacionētie zenītšāvēji notrieca ap 100 ienaidnieka lidmašīnu.

Krievi medī Bonnas komūnistu vadoņus

Londona (fm). — Kā ziņo Sunday Times Berlīnes pārstāvis Terrijs, Maskava uzdevusi nolaupīt 6 Rietumvācijas komūnistu vadoņus un viņu sekretārus, apsūdzot tos par „sabotāžu, kā arī provokācijām un spiegošanu imperiālistu labā". Terrijs atsaucas uz britu joslas policijas informāciju. Ziņojumā tālāk norādīts, ka viens no vācu komūnistiem, ko vēlas notvert Maskava, ir Bonnas parlamenta loceklis Renners, ko apsūdz par opozīciju pret Rietumvācijas komūnistu partijas priekšsēdi Maksi Reimani. Partijā vispār pastāvot nopietnas domstarpības. Britu joslā jau esot ieradušies 11 NVD aģenti, lai lemtu, kā rīkoties ar atkritējiem.

Maskavas rīkojums par minēto 6 vīru nolaupīšanu dots pēc dažādiem atklājumiem vācu komūnistu partijas tīrīšanās, kas vēl turpinās. Partijas biedru skaits pēdējā pusgadā samazinājies par 25.000 un vēl turpina mazināties. Partiju pametuši daudzi Rūras ogļrači, kas to līdz šim stingri atbalstīja. Nespēdami vairs ilgāk noslēpt partijas disciplīnas sabrukumu, Rietumvācijas komūnistu vadoņi pirms divām nedēļām Berlīnē sastapās ar padomju amatpersonām. Rezultāts bija plašs rīkojums par tūlītēju un nesaudzīgu rīcību. Dažus no vācu komūnistu vadoņiem apsūdz par tiešiem sakariem ar britu un amerikāņu slepenā dienesta aģentiem. No amata atbrīvots Brēmenes komūnistu partijas priekšsēdis Knige un vēl otrs partijas amatvīrs.

„Lidojošais šķīvis" virs Kilimandžaro kalna Afrikā

11 ACULIECINIEKI APSTRĪD „BALONA VERSIJU"

Londona (fd). — Sunday Dispatch līdzstrādnieks sniedz interesantu ziņojumu no Monbasas Afrikā, kur 11 personas devušas līdz šim vispilnīgāko liecību par „lidojošo šķīvi", tas novērots virs Kilimandžaro kalna Tanganjikā 17 minūtes no vietas. Liecinieki noraida amerikāņu zinātnieka Dr. Lidela izskaidrojumu, ka t. s. „lidojošie šķīvji" ir zinātniskiem eksperimentiem lietoti baloni.

Savādo priekšmetu pirmais ieraudzījis East African Airways satiksmes lidmašīnas radio operātors Merifīlds, ceļā no Nairobijas uz Mombasu. Viņš to tūlīt parādījis pilotam kapt. Biknelam. Priekšmetam bijusi lodes forma un metalliska āriene. Tas pilnīgi nekustīgi karājies gaisā 3000 m augstumā virs Kilimandžaro, Merifīlds pa radio ziņojis uz Nairobiju un saņēmis uzdevumu turpināt priekšmeta novērošanu. Kapt. Biknels Sunday Dispatch līdzstrādniekam apliecinājis, ka laiks bijis labs, debesis bez mākoņiem un redzamība laba. Viņš „lidojošo šķīvi" novērojis 17 minūtes. Priekšmets divi reizes pacēlies stāvus gaisā, beigās sasniedzot 12 km augstumu un tad ārkārtīgā ātrumā devies uz austrumiem, piekrastes virzienā. Priekšmeta pakaļgalā bijis vērojams spurai līdzīgs veidojums. Nekāda dzinēja ierīce nav bijusi manāma, tāpat lidojošais priekšmets gaisā nav atstājis nekādu dūmu pēdas.

Tūlīt pēc lidmašīnas nosēšanās Mombasā sastādīta liecība, ko parakstījuši lidmašīnas pasažieri un apkalpe, kopā 9 vīrieši un 2 sievietes. Viens no pasažieriem „lidojošo šķīvi" novērojis ar savu spēcīgo tālskati. Objekta sudraboto ķermeni sānos šķērsojušas trīs vertikālas melnas svītras. Priekšmets 10 min. palicis nekustīgs, tad pēkšņi pacēlies stāvus gaisā, atkal apstājies, vēlreiz pacēlies augšā un beidzot aizlidojis ar apm. 650 km ātrumu stundā. Liecinieki noteikti apstrīd Dr. Lidela izskaidrojumu — „balonu versiju", par ko savā laikā jau ziņojām. Pārējās rakstuгīgākās liecības: liecies, ka priekšmeta sānos ir rinda apaļu lodziņu; apmēros tam jābūt bijušam 2 vai 3 reizes lielākam par pašu lielāko pasažierlidmašīnu. Izdarīti arī fotografiski uzņēmumi, no kuriem gan izdevušies tikai daži.

RIRDĀNA PADOMJU ANEKDOTI

(26)

STARPĪBA

Marcinkeviče ar draugu iet gar NKVD. Viens otram jautā: „Saki, Krišu, kāda starpība starp Staļinu un lopu!"

Kur bijis nebijis parādās čekists un māj ar pirkstu: „Panāciet šurp, — kāda tad ir starpība!"

Krišus nobīstas: „Es — es neko neesmu teicis. Nav nekādas starpības . . ."

Gromiko . . .

(Turpinājums no 1. lpp.)

Pārsteigumu rietumvalstu pārstāvjiem sagādāja TASS informācija, kurā teikts, ka trīs rietumvalstis pirmajā sēdē mēģinājušas „visu vainu par attieksmju pasliktināšanu starp četrām lielvalstīm pierakstīt tikai Pad. savienībai". Rietumu delegāciju pārstāvji paskaidroja, ka pirmdien vispār sarunās nav skartas lietas, par kurām rakstīts TASSa ziņojumā.

Ārzemju laikrakstu novērotāji Parīzē vienprātīgi atzīst, ka Gromiko nepiekāpība ar katru dienu vairāk izgaisina cerības panākt saprašanos.

DAŽOS VĀRDOS

4 milj. vīru stipra amerikāņu kaŗaspēka izveidošanai trešdien piekritis ASV senāts.

96,4 miljardus rubļu bruņošanās vajadzībām paredzēts Pad. savienības 1951. g. budžetā, kas sabalansēts uz 457,9 miljardiem rubļu. Militārie izdevumi, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, kāpināti par 17 miljardiem un tie ir lielāki kādi jebkad Pad. savienībā paredzēti.

Nāve uz elektriskā krēsla piespriesta portorikietim Kolaco, kas piedalījās atentātа mēģinājumā prezidentam Trumenam.

Vācu ģenerālis Ramke, kas bija izbēdzis no gūstniecības Francijā, atgriezies Parīzē un pieteicies turienes uzraudzības iestādēm, lai nekaitētu vācu-franču labo attieksmju veidošanai.

Vairāki vācu policisti, kas darbojušies kā komūnistu aģenti, apcietināti Hanoveras apkaimē.

Par „valdības speciālu uzdevumu" sekmīgu veikšanu valsts robežu apsargāšanā Padomju savienības augstākās padomes prezidijs apbalvojis ar ordeņiem un medaļām veselu rindu robežapsardzības vienību virsnieku, instruktoru un kareivju, kā arī dažus pierobežu rajonu kolhozniekus.

Maskavā ieradusies ķīniešu tirdzniecības delegācija ar tirdzniecības ministra vietnieku Jaolinu priekšgalā.

Atstāt Beļģiju 24 stundu laikā beļģu valdība uzaicinājusi komūnistiski noskaņotās raktuvju arodbiedrības priekšsēdi Pudreli un ģenerālsekretāru Šrēderu.

Zemei tuvojas maza, 160 km caurmērā planēta, ziņo amerikāņu un angļu astronomi. Pēc dažām nedēļām tā atradīsies ap 300.000 km no zemes un būs acīm saskatāma — līdzīgi mēnesim.

Pasaules pirmais turboautomobilis Turbo I, kas būvēts angļu Rovera auto fabrikā, izmēģināts Birminghemā. Tuvākus datus vēl tur slepenībā.

Čelvestonas lidlaukā Anglijā nozagtas armijas radara un radio ierīces 50.000 mārc. vērtībā.

Jauna veida gāzesturbīna iebūvēta 12.000 br. t angļu tankkuģī Auris. Izmēros mazā turbīna ražo daudz vairāk enerģijas par jebkuru citu kuģu dzinējierīci.

Jaunas „melno staru" zvaigznes ar radara ierīču palīdzību atklājuši amerikāņi. Tās nav atrodamas ar teleskopiem, bet vienīgi ar radioviļņu atbalss palīdzību. Šo neredzamo zvaigžņu esot ap 100, un astrologi domā, ka tās vēl tikai rašanās stadijā un to gaisma līdz zemei vēl nav atnākusi.

Pēc īsas apšaudīšanās ar amerikāņu patruļu krituši divi Austrumvācijas tautas policisti, kas bija pārnākuši joslas robežu Hesenē.

Saskaņā ar slepenu vienošanos, Polijas armija uzaicinājusi Austrumvācijas tautas policijas vienības ar saviem tankiem un artilleriju pievienoties poļu armijas pavasaŗa manevros.

No amata atkāpies čechu diplomāts Šveicē Brotans. Kā ziņo Daily Graphic, esot sagaidāma arī augstāku čechu diplomātu atkāpšanās Londonā, jo tie bijuši nežēlastībā kritušā Klementisa draugi.

Komūnisti Irānā kūda nacionālistu elementus pieprasīt britu naftas koncesiju nacionālizēšanu.

Suecas kanāla paplašināšana paredzēta šogad. Zināmā gabalā raks otru gultni.

Ārkārtīgi stipras viesuļvētras Skotijā pārtraukušas dzelzceļsatiksmi un telegrafa sakarus, kā arī nogriezušas no ārpasaules vairākas pilsētas un apdzīvotas vietas.

Parīzē nozagti jaunās prettanku granātas zīmējumi.

Vīnē atklāta otra komūnistisko spiegu grupa un arestēta daļa dalībnieku, — ziņo britu okupācijas iestādes Austrijā.

Somu komūnistei Hertai Kūsinenai Kremlis uzticējis Skandināvijas valstu komūnistu partiju tīrīšanas akcijas augstāko uzraudzību.

„Titoisms līdzinās prērijas degšanai, — nožēlojami, ka šīs tautas demokratijām naidīgā uguns varēja uzliesmot arī mūsu republikā," kādā no pēdējām runām pateica Čechoslovakijas valsts prezidents Gotvalds.

Čechu tautības komentātora izvēle Brīvās Eiropas raidītājam radījusi nemieru ģenerāļa Prchalas vadīto čechu trimdinieku aprindās. Par komentātoru izraudzīts Dr. Demecs, Beneša novirziena pārstāvis. Ja viņa vietā neizraudzīšot citu, tad ģen. Prchalas grupa saviem raidījumiem izmantošot Madrides raidītāju.

Militāri stiprākas nekā visas pārējās pasaules valstis kopā būs ASV nepilnu trīs gadu laikā, raksta Londonas Observer.

Daudzu Austrumvācijas vecmeistaru gleznas, ko krievi ieguva kā kaŗa laupījumu, aizvestas uz Pad. savienību un izstādītas slavenajā Ļeņingradas ermitāžā.

150 Venom tipa turboiznīcinātājus nolēmusi iepirkt Šveice Lielbritānijā. Tās Šveices valdībai izmaksās 175 milj. franku.

Kārtējā slepenā ieroču noliktava atklāta Italijā Pirelli gumijas ražojumu fabrikā pie Milānas. Šī noliktava, pēc skaita 80., ir lielāka par visām līdzšinējām. Pārmeklējot fabrikas blakus telpas, atrasts viens granātmetējs, 2 pretaviācijas ložmetēji, 14 kājnieku ložmetēju, 42 mašīnpistoles, 180 šauteņu, 47 kastes municijas.

Lai nodrošinātu azila tiesības 100 latviešu bēgļiem, ASV tautas vietnieku nama juridiskā komisija sagatavojusi likumprojektu, kas tiem piešķirs uzturēšanās tiesības ASV. Die Neue Zeitung ziņo, ka latviešu bēgļi ASV ieradušies no Zviedrijas un šķērsojuši Atlantijas okeanu, baidoties ka zviedru oficiālās iestādes tos varētu izdot Pad. savienībai.

Četru valstu konferenci par Japānas miera līgumu pieprasa Izvestija. Bez sarkanās Ķīnas un Pad. savienības konferencē vajagot piedalīties Lielbritānijai un Sav. valstīm.

Austrumvācijā aizliegto autoru saraksts papildināts ar Pola Sartra, Tomasa Eliota, Džemsa Džoisa, Grahama Grīna, Gertrudes von Lefortes un Franča Kafkas vārdiem. Visi minētie rakstnieki piederot „kosmopolītiem, tautas ienaidniekiem un kalpojot amerikāņu monopolkapitālismam".

Ar 10 dienām arestā sodīts kāds Šveices karavīrs, kas manevru laikā atļāvies izšaut vēl vienu šāvienu pēc tam, kad tam faktiski jau vajadzēja būt „mirušam".

Vācijā noslēgto DP laulību reģistrācija sabiedroto augstā komisija pagarinājusi līdz 1952. g. 1. janvārim.

Nopietnus draudus Hongkongai, pēc Reutera aģentūras ziņām, radījusi ap 100.000 vīru liela komūnistu kaŗaspēka sapulcināšana trīsstūrī starp Kantonu, Hongkongu un Svatovu. Kaŗaspēks ir labi apbruņots un nāk galvenokārt no ģen. Cenļi trešās armijas. Pēc oficiālas informācijas, kaŗaspēka koncentrācija gan domāta varbūtēja nacionālistu desanta atvairīšanai.

Uz 6 samazinājies strādnieku partijas vairākums britu parlamentā, 68 g. v. īru nacionālistu deputātam Malvejam pēc vairāk nekā gada vilcināšanās nododot deputāta zvērestu. Malvejs visu laiku bija atteicies ieņemt savu vietu apakšnamā, protestējot pret sešu Ulsteras grafistu atšķirtību no Īrijas republikas.

Ciešāku kontaktu ar Spāniju ASV gatavojas uzņemt jau tuvākajā laikā, deklarējis ASV vēstnieks Madridē Grifiss. Vēstnieks ASV nodomu motivēja ar vēlēšanos stiprināt Rietumeiropas un vispār kristīgās pasaules aizsardzību pret komūnisma briesmām, uzsverot, ka viens no lielākajiem balstiem šai ideju cīņā ir katoļu baznīca.

Ūdeņraža bumbas nozīme visai apšaubāma, pat ja to izdotos izgatavot, kādā rakstā Colliers deklarējis bij. ASV atomkomisijas priekšsēdis Lilientāls.

Revolūcija Āzijā aizkavēta tikai pateicoties faktam, ka Indijai, Pakistanai un Ceilonai savlaicīgi dota neatkarība, deklarējis Cifilijs, Austrālijas bij. ministru prezidents un tagadējais opozicijas vadītājs parlamentā.